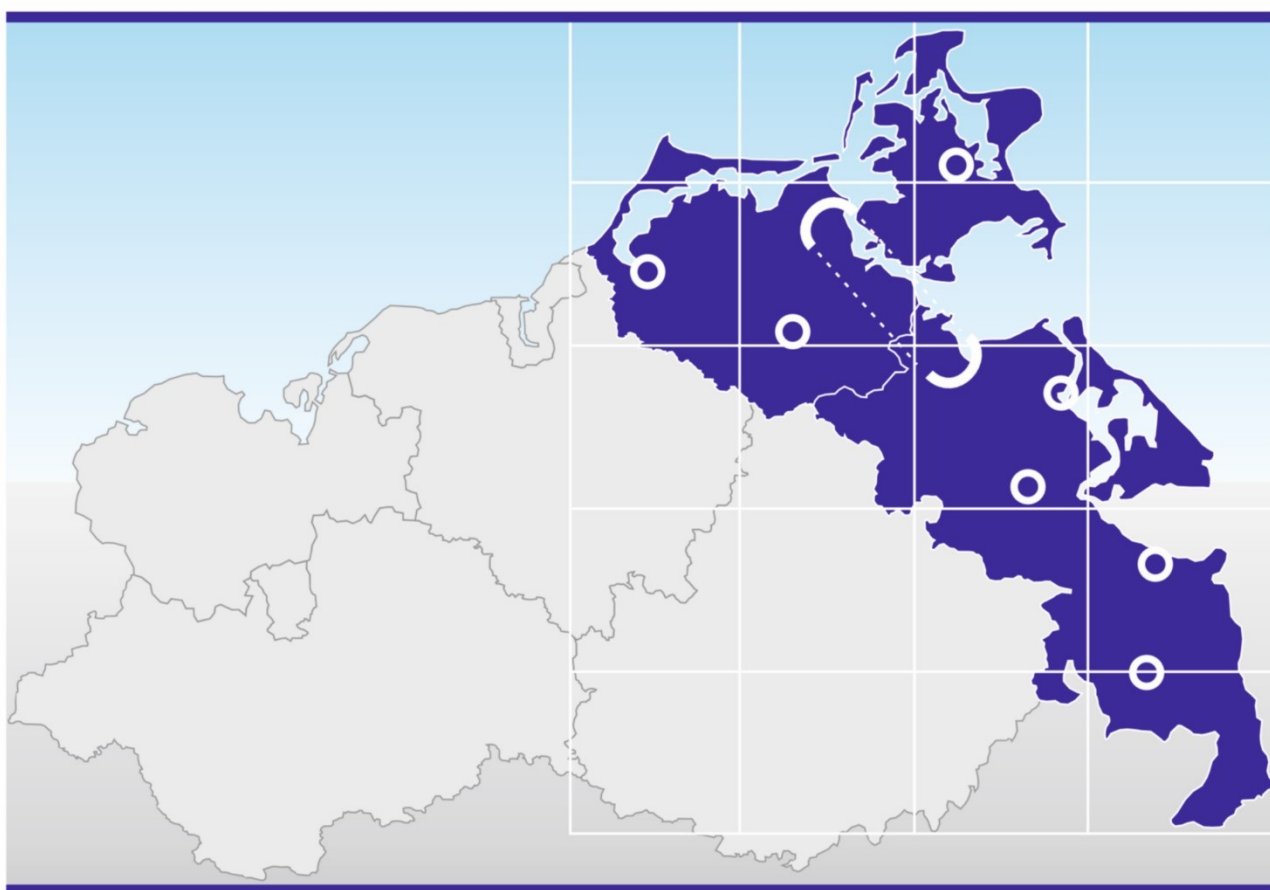

Regionalny Program Rozwoju Przestrzennego Pomorza Przedniego

Drugi projekt 2026

Stowarzyszenie Planowania Regionalnego
Pomorza Przedniego

Drugi projekt na rok 2026

do ogólnej aktualizacji

**Regionalnego Programu Rozwoju
Przestrzennego
Pomorza Przedniego
(RREP Vorpommern)**

Stan na: 14 stycznia 2026

Wydawca: Stowarzyszenie Planowania Regionalnego Pomorza Przedniego
(Regionaler Planungsverband Vorpommern)
Biuro
c/o Urząd Planowania Przestrzennego i Regionalnego Pomorza Przedniego
(Amt für Raumordnung und Landesplanung Vorpommern)
Schuhhagen 3
17489 Greifswald

Telefon: 0385 / 588-89200
Mail: poststelle@afrlvp.mv-regierung.de

Opracowanie: Urząd Planowania Przestrzennego i Regionalnego Pomorza Przedniego

Druk: Druckhaus Martin Panzig GmbH, Greifswald

Niniejsza broszura została opublikowana przez Stowarzyszenie Planowania Regionalnego Pomorza Przedniego w ramach działań publicznych. Nie może być ona wykorzystywana przez partie polityczne, ich kandydatów lub zwolenników podczas kampanii wyborczej na potrzeby reklamy wyborczej. Dotyczy to wszystkich wyborów. W szczególności nadużyciem będzie dystrybucja na imprezach kampanii wyborczej, na stoiskach informacyjnych partii oraz umieszczanie, drukowanie lub umieszczanie informacji politycznych partii lub materiałów reklamowych. Zabronione jest również przekazywanie osobom trzecim w celu reklamy wyborczej. Niniejsza publikacja nie może być wykorzystywana w sposób, który mógłby zostać zinterpretowany jako opowiadanie się wydawcy po stronie poszczególnych ugrupowań politycznych, nawet bez odniesienia do trwających wyborów. Ograniczenia te obowiązują niezależnie od kanału dystrybucji, tj. niezależnie od sposobu i liczby egzemplarzy niniejszej broszury informacyjnej otrzymanych przez odbiorcę.

Uwaga wstępna

Niniejszy dokument stanowi drugi projekt Regionalnego Programu Rozwoju Przestrzennego Pomorza Przedniego (RREP VP). Projekt jest wynikiem przeanalizowania ok. 1 800 stanowisk zgłoszonych w ramach pierwszego udziału społeczeństwa zgodnie z § 9 ust. 1 niemieckiej ustawy o planowaniu przestrzennym (Raumordnungsgesetz). Niniejszy projekt został przedyskutowany przez komisje Stowarzyszenia Planowania Regionalnego Pomorza Przedniego i zatwierdzony dnia 29 stycznia 2026 przez Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia.

Drugi etap procedury uczestnictwa zainicjowany publikacją niniejszego dokumentu ma na celu umożliwienie opinii publicznej i organom publicznym, których interesu to dotyczy, wczesnego przedstawienia uwag na temat ustaleń i uzasadnień (por. § 9 ust. 2 ustawy o planowaniu przestrzennym). Uwagi te zostaną następnie przeanalizowane. W rezultacie projekt zostanie poprawiony. Nowy plan RREP VP ma stać się wiążący najpóźniej do końca 2027 r. w drodze odpowiedniego rozporządzenia wydanego przez rząd kraju związkowego.

Spis treści

1	WPROWADZENIE	3
2	WYTYCZNE DOTYCZĄCE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU REGIONALNEGO	5
3	STRUKTURA PRZESTRZENNA I ROZWÓJ PRZESTRZENNY	7
3.1	Zmiany demograficzne i usługi świadczone w interesie publicznym	7
3.2	Miejscowości centralne.....	8
3.2.1	Duże i średnie ośrodki	8
3.2.2	Ośrodki podstawowe	9
3.3	Kategorie obszarów.....	17
3.3.1	Obszary wiejskie.....	18
3.3.2	Wiejskie przestrzenie projektowe.....	19
3.3.3	Obszary miejsko-wiejskie.....	24
3.4	Integracja z sieciami europejskimi, ponadregionalnymi i regionalnymi	25
4	ROZWÓJ OSADNICTWA I GOSPODARKI	27
4.1	Rozwój osadnictwa	27
4.2	Rozwój obszarów mieszkalnych	29
4.3	Wymagania i zapewnienia w zakresie lokalizacji i rozwoju gospodarczego.....	30
4.3.1	Zapewnienie gruntów dla lokalizacji przemysłowych i handlowych o znaczeniu regionalnym	30
4.3.2	Projekty handlu detalicznego na dużą skalę	33
4.4	Sieci technologiczne i biznesowe	37
4.5	Rolnictwo, leśnictwo oraz rybołówstwo śródlądowe i przybrzeżne	40
4.6	Rozwój turystyki i obszary turystyczne	43
4.7	Kultura i krajobrazy kulturowe	49
5	ROZWÓJ INFRASTRUKTURY	53
5.1	Ruch drogowy	53
5.1.1	Mobilność i dostępność	53
5.1.2	Infrastruktura i środki transportu	54
5.2	Infrastruktura komunikacyjna	62
5.3	Energia	64
5.4	Oświata i infrastruktura społeczna	76
5.4.1	Oświata	76
5.4.2	Zdrowie	78
5.4.3	Kwestie społeczne.....	81
5.4.4	Sport.....	82
6	ROZWÓJ PRZESTRZENI NATURALNEJ	83
6.1	Ochrona środowiska i przyrody	83

6.1.1	Krajobraz	85
6.1.2	Wody	87
6.1.3	Gleba, tereny, klimat i powietrze.....	89
6.2	Ochrona wybrzeża i ochrona przeciwpowodziowa	92
7	PLANOWANIE POD POZIOMEM GRUNTU.....	96
7.1	Podziemne planowanie przestrzenne	96
7.2	Ochrona zasobów wody pitnej	96
7.3	Zabezpieczanie surowców znajdujących się blisko powierzchni ziemi.....	100

Spis ilustracji i tabel

Rysunek 1: Przepisy dotyczące wyznaczania ośrodków podstawowych.....	9
Rysunek 2: Miejscowości centralne	16
Rysunek 3: Kategorie obszarów	17
Rysunek 4: Wiejskie przestrzenie projektowe	23
Rysunek 5: Obszary miejsko-wiejskie.....	24
Rysunek 6: Kryteria wyznaczania obszarów rolniczych	42
Rysunek 7: Wyjątki od punktu programu (3), wartość ≥ 50	42
Rysunek 8: Znaczące krajobrazy majątków dworskich (BGL).....	52
Rysunek 9: Potencjalne obszary priorytetowe dla turbin wiatrowych – arkusz mapy 1.....	74
Rysunek 10: Potencjalne obszary priorytetowe dla turbin wiatrowych – arkusz mapy 2.....	75
Rysunek 11: Skutki wzrostu poziomu morza o 50 cm w regionie planowania	94
Rysunek 12: Kryteria wyznaczania obszarów zarezerwowanych dla wody pitnej	97
Rysunek 13: Mapa konfliktów w zakresie zaopatrzenia w wodę pitną.....	98
Rysunek 14: Obszary ochrony wód	99
Rysunek 15: Kryteria wyznaczania obszarów priorytetowych dla zabezpieczenia surowców zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego landu Meklemburgia-Pomorze Przednie (2016).....	101
Rysunek 16: Kryteria wyznaczania obszarów zarezerwowanych dla zabezpieczenia surowców zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego landu Meklemburgia-Pomorze Przednie (2016).....	101
Tabela 1: Lokalizacje centralne i ich obszary integracji.....	10
Tabela 2: Kryteria wyznaczania regionalnych wiejskich przestrzeni projektowych	20

1 Wprowadzenie

Regionalne Programy Rozwoju Przestrzennego (RREP) są wiążącymi instrumentami planowania, które regulują i koordynują rozwój przestrzenny na poziomie regionalnym. W RREP deklaracje programowe są formułowane uporządkowane według tematów, w których rozróżnia się cele i zasady. Mają one wiążący wpływ na plany i działania istotne z punktu widzenia przestrzennego, podejmowane przez organy publiczne i podmioty prawa cywilnego.

- **Cele planowania przestrzennego** są określane przestrzennie i merytorycznie, a następnie rozważane, a zatem muszą być brane pod uwagę przez wszystkich adresatów. Są one oznaczone literą **(Z)**.
- **Zasady planowania przestrzennego** mogą być rozważane, ale należy im nadać szczególną wagę.

Specyfikacje graficzne na mapie zasadniczej w skali 1:100 000 są również prawnie wiążące, o ile zawierają cele i zasady planowania przestrzennego:

- W **obszarach priorytetowych** planowane są pewne funkcje lub sposoby użytkowania o znaczeniu przestrzennym. Jednakże inne funkcje lub zastosowania istotne przestrzennie są wykluczone, jeśli są niezgodne z priorytetowymi funkcjami lub użytkowaniem. Obszary priorytetowe mają charakter prawny celów planowania przestrzennego.
- W **obszarach zastrzeżonych** szczególną wagę należy nadać niektórym funkcjom lub zastosowaniom o znaczeniu przestrzennym, porównując je z konkurencyjnymi funkcjami lub zastosowaniami o znaczeniu przestrzennym. Obszary zastrzeżone mają charakter prawny zasad planowania przestrzennego.

Tekstowe deklaracje programowe oraz specyfikacje zdefiniowane przestrzennie na mapie mają na celu uregulowanie rozwoju, organizacji i ochrony obszaru w okresie średnioterminowym. Uzasadnienia i mapy objaśniające nie są bezpośrednio prawnie wiążące, ale pomagają zrozumieć intencje planisty przy opracowywaniu celów i zasad oraz prawidłowo interpretować definicje.

Podstawę prawną opracowania i aktualizacji Regionalnego Programu Zagospodarowania Przestrzennego stanowią:

- Ustawa o planowaniu przestrzennym (ROG) z dnia 22 grudnia 2008 r. (Federalny Dziennik Ustaw / BGBl. I str. 2986), ostatnio zmieniona art. 1 ustawy z dnia 22 marca 2023 r. (BGBl. 2023 I nr 88)
- Ustawa o planowaniu regionalnym Meklemburgii-Pomorza Przedniego (Landesplanungs-gesetz - LPIG) z dnia 5 maja 1998 r., ostatnio zmieniona ustawą z dnia 13 maja 2024 r. (Dziennik Rozporządzeń i Ustaw Meklemburgii-Pomorza Przedniego /GVOBl. M-V, str. 149)
- Program zagospodarowania przestrzennego kraju związkowego Meklemburgia-Pomorze Przednie z dnia 27 maja 2016 r.

Kraj związkowy Meklemburgia-Pomorze Przednie powierzył przygotowanie planu RREP regionalnym stowarzyszeniom planistycznym. W przypadku regionu planowania Pomorze Przednie, składającego się z powiatów Pomorze Przednie-Greifswald (Vorpommern-Greifswald) i Pomorze Przednie-Rugia (Vorpommern-Rügen), za to zadanie odpowiada Regionalne Stowarzyszenie Planowania Pomorze Przednie.

Regionalny Program Rozwoju Przestrzennego Pomorza Przedniego (RREP VP) został ostatnio zaktualizowany w 2010 roku. Wraz z prawnie wiążącą drugą zmianą RREP VP w 2023 r. dostosowano specyfikacje tekstowe i kartograficzne dla obszarów odpowiednich dla energetyki wiatrowej. Pozostałe postanowienia RREP VP 2010 pozostają w mocy do dnia dzisiejszego. Wymóg aktualizacji wynika z jednej

strony z obowiązku przeglądu treści planów zagospodarowania przestrzennego co dziesięć lat, a z drugiej strony z wymogów ustawy o wymaganiach dotyczących obszarów energii wiatrowej, która weszła w życie w 2023 roku. W związku z tym Regionalne Stowarzyszenie Planistyczne jest zobowiązane do przeglądu specyfikacji z Drugiej Zmiany dotyczącej obszarów przydatnych dla energetyki wiatrowej i wyznaczenia nowych obszarów priorytetowych dla energetyki wiatrowej w sposób prawnie wiążący do 2027 roku.

Od czasu reformy powiatowej w roku 2011 częścią regionu planowania Pomorze Przednie są również powiaty Jarmen-Tutow i Peenetal/Loitz. Z wyjątkiem postanowień z Drugiej Zmiany RREP VP w zakresie energetyki wiatrowej, pozostałe postanowienia z planu RREP dla Pojezierza Meklemburskiego z roku 2011 nadal mają zastosowanie do obu organów. W trakcie całościowych aktualizacji zrezygnowano z oddzielnego rozpatrywania.

2 Wytyczne dotyczące zrównoważonego rozwoju regionalnego

Rozwój regionu planowania Pomorze Przednie opiera się na poniższych wytycznych:

1. Stworzenie równoważnych warunków życia we wszystkich częściach regionów stanowi podstawowy cel planowania regionalnego.
2. Region Pomorza Przedniego dostosuje się do zmian klimatu. Robi wszystko, aby aktywnie przeciwdziałać zmianom klimatu.
3. Zachowana i rozwijana jest naturalna i biologiczna różnorodność, wyjątkowość i piękno regionu.
4. Należy promować wytwarzanie i wykorzystanie energii odnawialnej, tak aby region objęty planowaniem mógł z tego skorzystać w przyszłości. Transformacja energetyczna będzie zorganizowana w sposób odpowiedzialny środowiskowo i społecznie.
5. Pomorze Przednie dąży do aktywnego rozwoju osadnictwa. Zarówno rozwój obszarów wiejskich, jak i miejskich musi być zorganizowany w taki sposób, aby utrzymać i poprawić jakość życia oraz zapewnić i stworzyć miejsca pracy.

Hanzeatyczne miasta Greifswald i Stralsund rozwijają się jako wspólny ośrodek regionalny, którego obszar oddziaływania opiera się na liczbie ludności powiatów Vorpommern-Greifswald i Vorpommern-Rügen. W celu zapewnienia zaopatrzenia infrastrukturalnego regionu objętego planowaniem zostanie zachowana sieć wyznaczonych podstawowych i średnich ośrodków jako minimalny standard i będzie dalej wzmocniana.

6. Warunki ramowe są zaprojektowane w taki sposób, aby firmy mogły się tu osiedlać i rozwijać swoją działalność gospodarczą. W celu zwiększenia konkurencyjności oraz siły gospodarczej poprawione zostaną niezbędne warunki ramowe oraz uwarunkowania lokalizacyjne we wszystkich częściach regionu. Rozwój Pomorza Przedniego jako regionu zaawansowanych technologii zostanie przyspieszony poprzez połączenie potencjału gospodarczego i naukowego.
7. Rolnictwo potrzebuje ziemi. Jest to centralny element przemysłu spożywczego. Musi rozwijać się w sposób sprzyjający ochronie klimatu, zorientowany na cykle i dostosowany strukturalnie.
8. Bliskie położenie Pomorza Przedniego względem Skandynawii oraz Europy Wschodniej, w szczególności Polski, stanowi istotną przewagę lokalizacyjną, którą należy odpowiednio wykorzystywać. W związku z tym transgraniczne relacje gospodarcze, kulturalne i społeczne powinny być rozwijane i intensyfikowane. W tym kontekście istotne jest również podejmowanie działań na rzecz redukcji barier językowych. Rozwój współpracy w regionie południowego Bałtyku jest wspierany przez rozwój transgranicznego regionu metropolitalnego Szczecina. Kontynuowana będzie współpraca z metropoliami Berlina i Hamburga.

9. Region Pomorza Przedniego jest nadal rozwijany jako zrównoważony region turystyczny. Nacisk kładziony jest na rozwój jakościowy. Dalszy potencjał turystyczny będzie rozwijany na obszarach wiejskich Pomorza Przedniego oraz w miastach.
10. Połączenia transportowe w regionie i do regionu są rozbudowywane i dalej rozwijane w wydajne, funkcjonalne i przyjazne dla środowiska systemy transportowe. Wspierane są alternatywne formy mobilności.
11. W regionie planowania Pomorze Przednie tworzona jest wydajna infrastruktura danych. Możliwości cyfryzacji są szeroko wykorzystywane we wszystkich obszarach.
12. Zabezpieczona i dalej rozwijana będzie infrastruktura społeczna, kulturalna i techniczna usług użyteczności publicznej. W regionie rozwijana będzie nowoczesna sieć placówek edukacyjnych w celu zapewnienia wysokiej jakości edukacji i szkoleń w pobliżu miejsca zamieszkania, przy jednoczesnym utrzymaniu i rozszerzaniu programów i lokalizacji edukacyjnych. Przy tym należy uwzględnić wymagania wynikające ze zmian demograficznych w społeczeństwie.
13. Zróżnicowany krajobraz kulturowy regionu z jego charakterystycznymi cechami zostanie zabezpieczony i dalej rozwijany w perspektywie długoterminowej.

3 Struktura przestrzenna i rozwój przestrzenny

3.1 Zmiany demograficzne i usługi świadczone w interesie publicznym

- (1) Region planistyczny dąży do osiągnięcia zrównoważonych warunków demograficznych. Plany i działania o znaczeniu przestrzennym powinny odpowiednio uwzględniać skutki zmian demograficznych. Powinny być zaprojektowane w taki sposób, aby zminimalizować ryzyko zmian demograficznych i wykorzystywać ich możliwości.
- (2) Równy i inkluzywny udział w życiu społecznym powinien być możliwy dla wszystkich grup ludności we wszystkich podobszarach. W tym celu należy zagwarantować udogodnienia i usługi użyteczności publicznej na miarę potrzeb.

Uzasadnienie

Zmiany demograficzne, takie jak spadek liczby ludności oraz zmiana struktury wiekowej pozostają kluczowym wyzwaniem dla rozwoju regionu planowania Pomorze Przednie. Prognozy wskazują na spadek liczby ludności w całym regionie planowania. Rozwój demograficzny w poszczególnych podobszarach przebiega jednak bardzo różnie. Miasta wspólnego ośrodka głównego Greifswald i Stralsund oraz gminy w ich otoczeniu odnotowują wzrost liczby ludności dzięki dodatniemu bilansowi migracyjnemu. Podobnie niektóre średnie ośrodki oraz nadmorskie kurorty odnotowują niewielki wzrost liczby ludności dzięki napływowi nowych mieszkańców. (por. Urząd Statystyczny M-V 2025).

Spadek liczby ludności wynika głównie z większej liczby zgonów. Jest to tylko częściowo kompensowane przez imigrację. Zrównoważone warunki demograficzne oznaczają równowagę między nadwyżką zgonów a liczbą urodzeń lub migracją. Jeśli obecny rozwój sytuacji będzie oznaczał, że migracja netto będzie silniej dodatnia niż zakładano w prognozie, może to zmniejszyć spadek liczby ludności. Struktura wiekowa populacji ulegnie znacznej zmianie. Przy spadku liczby ludności w wieku od 18 do 65 lat nastąpi znaczny wzrost liczby osób powyżej 65 roku życia. Spowoduje to zmniejszenie potencjału siły roboczej oraz konsekwencje dla systemów społecznych. Aby przeciwdziałać spadkowi liczby ludności i starzeniu się społeczeństwa w związku ze zmianami demograficznymi, należy opracować indywidualne rozwiązania dla poszczególnych podregionów w obszarze konfliktu między kosztami, wykorzystaniem zdolności i dostępnością obiektów. Aby zapewnić świadczenie podstawowych usług, usługi powinny być przede wszystkim łączone w centralnych miejscowościach. Istotny wkład w zdecentralizowane zaopatrzenie na danym terenie wnoszą w szczególności ośrodki średnie i podstawowe na obszarach wiejskich. (por. rozdział 3.2). Dodatkowo, „zasada wyrównywania szans”, o której mowa w rozdziale 4.1 umożliwia rozwój również gminom, które nie zostały sklasyfikowane jako ośrodki centralne, na przykład w celu przyciągnięcia młodych rodzin i ich długoterminowego zatrzymania w regionie. Ponadto oferty i usługi mobilne mogą wspierać świadczenie usług na danym obszarze. Świadczenie usług mobilności jest ważne, aby umożliwić uczestnictwo społeczne we wszystkich obszarach. Szczegółowe informacje na temat rozwoju w obszarach usług świadczonych w interesie publicznym przedstawiono w odpowiednich rozdziałach poświęconych edukacji, infrastrukturze społecznej, infrastrukturze technicznej i transportowi. Rozwój demograficzny należy uwzględnić we wszystkich rozdziałach.

3.2 Miejscowości centralne

3.2.1 Duże i średnie ośrodki

- (1) Stralsund i Greifswald stanowią wspólnie ośrodek nadrzędny regionu planowania Pomorze Przednie. **(Z)**
- (2) Ośrodek nadrzędny Stralsund - Greifswald ma zostać wzmocniony i dalej rozwijany jako lokalizacja gospodarcza i infrastrukturalna o znaczeniu ponadregionalnym. Zapewnia on mieszkańcom swojego nadrzędnego obszaru usługi dla wyspecjalizowanych, wyższych potrzeb. Jego funkcja jako centrum badań, edukacji i kultury ma zostać rozszerzona. Regionalne centrum powinno promieniować impulsami rozwojowymi na cały region.
- (3) Miasta Anklam, Bergen auf Rügen, Grimmen, Pasewalk, Ribnitz-Damgarten, Ueckermünde i Wolgast są ośrodkami średniej wielkości. **(Z)**
- (4) Ośrodki średniej wielkości zapewniają mieszkańcom swojego obszaru centralnego towary i usługi na wyższym poziomie potrzeb. Mają one być zabezpieczone i dalej rozwijane jako ważne regionalne lokalizacje infrastruktury.

Średniej wielkości ośrodki powinny być wzmocniane i dalej rozwijane jako ważne regionalne lokalizacje gospodarcze. Należy zapewnić i rozszerzyć szeroką ofertę edukacyjną i kulturalną w ośrodkach średniej wielkości.

Uzasadnienie

Ośrodki centralne służą koncentracji publicznych i prywatnych usług, obiektów zaopatrzeniowych oraz infrastruktury technicznej, społecznej i kulturalnej, a także funkcji mieszkaniowych i administracyjnych. Jednocześnie pełnią one rolę ważnych centrów gospodarczych. Ośrodki centralne przejmują funkcje porządkowe, zaopatrzeniowe i rozwojowe. Wyposażenie ośrodków centralnych jest dostosowane do możliwości danego obszaru powiązań.

Ośrodki regionalne zostały zdefiniowane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego landu Meklemburgia-Pomorze Przednie. Obszary nadrzędne są przypisane do centrów regionalnych jako obszary współzależności. Obszar nadrzędny wspólnego ośrodka regionalnego Stralsund - Greifswald nie jest tożsamy z granicami regionu planowania Pomorze Przednie. Obszary średniej wielkości Ueckermünde i Pasewalk znajdują się w regionie planowania, ale są przypisane do ośrodka regionalnego Neubrandenburg. Ponadto średniej wielkości obszar Ribnitz-Damgarten znajduje się w regionie planowania Pomorze Przednie, ale jest przypisany do obszaru nadrzędnego Rostock.

Ośrodki średniej wielkości zostały zdefiniowane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego landu Meklemburgia-Pomorze Przednie. Oprócz ośrodków regionalnych, ośrodki średniej wielkości są ważnymi lokalizacjami dla biznesu, handlu i usług. Ponadto duże znaczenie ma zaplecze edukacyjne, kulturalne i społeczne. Ośrodki średniej wielkości przyczyniają się w znacznym stopniu do stabilizacji obszarów i terenów wiejskich.

Stowarzyszenie Planowania Regionalnego Pomorza Przedniego opowiada się za tym, aby dwa lokalne obszary Jarmen i Loitz zostały przypisane do obszaru średniej wielkości Greifswald. W wyniku reformy powiatowej przeprowadzonej w 2011 r. dwa obszary samorządowe Jarmen-Tutow i Peenetal/Loitz należą do powiatu Vorpommern-Greifswald z miastem powiatowym Greifswald. Od tego czasu stosunki między gminami a Greifswaldem uległy dalszemu rozwojowi.

3.2.2 Ośrodki podstawowe

- (1) Bad Sülze, Barth, Binz, Ducherow, Eggesin, Ferdinandshof, Franzburg/Richtenberg, Garz/Rügen, Gützkow, Heringsdorf, Jarmen, Löcknitz, Loitz, Lubmin, Marlow, Penkun, Putbus, Sagard, Samtens, Sassnitz, Sellin/Baabe, Strasburg (Uckermark), Torgelow, Tribsees, Zingst i Zinnowitz są ośrodkami podstawowymi. Altenkirchen - Wiek jest wspólnym ośrodkiem podstawowym (zdefiniowanymi zgodnie z przepisami patrz Fehler! Verweisquelle konnte nicht gefunden werden.). (Z)
- (2) Dla ośrodków podstawowych zdefiniowane są obszary lokalne (por. Tabela 1). Ośrodki podstawowe zapewniają ludności swojego obszaru lokalnego podstawowe usługi. (Z)

Jako priorytetowe lokalizacje obiektów użyteczności publicznej, mają one być rozwijane i zabezpieczane w perspektywie długoterminowej.

Ośrodki podstawowe powinny zostać wzmocnione jako lokalizacje biznesowe o znaczeniu ponadlokalnym. Należy zapewnić adekwatną dostępność.

Uzasadnienie

Ośrodki podstawowe pełnią funkcje zaopatrzeniowe dla swoich obszarów powiązań. Obok ośrodków średniej wielkości stanowią one centra gospodarcze i społeczne na obszarach wiejskich oraz wiejskich przestrzeniach projektowych. Każdemu ośrodkowi podstawowemu przypisany jest dokładnie określony obszar lokalny odpowiadający granicom gmin. Centralne funkcje lokalne są zazwyczaj zlokalizowane w głównej miejscowości gminy. Listę głównych miejscowości w poszczególnych gminach przedstawia Tabela 1.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego kraju związkowego Meklemburgia-Pomorze Przednie, do wyznaczania ośrodków podstawowych mają zastosowanie następujące przepisy:

Rysunek 1: Przepisy dotyczące wyznaczania ośrodków podstawowych

- większe, samodzielne centrum osadnicze z rozbudowanymi udogodnieniami w zakresie podstawowych potrzeb
- populacja ok. 2000 lub więcej mieszkańców w gminie
- na obszarach miejskich i podmiejskich: 5000 mieszkańców w gminie
- obszar lokalny od ok. 5000 mieszkańców

Ze względu na swoje peryferyjne położenie geograficzne, szczególną pozycję w centralnym systemie planowania regionu Pomorza Przedniego zajmuje ośrodek podstawowy Penkun. Obszar gminy graniczy od wschodu, południa i zachodu z Brandenburgią. Obszar pokazany w Tabeli 1 stanowi zatem jedynie ułamek rzeczywistego obszaru oddziaływania. Sąsiednie brandenburskie gminy Casekow, Brüssow, Tantow, Mescherin i Randowtal, liczące ok. 6200 mieszkańców (stan na 31.12.2022 r.) nie zostały

uwzględnione w analizie statystycznej. Rzeczywista funkcja zaopatrzeniowa miasta Penkun w obszarach takich jak medycyna (lekarze ogólni, fizjoterapeuci, apteki, weterynarze) i towary codziennego użytku wykracza jednak poza granice Meklemburgii-Pomorza Przedniego. Centralna funkcja dla całego regionu jest widoczna w transgranicznym kształceniu w miejskich placówkach oświatowych, które jest również regulowane na poziomie prawnym poprzez wyrównanie kosztów szkolnych.

Wspólny ośrodek podstawowy Altenkirchen-Wiek pełni szczególne funkcje ze względu na swoje położenie na półwyspie Wittow na wyspie Rugia. Szczególne położenie geograficzne wymaga wyznaczenia ośrodka podstawowego, nawet jeśli kryteria z Rysunku 1 nie są spełnione. Miejscowości Altenkirchen i Wiek dysponują już dobrą infrastrukturą i zapewniają podstawowe zaopatrzenie dla mieszkańców oraz turystów na półwyspie Wittow.

Tabela 1: Lokalizacje centralne i ich obszary integracji

Liczba mieszkańców: stan na dzień 31.12.2022 r.; status terytorialny na dzień 31.12.2022 r.

(GHO = stolica gminy)

Ośrodek nadrzędny	Ośrodek średniej wielkości	Ośrodek podstawowy	Mieszkańcy w obszarze średniej wielkości	Mieszkańcy w obszarze lokalnym	Gminy obszaru lokalnego	Ludność gmin
Obszar nadrzędny Stralsund - Greifswald 366.215 mieszkańców						
Stralsund			108.143	83.452	Stralsund (GHO)	59.363
					Altefährl	1.290
					Altenpleen	1.006
					Elmenhorst	717
					Groß Kordshagen	320
					Groß Mohrdorf	755
					Klausdorf	690
					Kramerhof	1.905
					Lüssow	794
					Niepars	2.511
					Pantelitz	919
					Preetz	1.031
					Prohn	2.141
					Steinhagen	2.691
					Sundhagen	5.339
Wendorf	859					
Zarrendorf	1.121					
		Franzburg / Richtenberg		5.436	Franzburg (GHO)	1.367
					Richtenberg	1.351
					Jakobsdorf	469
					Millienhagen-Oebelitz	327
					Velgast	1.697
					Weitenhagen	225
		Barth		12.720	Barth (GHO)	8.777
					Divitz-Spoldershagen	468
					Fuhlendorf	820
					Karnin	216
					Kenz-Küstrow	536
					Löbnitz	598
					Lüdershagen	572
					Pruchten	733
		Zingst		6.535	Zingst (GHO)	3.173
					Born a. Darß	1.130
					Prerow	1.492
					Wieck a. Darß	740

Ośrodek nadrzędny	Ośrodek średniej wielkości	Ośrodek podstawowy	Mieszkańcy w obszarze średniej wielkości	Mieszkańcy w obszarze lokalnym	Gminy obszaru lokalnego	Ludność gmin
	Bergen auf Rügen		63.667	20.066	Bergen a. Rügen (GHO) Buschvitz Insel Hiddensee Kluis Neuenkirchen Parchtitz Patzig Ralswiek Rappin Schaprode Sehlen Trent Zirkow	13.689 236 1.010 408 279 748 442 255 311 432 895 656 705
		Sassnitz		9.664	Sassnitz (GHO) Lohme	9.199 465
		Binz		5.545	Binz (GHO)	5.545
		Putbus		4.531	Putbus (GHO)	4.531
		Sagard		3.671	Sagard (GHO) Glowe Lietzow	2.460 971 240
		Altenkirchen - Wiek		3.856	Altenkirchen Wiek Dranske Putgarten Breege	931 1.007 1.155 188 575
		Sellin / Baabe		6.947	Sellin (GHO) Baabe (GHO) Göhren Lancken-Granitz Mönchgut	2.710 914 1.458 491 1.374
		Samtens		5.516	Samtens (GHO) Gingst Dreschvitz Rambin Ummanz	1.985 1.250 760 949 572
		Garz/Rügen		3.871	Garz/Rügen (GHO) Gustow Poseritz	2.264 634 973
Greifswald			86.196 (bez lokalnego obszaru Jarmen i Loitz) 98.869 (z lokalnym obszarem Jarmen i Loitz)	77.288	Greifswald (GHO) Behrenhoff Dargelin Dersekow Groß Kiesow Hanshagen Hinrichshagen Karlsburg Kemnitz Levenhagen Loissin Mesekehagen Neu Boltenhagen	59.691 816 356 1.149 1.279 908 959 1.874 1.155 414 798 1.059 567

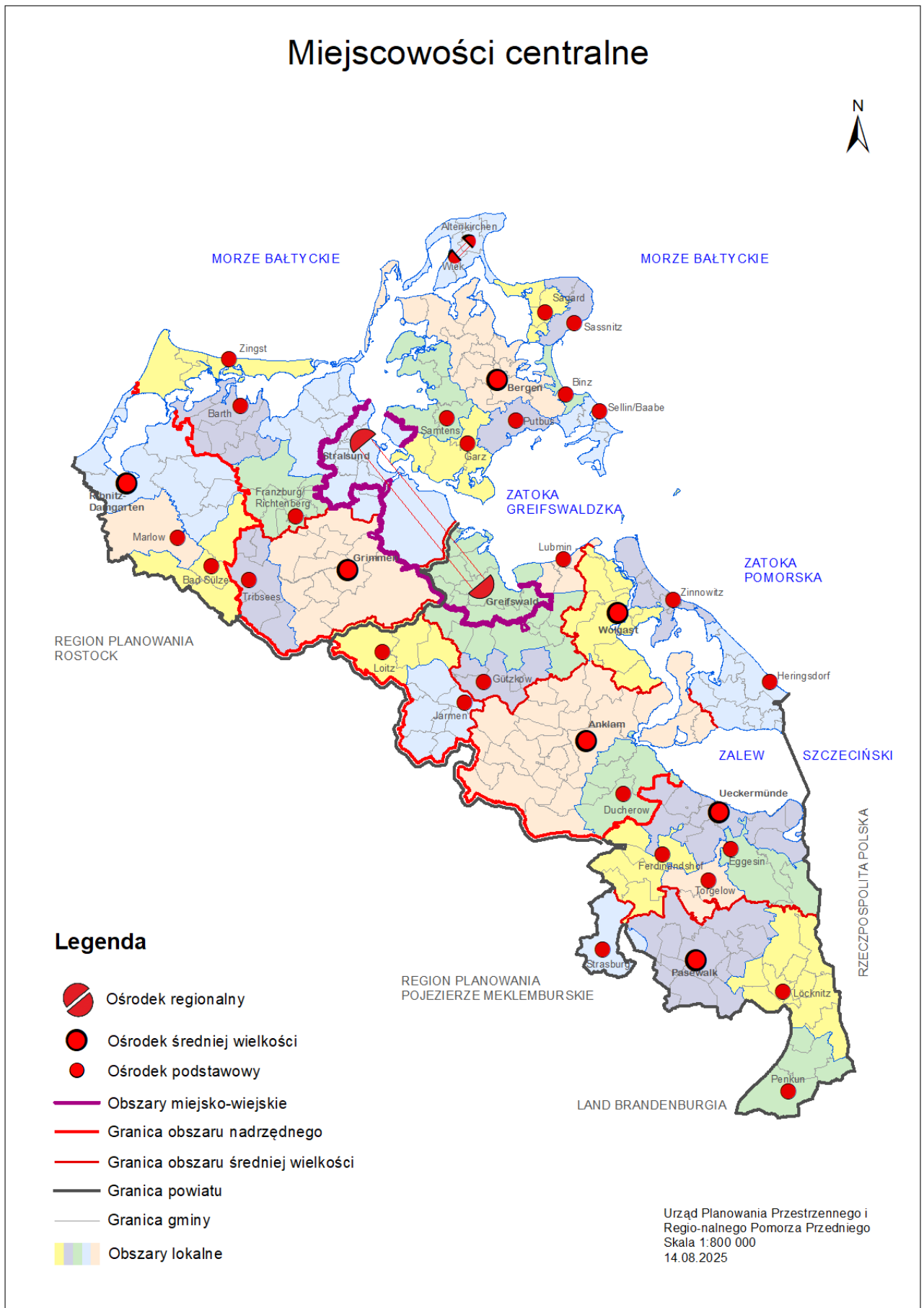
Ośrodek nadrzędny	Ośrodek średniej wielkości	Ośrodek podstawowy	Mieszkańcy w obszarze średniej wielkości	Mieszkańcy w obszarze lokalnym	Gminy obszaru lokalnego	Ludność gmin
					Neuenkirchen Wackerow Weitenhagen Wrangelsburg	2.418 1.547 2.048 250
		Gützkow		4.965	Gützkow (GHO) Bandelin Gribow Züssow	2.974 539 138 1.314
		Lubmin		3.943	Lubmin (GHO) Brünzow Wusterhusen	2.176 673 1.094
		Jarmen		6.675	Jarmen (GHO) Alt Tellin Bentzin Daberkow Kruckow Tutow Völschow	2.914 404 869 335 644 995 514
		Loitz		5.998	Loitz (GHO) Görmin Sassen-Trantow	4.262 900 836
	Anklam		27.834	24.325	Anklam (GHO) Blesewitz Boldekow Buggenhagen Butzow Groß Polzin Iven Klein Bünzow Krien Krusenfelde Madow Murchin Neetzow-Liepen Neuenkirchen Postlow Rankwitz Rubkow Sarnow Schmatzin Spantekow Stolpe an der Peene Stolpe auf Usedom Usedom Ziethen	12.312 239 644 216 430 404 175 679 679 152 502 785 838 226 297 546 616 366 295 1.112 275 373 1.725 439
		Ducherow		3.509	Ducherow (GHO) Bargischow Bugewitz Neu Kosenow Rossin	2.346 289 235 469 170

Ośrodek nadrzędny	Ośrodek średniej wielkości	Ośrodek podstawowy	Mieszkańcy w obszarze średniej wielkości	Mieszkańcy w obszarze lokalnym	Gminy obszaru lokalnego	Ludność gmin
	Wolgast		45.501	18.030	Wolgast (GHO) Katzow Kröslin Krummin Lassan Rubenow Sauzin Zemitz	12.055 609 1.743 228 1.491 762 426 716
		Heringsdorf		14.820	Heringsdorf (GHO) Benz Dargen Garz Kamminke Korswandt Loddin Mellenthin Pudagla Ückeritz Zirchow	8.425 1.131 586 280 244 592 960 469 480 1.006 647
		Zinnowitz		12.651	Zinnowitz (GHO) Karlshagen Koserow Lütow Mölschow Peenemünde Trassenheide Zempin	4.194 3.218 1.730 442 812 351 943 961
	Grimmen		22.201	18.172	Grimmen (GHO) Glewitz Gransebieth Gremersdorf-Buchholz Papenhagen Splietsdorf Süderholz Wendisch Baggendorf Wittenhagen	9.586 564 549 648 538 496 4.074 543 1.174
		Tribsees		4.029	Tribsees (GHO) Deyelsdorf Drechow Grammendorf Hugoldsdorf	2.669 478 216 533 133
Obszar nadrzędny Neubrandenburg (udział w regionie planowania: 65.151 mieszkańców)						
Neubrandenburg						
	Pasewalk		31.846	16.585	Pasewalk (GHO) Brietzig Fahrenwalde Jatznick Koblentz Krugsdorf	9.811 185 277 2.208 222 483

Ośrodek nadrzędny	Ośrodek średniej wielkości	Ośrodek podstawowy	Mieszkańcy w obszarze średniej wielkości	Mieszkańcy w obszarze lokalnym	Gminy obszaru lokalnego	Ludność gmin
					Nieden Papendorf Polzow Rollwitz Schönwalde Viereck Zerrenthin	162 208 261 887 410 996 475
		Strasburg (Uckermark)		4.651	Strasburg (Uckermark) (GHO) Groß Luckow	4.451 200
		Löcknitz		7.657	Löcknitz (GHO) Bergholz Blankensee Boock Plöwen Ramin Rossow Rothenklempenow Grambow	3.342 315 552 581 272 704 446 582 863
		Penkun		2.953	Penkun (GHO) Glasow Krackow Nadrensee	1.815 148 613 377
	Uecker- münde		33.305	13.331	Ueckermünde (GHO) Altwarp Grambin Leopoldshagen Liepgarten Luckow Lübs Meiersberg Mönkebude Vogelsang-Warsin	8.598 440 425 618 801 561 356 404 755 373
		Torgelow		9.768	Torgelow (GHO) Hammer a. d. Uecker	9.307 461
		Eggesin		5.687	Eggesin (GHO) Ahlbeck Hintersee	4.748 605 334
		Ferdinands- hof		4.519	Ferdinandshof (GHO) Altwigshagen Heinrichswalde Rothemühl Wilhelmsburg	2.732 389 385 289 724
Obszar nadrzędny Rostock (udział w regionie planowania: 33.672 mieszkańców)						
Rostock						
	Ribnitz- Damgar- ten		33.672	24.758	Ribnitz-Damgarten (GHO) Ahrenshagen-Daskow Ahrenshoop Dierhagen	15.721 2.165 680 1.561

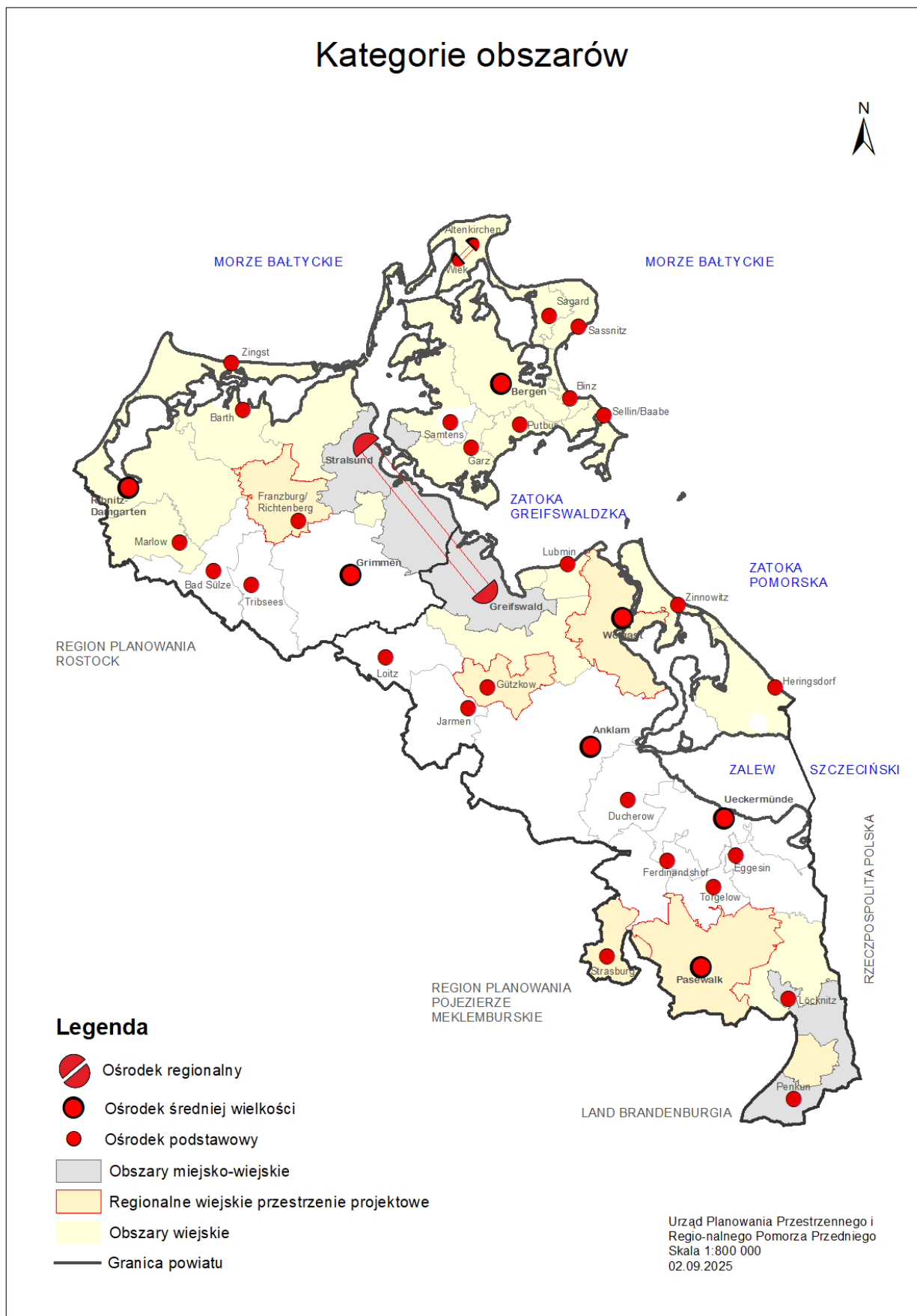
Ośrodek nadrzędny	Ośrodek średniej wielkości	Ośrodek podstawowy	Mieszkańcy w obszarze średniej wielkości	Mieszkańcy w obszarze lokalnym	Gminy obszaru lokalnego	Ludność gmin
					Saal	1.411
					Schlemmin	301
					Semlow	689
					Trinwillershagen	1.159
					Wustrow	1.071
		Marlow		4.694	Marlow (GHO)	4.694
		Bad Sülze		4.220	Bad Sülze (GHO)	1.796
					Dettmannsdorf	1.051
					Eixen	732
					Lindholz	641

Rysunek 2: Miejscowości centralne

3.3 Kategorie obszarów

Rysunek 3: Kategorie obszarów

3.3.1 Obszary wiejskie

- (1) Obszary wiejskie tworzą określone na Rysunku 3 obszary Pomorza Przedniego. (Z)
- (2) Obszary wiejskie są obszarami gospodarczymi, społecznymi, kulturowymi i naturalnymi i jako takie powinny być chronione i rozwijane w sposób zrównoważony.
- (3) Na obszarach wiejskich należy stworzyć i zapewnić równoważne warunki życia. Wymaga to opartego na potrzebach dostępu do obiektów i usług użyteczności publicznej. Zasadniczo obiekty usług użyteczności publicznej powinny być skupione w lokalizacjach centralnych. Należy zapewnić dostępność obiektów i instytucji.
- (4) Rozwój gospodarczy na obszarach wiejskich powinien być promowany zgodnie z odpowiednimi warunkami przestrzennymi i potencjałem. Należy wspierać charakterystyczne sektory gospodarki, takie jak rolnictwo i leśnictwo, przemysł spożywczy i turystyka, a także nowe możliwości wynikające na przykład z cyfryzacji i transformacji energetycznej. Należy dążyć do ekologicznie zrównoważonego rozwoju wspomnianych branż.

Uzasadnienie

Wraz z obszarami miejsko-wiejskimi, obszary wiejskie stanowią gospodarczy kręgosłup regionu. Na przykład większość ośrodków turystycznych na Pomorzu Przednim znajduje się właśnie tutaj. Oprócz tradycyjnych źródeł dochodu z rzemiosła, rolnictwa i leśnictwa, znaczącą rolę gospodarczą na obszarach wiejskich odgrywają również turystyka i produkcja energii. Transformacja energetyczna oferuje możliwość otwarcia nowych sektorów gospodarki na obszarach, gdzie w innym przypadku potencjał rozwoju gospodarczego jest niewielki.

Bogaty krajobraz kulturowy Pomorza Przedniego przyczynia się do jakości życia na obszarach wiejskich i działa jako miękki czynnik lokalizacji. Potencjał ten musi zostać zachowany i wzmocniony. Krajobraz kulturowy w regionie planowania Pomorza Przedniego charakteryzuje się w szczególności osiedlami i parkami oraz związanym z nimi kształtowaniem krajobrazu. Obiekty te są miejscami identyfikacji. Ich rozwój wnosi pozytywny wkład w ogólny rozwój obszarów wiejskich (patrz rozdział 4.7).

Istotne jest, aby ludność obszarów wiejskich miała dostęp do potrzebnych usług w rozsądnej odległości. System lokalizacji centralnych definiuje lokalizacje zaopatrywania na obszarach wiejskich. Ma to na celu zapewnienie, by co do zasady, można było dotrzeć do miejsca zaopatrzenia w maksymalnej odległości od 10 do 15 kilometrów od danego obszaru. Oprócz strategii lokalizacji centralnych, struktury zaopatrzenia mogą być utrzymywane lub rewitalizowane poprzez indywidualne inicjatywy i wolaontariat w wioskach. Planowanie przestrzenne wspiera rozwój takich lokalnych inicjatyw.

Nowoczesna infrastruktura transportowa i komunikacyjna dostosowana do struktur przestrzennych ma szczególne znaczenie na obszarach wiejskich. Jeśli przerzedzenie infrastruktury jest nieuniknione na obszarach wiejskich ze względu na zmniejszenie nośności w wyniku zmian demograficznych, do zrekompensowania tego mogą być wykorzystane innowacyjne modele transportu i nowoczesna infrastruktura komunikacyjna. Konkretnie oznacza to, że jeśli ważny obiekt infrastruktury nie może być utrzymany lokalnie, to taki obiekt powinien być przynajmniej dostępny w najbliższej lokalizacji cen-

tralnej. Dotyczy to również terenów rozwoju obszarów wiejskich. Ponadto rozwój infrastruktury cyfrowej powinien stworzyć nowe możliwości zaopatrzenia dla obszarów wiejskich i wiejskich przestrzeni projektowych.

Obszary wiejskie pełnią ważne funkcje ekologiczne i służą jako miejsca wypoczynku. Dlatego rozwój musi odbywać się w zgodzie z naturą i środowiskiem. Należy unikać rozpraszania zabudowy i dalszego zużycia terenów. (por. rozdział 4.1).

3.3.2 Wiejskie przestrzenie projektowe

- (1) Wiejskie przestrzenie projektowe tworzą określone na Rysunku 3 obszary lokalne Pomorza Przedniego. (Z)
- (2) Wiejskie przestrzenie projektowe w regionie planowania Pomorze Przednie obejmują lokalne obszary: Anklam, Bad Sülze, Ducherow, Eggesin, Ferdinandshof, Grimmen, Jarmen, Loitz, Torgelow, Tribsees i Ueckermünde.
- (3) Wiejskie przestrzenie projektowe w skali regionalnej obejmują Strasburg (Uckermark), Franzburg/Richtenberg, Pasewalk, Penkun, Gützkow i Wolgast. W wiejskich przestrzeniach projektowych mają być tworzone zachęty do wzmacniania znaczenia wsi jako miejsc do pracy i życia.
- (4) W wiejskich przestrzeniach projektowych należy stworzyć i zapewnić równoważne warunki życia. Wymaga to opartego na potrzebach dostępu do obiektów i usług użyteczności publicznej. Zasadniczo obiekty usług użyteczności publicznej powinny być skupione w lokalizacjach centralnych. Należy zapewnić dostępność obiektów i instytucji.
- (5) Szczególne wyzwania związane z rozwojem wiejskich przestrzeni projektowych wymagają specjalnych środków bezpieczeństwa i stabilizacji, zwłaszcza w celu zapewnienia trwałości usług świadczonych w interesie ogólnym.

Podstawowymi elementami tych środków ochronnych i stabilizujących dla wiejskich obszarów projektowych są

- informacja,
- innowacje,
- cyfryzacja,
- współpraca i
- regionalizacja.

- (6) Na wszystkich szczeblach państwa powinno zostać zapewnione specjalne wsparcie dla projektów, odpowiadające na konkretne wyzwania związane z wiejskimi przestrzeniami projektowymi.

Uzasadnienie

Przy wykorzystaniu zdefiniowanych w Tabeli 2 wiejskich przestrzeni projektowych (patrz Rysunek 4) planowanie przestrzenne definiuje obszary, na których demografia, dobrobyt i rozwój gospodarczy są znacznie poniżej średniej krajowej i regionalnej. Przyczyny tego leżą przede wszystkim w specyficznej strukturze przestrzennej, która charakteryzuje się wyjątkowo niską gęstością zaludnienia, różnorodnymi zaburzeniami demograficznymi, tylko kilkoma większymi osadami, położeniem z dala od centrum oraz niską liczbą przedsiębiorstw w sektorach drugorzędym i trzeciorzędym. Obszary te powinny być zatem objęte szczególnym wsparciem.

Zgodnie z LEP M-V (2016), wiejskie przestrzenie projektowe są definiowane na poziomie dzielnic centralnych lokalizacji i przy użyciu metody rankingu¹. Celem jest określenie jednostek przestrzennych, których słabości strukturalne są szczególnie wyraźne w porównaniu ze średnią krajową i regionalną.

W LEP M-V (2016) jako wiejskie przestrzenie projektowe w regionie planowania Pomorza Przedniego zostało wyznaczonych jedenaście obszarów lokalnych na podstawie danych z lat 2009-2013: Ferdinandshof, Jarmen, Ducherow, Loitz, Ueckeründe, Tribsees, Anklam, Bad Sülze, Torgelow, Eggesin i Grimmen.

Na podstawie kryteriów przedstawionych w Tabeli 2, każdy region planowania może wyznaczyć jako wiejskie przestrzenie projektowe w skali regionalnej 25% obszarów lokalnych², które nie zostały jeszcze wyznaczone jako wiejskie przestrzenie projektowe. Na Pomorzu Przednim 24 obszary lokalne nie zostały jeszcze wyznaczone. Oznacza to, że sześć dodatkowych obszarów lokalnych może zostać wyznaczonych jako wiejskie przestrzenie projektowe. Aby uwzględnić aktualne trendy, w porównaniu z LEP M-V (2016) wykorzystano dane z nowszych okresów z lat 2018-2022.

W regionie planowania Pomorze Przednie na podstawie tych danych jako wiejskie przestrzenie projektowe w skali regionalnej zdefiniowano sześć następujących obszarów lokalnych: Strasburg (Uckermark), Franzburg/Richtenberg, Pasewalk, Penkun, Gützkow i Wolgast (patrz Rysunek 4).

Tabela 2: Kryteria wyznaczania regionalnych wiejskich przestrzeni projektowych

Nr	Kryterium	Obliczenie	Wskaźnik
1	Gęstość zaludnienia	Mieszkańców/km ²	Limity infrastruktury
2	Rozwój zaludnienia	Rozwój zaludnienia od 1/2018 do 12/2022	Możliwości rozwoju
3	Deficyt kobiet	Kobiety w wieku 15-45 lat/mężczyźni w wieku 15-45 lat (%)	Potencjał urodzeń
4	Udział osób starszych	Ludność w wieku 65 lat i starsza (%)	Struktura wiekowa
5	Imigracja	Imigracja przez granicę państwową do Meklemburgii-Pomorza Przedniego na 1000 mieszkańców	Atrakcyjność (zewnątrzna)
6	Siła nabywcza	Siła nabywcza na mieszkańca (EUR)	Dobrobyt
7	Pracownicy	Pracownicy podlegający składkom na ubezpieczenie społeczne w miejscu zamieszkania/liczba mieszkańców (%)	Gospodarka / siła robocza

W wiejskich przestrzeniach projektowych podobnie jak na obszarach wiejskich celem jest zapewnienie równorzędnych warunków życia. Ze względu na trudniejszą sytuację początkową, dla tych obsza-

¹ Obszary lokalne są uszeregowane według każdego kryterium. Niska wartość oznacza pozytywny trend danego kryterium, natomiast wysoka bardziej negatywny. Wartości poszczególnych pozycji rankingowych wszystkich kryteriów są następnie sumowane dla każdego obszaru lokalnego, a sumy rankingowe są sortowane według wielkości. Jedna czwarta obszarów lokalnych, które nie zostały jeszcze wyznaczone jako wiejskie przestrzenie projektowe z najwyższymi sumami rankingowymi, tworzy kategorię przestrzenną wiejskich przestrzeni projektowych w skali regionalnej.

² Zgodnie z rozdziałem 3.2 obszary lokalne lokalizacji centralnych reprezentują ich współzależności funkcjonalno-przestrzenne. Umożliwia to analizę relacji wykraczających poza granice gmin. Wykorzystywane są tylko kryteria, dla których dostępne są ogólnokrajowe dane na poziomie gminy.

rów początkowo zakłada się strategię ochrony i stabilizacji. Zasadniczo będzie to wymagało osiągnięcia akceptowalnej równowagi między zrównoważonym rozwojem, dostępnością i kosztami infrastruktury.

W tym kontekście definicja wiejskich przestrzeni projektowych powinna być postrzegana jako zaproszenie dla gmin, okręgów wiejskich i wyspecjalizowanych resortów rządu federalnego, ale także dla wszystkich innych zaangażowanych w projektowanie tych przestrzeni, do przeglądu istniejących planów i środków oraz, w razie potrzeby, do zastąpienia ich zmodyfikowanymi rozwiązaniami dostosowanymi do wyzwań tych przestrzeni.

Podstawowymi elementami strategii ochrony i stabilizacji na obszarach rozwoju obszarów wiejskich są:

Informacja

Aby opracować odpowiednie plany i środki, potrzebne są kompleksowe informacje. Tylko realistyczna analiza rozwoju sytuacji w przeszłości pozwala na wyciągnięcie wniosków na temat prawdopodobnego rozwoju sytuacji w przyszłości: rozwoju demograficznego, obciążeń finansowych i przyszłych dochodów, istniejącej infrastruktury i jej przyszłych limitów, potencjału gospodarczego, rozwoju społecznego i kulturowego do tej pory oraz tych, które można przewidzieć w przyszłości. Wszystko to musi zostać przeanalizowane w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: Gdzie jesteśmy i dokąd chcemy zmierzać? Jakie istnieją problemy? Jakie są podejścia do ich rozwiązania? Kto może pomóc? Czy można to sfinansować w perspektywie długoterminowej? Jakie inne cele i zobowiązania należy uwzględnić (np. w obszarze ochrony środowiska)? Taki proces przeprowadzony w przejrzysty sposób jako analiza SWOT (mocne strony, słabe strony, szanse, zagrożenia) z udziałem wszystkich istotnych lokalnych grup społecznych, stanowi podstawę przyszłych strategii. Proces ten może odbywać się tylko na miejscu. Tym niemniej kraj związkowy, rząd federalny i UE mogą zapewnić pomoc.

Innowacje

Standaryzacja i normalizacja często służą realizacji zasady równego traktowania. Z reguły opierają się one na wartościach średnich, ale – po ustaleniu – mają również zastosowanie do tych, którzy są znacznie poniżej lub powyżej średniej. W indywidualnych przypadkach mogą one stanowić znaczną przeszkodę dla rozwoju, jeśli trzeba podjąć niepotrzebne i często kosztowne wysiłki w celu ich przestrzegania. Definicja wiejskich przestrzeni projektowych oferuje możliwość, w sensie przestrzeni eksperymentalnych, zbadania, czy i jakie istnieją przeszkody w rozwoju oraz w jaki sposób można na nie w innowacyjny sposób zareagować. Przydatne może być przyjrzenie się, jakie środki stosują na przykład kraje skandynawskie, aby chronić swoje usługi użyteczności publicznej. Tego rodzaju weryfikacje mogą być przeprowadzane przede wszystkim przez lokalne gminy i wyspecjalizowane resorty rządu federalnego. Rozwiązania w zakresie przekształcania infrastruktury, a być może także uelastyczniania standardów i norm, powinny być następnie opracowywane wspólnie przez zaangażowane strony, ewentualnie z udziałem innych partnerów (stowarzyszenia, rząd federalny, UE itp.).

Finansowanie jest zwykle zapewniane przede wszystkim zgodnie z „zasadą latarni morskiej” w celu osiągnięcia wysokiego poziomu efektywności wykorzystywanych funduszy lub zgodnie z „zasadą wyrównywania / konewki”, aby jak najwięcej osób mogło coś otrzymać. Jednak obie zasady są mało pomocne w przypadku wiejskich przestrzeni projektowych, ponieważ istnieje tylko kilka „latarni morskich”, a efekty „zasady konewki” są zbyt małe, aby móc przezwyciężyć słabości strukturalne. W związku z tym konieczne jest zbadanie, które instrumenty finansowe są odpowiednie, aby pomóc wiejskim przestrzeniom projektowym w przezwyciężeniu ich słabości strukturalnych. Instrumenty finansowe tego rodzaju zapewniają finansowanie początkowe, na przykład wspierają dekonstrukcję, promują integrację, wdrażają klauzule eksperymentalne, zmniejszają biurokrację finansowania lub wspierają wolontariat.

Ponieważ ogólne regulacje nie przynoszą oczekiwanych rezultatów, konieczne jest ukierunkowane i kompleksowe wsparcie wiejskich przestrzeni projektowych przez różne resorty i poziomy administracji. Skuteczne są dopasowane rozwiązania, opracowywane wspólnie przez zainteresowane gminy, ich partnerów na wiejskich przestrzeniach projektowych oraz właściwe merytorycznie resorty.

Jednym z kluczy do dobrych usług publicznych jest mobilność. W szczególności na obszarach wiejskich, gdzie przerzedzona infrastruktura jest praktycznie nieunikniona, ważne jest zapewnienie innowacyjnych i odpowiednich rozwiązań w zakresie mobilności, które umożliwią dotarcie do usług użyteczności publicznej a w szczególności do ośrodków centralnych. Nie jest to problem rozpoznania, ale wdrożenia. Głównym wyzwaniem są tutaj okręgi administracyjne jako organizatorzy lokalnego transportu publicznego, ale także gminy i właściwe ministerstwo w roli wspierającej.

Cyfryzacja

Wysokowydajne sieci komunikacyjne są niezbędnym warunkiem wstępnym dla lokalizacji biznesowych, a coraz częściej także wskaźnikiem jakości życia obywateli. Pod tym względem standard rozbudowy infrastruktury cyfrowej ma również ogromne znaczenie na obszarach wiejskich. Dotyczy to tym bardziej obszarów rozwoju obszarów wiejskich, ponieważ może to częściowo zrekompensować demontaż usług użyteczności publicznej, np. poprzez zakupy internetowe w handlu detalicznym czy korzystanie z uczynności innych.

Współpraca

Aby móc utrzymać odpowiednią sieć infrastruktury na obszarach wiejskich w perspektywie długoterminowej, partnerzy projektu będą musieli ściślej współpracować. Dotyczy to zarówno kierunku poziomego, jak i pionowego.

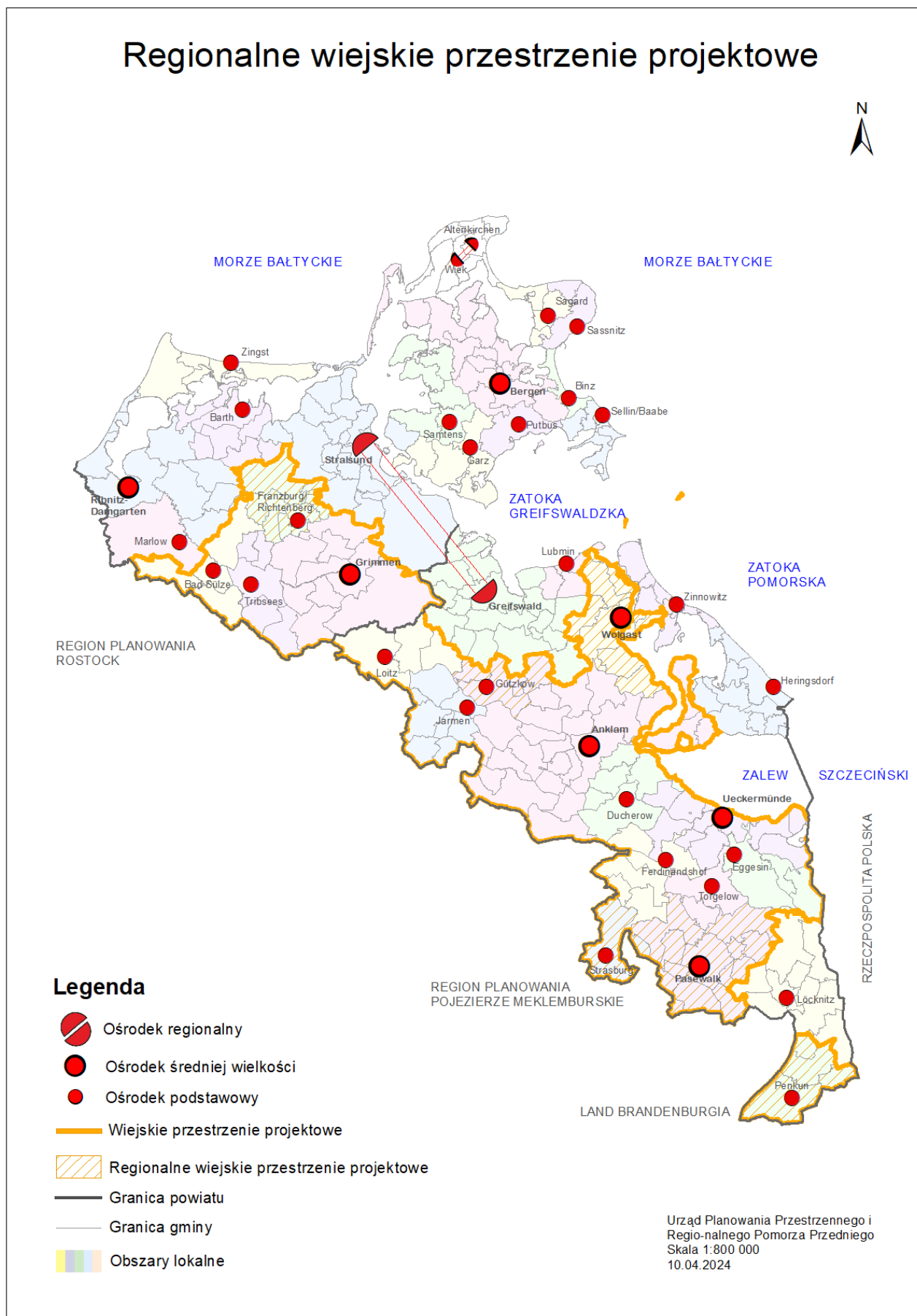
Współpraca w kierunku poziomym obejmuje przede wszystkim zwiększoną koordynację i współpracę między wyspecjalizowanymi resortami administracji państwowej oraz między samymi gminami, w szczególności z centralną lokalizacją w danym obszarze lokalnym. To samo dotyczy sąsiadujących ze sobą ośrodków centralnych. Równie ważna jest ściślejsza współpraca z innymi lokalnymi organizacjami partnerskimi. Mogą to być w szczególności wolontariusze, lokalne kluby, stowarzyszenia, spółdzielnie i lokalne przedsiębiorstwa.

Współpraca w kierunku pionowym oznacza współpracę między rządem federalnym, rządem kraju związkowego, okręgami i gminami. Dobrymi przykładami są: strategia demograficzna rządu federalnego, utworzenie fundacji wolontariuszy Meklemburgii-Pomorza Przedniego, projekty wspierane przez rząd krajowy, takie jak Szkoła Rozwoju Obszarów Wiejskich, projekt DemographieCheck, wiele modelowych projektów planowania przestrzennego (MORO) dotyczących zmian demograficznych, czy konkretnie projekt TRAFÖ „Modelle für Kultur im Wandel” w byłym powiecie Uecker-Randow, z których większość została przeprowadzona w ścisłej współpracy między rządami federacji i landu oraz na poziomie gminy. Pomocne dla wiejskich przestrzeni projektowych mogłoby być zebranie doświadczeń zdobytych w tych wspólnych projektach pilotażowych w ostatnich latach i wdrożenie ich we wszystkich obszarach.

Regionalizacja

Współpraca na poziomie regionalnym jest szczególnie odpowiednia do promowania cykli gospodarczych i materialnych w wiejskich przestrzeniach projektowych. Cykle te wyrażają się na przykład w regionalnym marketingu bezpośrednim żywności lub w wioskach energetycznych, które mogą samodzielnie zaopatrywać się w ciepło i energię elektryczną. Inicjatywy specyficzne dla regionu, które umożliwiają tworzenie wartości bezpośrednio w wiejskich przestrzeniach projektowych, powinny być promowane w sposób szczególny.

Rysunek 4: Wiejskie przestrzenie projektowe

3.3.3 Obszary miejsko-wiejskie

- (1) Hanzeatyckie miasta Greifswald i Stralsund wraz z otaczającymi je gminami tworzą obszar miejsko-wiejski. Gminy te zostały wskazane na Rysunku 5.
- (2) Obszary miejsko-wiejskie mają zostać wzmocnione w taki sposób, aby nadal wносиły znaczący wkład w rozwój gospodarczy regionu.
- (3) Gminy przypisane do obszarów miejsko-wiejskich podlegają specjalnemu wymogowi współpracy i koordynacji. **(Z)**

Wymóg współpracy i koordynacji ma zastosowanie do planowania, projektów i środków mających wpływ na gminy na obszarze miejsko-wiejskim, w szczególności w obszarach mieszkalnictwa, handlu, w tym handlu detalicznego, transportu, obiektów kulturalnych i rekreacyjnych oraz utrzymywania obiektów komunalnych.

- (4) Proces koordynacji między głównymi miastami rdzeniowymi a otaczającymi je gminami ma być kontynuowany. Koordynacja miejsko-wiejska stanowi podstawę ukierunkowanego wykorzystania instrumentów finansowania.

Uzasadnienie

Hanzeatyckie miasta Greifswald i Stralsund wraz z otaczającymi je gminami należą do centrów gospodarczych kraju związkowego. Obszary miejsko-wiejskie mają być dalej wspierane w ich rozwoju, aby mogły nadal zwiększać swoją rolę jako znaczące lokalizacje biznesowe i uniwersyteckie oraz wzmacniać swoją krajową i międzynarodową konkurencyjność.

Rysunek 5: Obszary miejsko-wiejskie

Obszar miejsko-wiejski Greifswald:

hanzeatyckie miasto Greifswald oraz gminy Hinrichshagen, Kemnitz, Levenhagen, Mesekenhagen, Neuenkirchen, Wackerow, Weitenhagen

Obszar miejsko-wiejski Stralsund:

hanzeatyckie miasto Stralsund oraz gminy Altefähr, Kramerhof, Lüssow, Pantelitz, Sundhagen, Steinhagen, Wendorf

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego landu Meklemburgia-Pomorze Przednie na rok 2016, obszary miejsko-wiejskie składają się z odpowiedniego miasta rdzeniowego oraz bezpośrednio otaczających i pozostałych gmin.

W porównaniu z RREP VP na rok 2010 obszary miejsko-wiejskie Stralsund i Greifswald zostały rozbudowane względem siebie pod względem przestrzennym i obecnie tworzą oś rozwoju. Obszary miejsko-wiejskie należy rozumieć jako obszary integracji, które rozwijają się w ścisłej kooperacji i wzajemnym uzgodnieniu. Szczególna potrzeba współpracy i koordynacji między głównymi miastami a otaczającymi je gminami wynika z kilku aspektów: z jednej strony mieszkańcy okolicznych obszarów korzystają z infrastruktury i możliwości zatrudnienia w głównych miastach, podczas gdy z drugiej strony okoliczne gminy zapewniają funkcje dla tych miast (np. lokalna rekreacja, niektóre obszary mieszkalne).

Rozwój mieszkalnictwa został opisany w punkcie programu 4.2 (3). W celu organizacji współpracy miejsko-wiejskiej w zakresie różnych innych tematów wymagana jest dalsza koordynacja. Oczekuje się, że przy przydzielaniu środków finansowych szczególna uwaga zostanie poświęcona wdrażaniu wyników koordynacji.

Planowane jest włączenie transgranicznego obszaru miejsko-wiejskiego Szczecina w ramach aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego kraju związkowego Meklemburgii-Pomorza Przedniego (M-V). Stowarzyszenie Planowania Regionalnego Pomorza Przedniego z zadowoleniem przyjmuje włączenie obszaru miejsko-wiejskiego Szczecina. Między metropolią Szczecin położoną w sąsiedniej Polsce, a gminami Meklemburgii-Pomorza Przedniego znajdującymi się w bliskim sąsiedztwie, od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej nastąpiła ścisła integracja. Znajduje to odzwierciedlenie w procesach osadniczych wspomnianych gmin, które często pełnią funkcję miejsc zamieszkania dla osób pracujących w Szczecinie. Z drugiej strony, Szczecin stanowi ważne miejsce pracy dla lokalnej ludności. Dzięki atrakcyjnej ofercie handlowej i kulturalnej oraz jako miasto uniwersyteckie, bliższy obszar metropolitalny Szczecina rozciąga się poza granicę państwową na południowe części Pomorza Przedniego. Dąży się do ustanowienia obopólnie korzystnej koordynacji rozwoju regionalnego.

3.4 Integracja z sieciami europejskimi, ponadregionalnymi i regionalnymi

- (1) Korzystne położenie Pomorza Przedniego w dynamicznie rozwijającym się gospodarczo i kulturowo regionie Morza Bałtyckiego, bliskość metropolitalnego regionu stołecznego Berlin-Brandenburgia oraz położenie w pobliżu regiopolii Rostock oraz transgranicznego regionu metropolitalnego Szczecina powinny być aktywnie wykorzystywane do rozwoju regionu.

Ponadnarodowe planowanie przestrzenne, współpraca gospodarcza i kulturalna w regionie Morza Bałtyckiego ma być dalej wzmacniana i rozszerzana.

Krajowe i międzynarodowe sieci transportowe mają być dalej rozwijane.

- (2) Wielostronna współpraca z sąsiednimi krajami nadbałtyckimi ma być dalej wzmacniana i rozszerzana na podstawie wyników pracy osiągniętych w ramach istniejących struktur i współpracy.
- (3) Intensyfikacja współpracy i pracy w sieciach kompetencji ma ogromne znaczenie.

Uzasadnienie

Region Morza Bałtyckiego jest jednym z najdynamiczniej rozwijających się regionów w Europie. W szczególności sąsiedni region Öresund zapewnia silny impuls, na przykład przekształcenie Bornholmu w wyspę energetyczną. Na mniejszą skalę, duże nadzieje wiąże się ze współpracą z sąsiednim województwem zachodniopomorskim i obszarem rozwoju Świnoujście. Szczególne możliwości rozwoju wynikają z faktu, że wschodnie części regionu planowania są częścią szczecińskiego regionu metropolitalnego.

Region planowania Pomorze Przednie znajduje się na styku Europy Środkowej, Północnej i Wschodniej oraz trzech europejskich korytarzy rozwoju (por. LEP M-V 2016, rozdział 3.4). Ta funkcja pośrednicząca stwarza możliwości, które powinny być wykorzystywane jeszcze lepiej niż dotychczas jako

przewaga lokalizacyjna w konkurencji między regionami. W tym celu ważne jest, aby Pomorze Przednie aktywnie poszukiwało międzynarodowej wymiany doświadczeń i pozycjonowało się jako miejsce spotkań w regionie Morza Bałtyckiego. Jednocześnie należy promować tworzenie sieci istniejących centrów doskonałości w regionie i nawiązywać strategiczne partnerstwa ponad granicami regionalnymi. Stowarzyszenie Kommunalgemeinschaft Europaregion Pomerania e.V., którego członkami są wszystkie samorządy lokalne w regionie planowania Pomorze Przednie oraz biuro szczecińskiego regionu metropolitalnego, działające przy parlamentarnym sekretarzu stanu Pomorza Przedniego i Meklemburgii Wschodniej, mają szczególne znaczenie jako centra doradcze, informacyjne i komunikacyjne dla rozwoju regionów przygranicznych. "Wspólnej Koncepcji Przyszłości Polsko-Niemieckiego Obszaru Współzależności - Wizja 2030", która została przyjęta przez Komitet ds. Planowania Przestrzennego Polsko-Niemieckiej Komisji Rządowej ds. Współpracy Regionalnej i Przygranicznej oraz „Koncepcji Transgranicznego Regionu Metropolitalnego Szczecina” opublikowanej przez Województwo Zachodniopomorskie oraz kraje związkowe Brandenburgia, Berlin i Meklemburgia-Pomorze Przednie. Programy finansowania UE na lata 2021-2027 mogą być wykorzystane do rozszerzenia współpracy transgranicznej.

Współpraca i tworzenie sieci tworzą warunki do lepszego wykorzystania zasobów na każdym poziomie przestrzennym i w każdym sektorze, a w rezultacie do poprawy zakresu oferowanych usług, ponieważ partnerzy mogą skoncentrować się na swoich mocnych stronach i wzajemnie się uzupełniać. Szczególne znaczenie dla rozwoju gospodarczego Pomorza Przedniego mają sieci i sojusze w dziedzinie przetwórstwa metali, w tym przemysłu stoczniowego, biotechnologii, technologii plazmowej, technologii medycznej, medycyny środowiskowej, technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz technologii energetycznych. Przestrzennie, dwie części wspólnego centrum regionalnego Stralsund – Greifswald tworzą ważne węzły w wielu sieciach i związkach kooperacyjnych; często stanowią one bazy komunikacyjne dla wymiany z sąsiednimi regionami. Kulturowanie licznych i różnorodnych partnerstw na szczeblu gminnym ma szczególne znaczenie dla rozwoju idei europejskiej i tworzenia sieci. Może to opierać się na tradycjach sięgających czasów hanzeatyckich. Wspólne dziedzictwo kulturowe w regionie Morza Bałtyckiego stanowi dobrą podstawę dla projektów Interreg i innych form współpracy takich jak realizacja strategii dla regionu Morza Bałtyckiego M-V.

4 Rozwój osadnictwa i gospodarki

4.1 Rozwój osadnictwa

- (1) Historyczna struktura osadnicza regionu powinna zostać zachowana w swoich podstawowych cechach. Powinna być dalej rozwijana zgodnie z gospodarczymi i społecznymi potrzebami ludności, dostosowana do wymogów zmian demograficznych i dostosowana do strategii adaptacji do klimatu i ochrony klimatu. Rozwój miejscowości powinien być ukierunkowany na przeciwdziałanie dalszym tendencjom do rozwarstwienia.
- (2) Rozwój osadnictwa powinien wspierać zrównoważone wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej, kulturalnej, sportowej, gospodarczej i technicznej. Rozwój osadnictwa powinien promować integrację przestrzenną życia, pracy, zaopatrzenia, usług i kultury.
- (3) Rozwój osadnictwa powinien koncentrować się przede wszystkim w ośrodkach miejskich.

Wyjątki od tej zasady są możliwe w ramach tzw. „zasady wyrównywania szans” w przypadku zidentyfikowania ponadlokalnej potrzeby, z uwzględnieniem cech funkcjonalnych. Warunkiem jest uzgodniona na szczeblu gminnym koncepcja rozwoju uwzględniająca w szczególności funkcje zaopatrzeniowe sąsiednich ośrodków centralnych oraz ich długofalowe zabezpieczenie.

- (4) W gminach należy priorytetowo traktować wewnętrzny potencjał rozwojowy i możliwości redensyfikacji. Jeśli nie można tego zrealizować w sposób możliwy do wykazania, należy wyznaczyć nowe obszary osadnicze w powiązaniu z obszarem lokalnym. Wyjątki od tej zasady są możliwe tylko wtedy, gdy projekt w wyraźny sposób
  - jest dozwolony tylko poza centrum miasta na mocy przepisów dotyczących kontroli imisji lub
  - ze względu na specyficzne wymagania lokalizacyjne w zakresie infrastruktury, nie może być zrealizowany w centrum miasta lub na jego obrzeżach. **(Z)**
- (5) Należy unikać rozrastania się krajobrazu miejskiego, wstęgowego rozwoju struktury osiedli oraz przestrzennej ekspansji rozproszonych osiedli. **(Z)**
- (6) Miasta i wsie powinny rozwijać się roztropnie, zgodnie ze swoją funkcją, strukturą i formą. Rozwój urbanistyczny i architektura powinny uwzględniać formy osadnicze typowe dla krajobrazu, wizerunku miejskiego, krajobrazu i warunków regionalnych.

Uzasadnienie

Struktura osadnicza regionu Pomorza Przedniego charakteryzuje się tylko kilkoma większymi ośrodkami i dużą liczbą małych osad. Jedynie dwa miasta, Greifswald i Stralsund, liczą ponad 20 000 mieszkańców.

Konsekwencje zmian klimatycznych wynikające z nasilających się ekstremalnych zjawisk pogodowych, w szczególności ryzyko powodzi i okresów upałów, powinny być uwzględniane poprzez odpowiednie środki rozwoju urbanistycznego w rozwoju osadnictwa. Wymagania strukturalne dotyczące zabudowy wynikające z cofania się linii brzegowej, podnoszenia się poziomu morza oraz wzrostu poziomu rzek należy rozpatrywać w długoterminowej perspektywie i można je uwzględnić w międzygminnych koncepcjach ochrony wybrzeża oraz gospodarowania wodami opadowymi. Struktury zabudowy i technologie budowlane oszczędzające zasoby powinny przyczyniać się do ochrony klimatu, szczególnie podczas realizacji nowych projektów mieszkaniowych. Wyniki oraz treści tematyczne inicjatywy krajowej „Przyszłość mieszkalnictwa w Meklemburgii-Pomorzu Przednim” przedstawiają strategię i rozwiązania urbanistyczne służące zapobieganiu dalszym tendencjom do rozwarstwienia.

Jeśli chodzi o koncentrację usług użyteczności publicznej z priorytetem planowania przestrzennego na zabezpieczenie podstawowych usług w regionie, ważną kwestią jest zachowanie struktury osadniczej. Z tego powodu potencjał osadniczy powinien być wykorzystany przede wszystkim do wzmocnienia lokalizacji centralnych. Zapewnienie podstawowych udogodnień w podstawowych ośrodkach gwarantuje również świadczenie podstawowych usług użyteczności publicznej na słabo zaludnionych obszarach wiejskich.

Dla regionu Pomorza Przedniego można zidentyfikować cztery obszary o różnych wymaganiach rozwojowych: 1. Zagęszczony obszar miejsko-wiejski Greifswaldu i Stralsundu, 2. Obszary turystyczne położone wzdłuż wybrzeża, 3. Strefa współzależności Szczecina, 4. Obszary wiejskie o niskiej gęstości zaludnienia. Ze względu na bardzo zróżnicowaną dynamikę i wymagania rozwojowe, ogólne wyznaczanie gmin jako głównych ośrodków osadniczych nie jest efektywne. Zamiast określania takich ośrodków w ramach planowania regionalnego, tzw. „zasada wyrównywania szans” umożliwia analizę i ocenę funkcjonalności oraz położenia gmin (np.: odległość od ośrodków centralnych, faktycznie pełnione funkcje, potencjał rozwojowy w zakresie wzmocnienia funkcji). Miejsca wyrównywania szans są określane przez same gminy. Potencjał rozwojowy gmin w ramach zasady wyrównywania szans nie jest ograniczony do głównej miejscowości gminy. Rozwój musi być jednak uzasadniony zarówno pod względem urbanistycznym, jak i planowania przestrzennego. Mogą to być miejscowości w gminach, które dzięki swojej wyjątkowej lokalizacji w regionie przejmują specjalne zadania związane z zaopatrzeniem i w ten sposób wspierają sprawiedliwy rozwój poprzez samodzielne działania. Istnieją również gminy, które ze względu na cechy funkcjonalne muszą już teraz podejmować się zadań znacznie wykraczających poza lokalne zapotrzebowanie. Mogą to być potrzeby związane z budownictwem mieszkaniowym, komercyjnym lub turystycznym, a także wyposażenie w obiekty zapewniające lokalne zaopatrzenie lub placówki użyteczności publicznej. Niezbędnym warunkiem realizacji zadań ponadlokalnych jest koncepcja rozwoju skoordynowana pomiędzy gminami, uwzględniająca przestrzenne współzależności danych obszarów lokalnych. Należy przy tym brać pod uwagę funkcjonalność sąsiednich ośrodków centralnych, które poprzez istniejące zadania zaopatrzeniowe zapewniają podstawowe zaopatrzenie w regionie, oraz dążyć do jej długoterminowego zabezpieczenia.

W trosce o wewnętrzny rozwój zabudowy, oszczędność miejsca i zachowanie otwartej przestrzeni należy ograniczyć wyznaczanie nowych i uszczelnianie istniejących obszarów. Pojęcie „rozwoju wewnętrznego” odnosi się do terenów osadniczych, które według kryteriów planowania przestrzennego tworzą czytelną strukturę zabudowy, możliwą do wyraźnego oddzielenia od terenów otwartych i przyrodniczych. Zwłaszcza w przypadku nowych obszarów mieszkaniowych oszczędne gospodarowanie przestrzenią oznacza również zwiększenie gęstości zabudowy mieszkaniowej zgodnie z lokalnymi uwarunkowaniami oraz określenie odpowiednich form zabudowy. Warunkiem zrównoważonego i

przede wszystkim funkcjonalnego rozwoju infrastruktury technicznej jest zwartość struktury osadniczej. Z tego powodu istniejący potencjał gruntów, takich jak obszary konwersji, tereny poprzemysłowe, luki między budynkami i możliwości redensyfikacji powinny być wykorzystywane jako priorytet, o ile są one odpowiednie i zasadne z punktu widzenia urbanistycznego.

Należy unikać rozrastania się miast. Obejmuje to również tworzenie nowych osiedli podmiejskich, a także ich konsolidację i ekspansję przestrzenną.

Historycznie ukształtowane miasta i wsie są ważnymi nośnikami wizerunku regionu. Stanowią one znaczący potencjał dla turystyki kulturowej i miejskiej. Istniejące struktury oraz cenne kulturowo i historycznie obiekty muszą zatem zostać zachowane i uwzględnione w dalszym rozwoju osadnictwa w taki sposób, aby zachować miejski charakter i lokalny wygląd.

4.2 Rozwój obszarów mieszkalnych

(1) Rozwój obszarów mieszkalnych powinien koncentrować się w centrach miast, z uwzględnieniem metod budowy na niewielkiej powierzchni. **(Z)**

(2) W gminach bez funkcji miejscowości centralnej wyznaczanie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej powinno być ograniczone do własnych wymagań gminy. **(Z)**

Możliwe są wyjątki od przepisów dotyczących własnego użytkowania, biorąc pod uwagę specyfikę regionalną, lokalną i infrastrukturalną. Należy wziąć pod uwagę zapewnienie infrastruktury społecznej i technicznej oraz uwzględnić i zabezpieczyć w perspektywie długoterminowej interesy sąsiednich ośrodków centralnych.

(3) W obszarach miejsko-wiejskich Greifswaldu i Stralsundu grunty pod budownictwo mieszkaniowe mogą być rozwijane ponad ich własne potrzeby. Warunkiem tego jest skoordynowana pomiędzy gminami koncepcja rozwoju mieszkalnictwa dla danego obszaru miejsko-wiejskiego. **(Z)**

Uzasadnienie

Region planowania Pomorze Przednie charakteryzuje się silnie zróżnicowaną dynamiką rozwoju w poszczególnych podregionach. Gminy o rosnącej liczbie ludności znajdują się bezpośrednio obok gmin o malejącej liczbie ludności. Różne kierunki rozwoju wynikają na przykład z lokalizacji na obszarach turystycznych. Aby sprostać rozwojowi demograficznemu i wynikającym z niego zmianom popytu na mieszkania, centralne lokalizacje stają się coraz ważniejsze w swojej funkcji łączenia. Na podstawie zmian w popycie na mieszkania pod względem liczby, wielkości, rodzaju i udogodnień można założyć, że nastąpi demograficznie wywołane zwiększanie się liczby niezamieszkałych domów jednorodzinnych, szczególnie w małych miastach i na obszarach słabo zaludnionych. Budownictwo mieszkaniowe w lokalizacjach poza centrum powinno być zatem ograniczone do własnych wymagań lokalnej społeczności i przedstawione w formie koncepcyjnych scenariuszy rozwoju. Potrzeby własne wynikają z zapotrzebowania miejscowej ludności w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych, z zapotrzebowania odtworzeniowego w związku z ubytkiem mieszkań w starej zabudowie bądź w wyniku działań remontowych i modernizacyjnych, a także z popytu generowanego przez gospodarstwa domowe. Rozbudowa lub zakładanie nowych przedsiębiorstw, jak również wykorzystanie i rozwój infrastruktury

społecznej, generują bezpośredni popyt, który można zaliczyć do własnych potrzeb. Specyfikacje dotyczące jednostek mieszkaniowych, form mieszkalnictwa i wykorzystania gruntów są warunkami wstępnymi oceny własnych potrzeb w zakresie planowania przestrzennego.

Istnieją jednak również gminy zapewniające szczególne oferty mieszkaniowe, które ze względu na cechy funkcjonalne znacznie wykraczają poza potrzeby lokalne. Mogą to być potrzeby wynikające na przykład z wyzwań związanych z zapewnieniem mieszkań na obszarach turystycznych lub ze strefy współzależności metropolii szczecińskiej. Niezbędnym warunkiem realizacji zadań ponadlokalnych jest koncepcja rozwoju skoordynowana na poziomie gminnym, uwzględniająca przestrzenne współzależności danych obszarów lokalnych. Funkcja danej lokalizacji centralnej nie może być znacząco zakłócona. Istotne zakłócenie występuje wówczas, gdy zdolność planowanego rozwoju zabudowy mieszkaniowej poza ośrodkiem centralnym pozwala przypuszczać, że będzie miało to negatywne skutki dla funkcji zaopatrzeniowych danego ośrodka centralnego.

Na obszarach otaczających miasta Greifswald i Stralsund, gminy, których lokalizacja, struktura i infrastruktura są odpowiednie, również mogą zapewnić mieszkania dla właściwego miasta. Warunkiem tego jest skoordynowana pomiędzy gminami koncepcja rozwoju mieszkalnictwa dla danego obszaru miejsko-wiejskiego.

4.3 Wymagania i zapewnienia w zakresie lokalizacji i rozwoju gospodarczego

4.3.1 Zapewnienie gruntów dla lokalizacji przemysłowych i handlowych o znaczeniu regionalnym

(1) Na Pomorzu Przednim zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego kraju związkowego Meklemburgia-Pomorze Przednie zidentyfikowano i zagospodarowano osiem głównych terenów komercyjnych i przemysłowych o znaczeniu ogólnokrajowym, na których powstaną wymagające dużej powierzchni przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe:

- zakład energetyczno-technologiczny Lubminer Heide,
- obszar przemysłowy Sassnitz - Mukran - Lietzow,
- Park Przemysłowy Berlin-Szczecin,
- osiedle przemysłowe Pommerndreieck,
- osiedle przemysłowo-handlowe Borkenstrasse Torgelow,
- obszar przemysłowy Lilienthalring II Anklam,
- port morski w Stralsundzie i morski obszar przemysłowy oraz
- port w Vierow. **(Z)**

Obszary te pełnią funkcję obszarów priorytetowych. W tym przypadku wymagające dużej powierzchni użytkowanie komercyjne i przemysłowe ma pierwszeństwo przed innym. W zakresie, w jakim istotne przestrzennymi plany, środki, projekty, funkcje i sposoby użytkowania naruszają interesy użytkowania komercyjnego i przemysłowego, należy je wykluczyć. **(Z)**

Cztery duże lokalizacje w Lubmin, Sassnitz, Stralsund i Vierow mają w połączeniu z danym portem bałtyckim przede wszystkim służyć osiedlaniu się przedsiębiorstw powiązanych z działalnością portową.

- (2) Nowe lokalizacje przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych oraz relokacje powinny być priorytetowo traktowane na zagospodarowanych terenach w istniejących obszarach handlowych i przemysłowych regionu planowania.

W szczególności, wspólne centrum regionalne Stralsund-Greifswald, średniej wielkości centra Anklam, Bergen auf Rügen, Grimmen, Pasewalk, Ribnitz-Damgarten, Ueckermünde i Wolgast oraz ośrodek podstawowy Torgelow mają być rozwijane i utrzymywane jako regionalnie znaczące lokalizacje handlowe i przemysłowe. (Z)

- (3) Tworzenie dużych, przylegających do siebie terenów przemysłowych i handlowych oraz waloryzacja starych terenów, terenów poprzemysłowych i terenów konwersji w zintegrowanych lokalizacjach miejskich mają pierwszeństwo przed rozwojem nowych terenów.
- (4) Obszary przemysłowe i handlowe o znaczeniu krajowym i regionalnym powinny przede wszystkim służyć osiedlaniu się i rozwojowi dużych przedsiębiorstw. Użytkowanie komercyjne na małą skalę na obszarach przemysłowych i handlowych o znaczeniu krajowym i regionalnym powinno odbywać się tylko jako grupa projektów lub jako dodatek do dużych przedsiębiorstw.
- (5) W Stralsundzie, Greifswaldzie, Sassnitz, Lubminie, Vierow, Wolgast i Ueckermünde należy rozwinąć potencjał portów dla rozwoju przedsiębiorstw związanych z portami. W tym celu należy zidentyfikować, udostępnić i rozwijać w sposób ukierunkowany potencjalne tereny rozwojowe w pobliżu tych lokalizacji.
- (6) Na obszarach przemysłowych i handlowych o znaczeniu krajowym i regionalnym nie powinny być lokowane wielkopowierzchniowe przedsiębiorstwa handlu detalicznego.
- (7) Na obszarach przemysłowych i handlowych o znaczeniu krajowym i regionalnym budowa naziemnych instalacji fotowoltaicznych powinna mieć miejsce wyłącznie wtedy, gdy jest bezpośrednio związana z zaopatrzeniem.

Uzasadnienie

Gospodarka regionu planowania Pomorze Przednie opiera się na małych i średnich przedsiębiorstwach. Dominują firmy z sektora usługowego, a zakładów przemysłowych jest niewiele. W ostatnich latach i dekadach za istotne czynniki lokalizacyjne przy nowych inwestycjach uznawano m.in. dobrą

dostępność komunikacyjną, zwłaszcza dzięki autostradzie BAB20 i drodze morskiej, dostępność terenów, w tym terenów pod rozbudowę, istnienie infrastruktury cyfrowej oraz potencjalne synergie z innymi przedsiębiorstwami.

W tym kontekście sprawdziło się wyznaczanie dużych terenów przemysłowych i handlowych o znaczeniu ogólnokrajowym. Są one wyznaczane na poziomie krajowym. Wyróżnia się przy tym lokalizacje dla klasycznych inwestycji przemysłowych i handlowych oraz lokalizacje dla przedsiębiorstw powiązanych z działalnością portową. Te ostatnie mają szczególne znaczenie dla rozwoju regionu planowania ze względu na nadmorskie położenie Pomorza Przedniego. Na Pomorzu Przednim do takich lokalizacji należą: obszar przemysłowy Sassnitz-Mukran-Lietzow, port morski w Stralsundzie i morski obszar przemysłowy, port w Vierow oraz zakład energetyczno-technologiczny Lubminer Heide. Produkcyjne sektory gospodarki powiązanej z portami przyciągają zwykle kolejne inwestycje produkcyjne i handlowe, które ze względów produkcyjnych i/lub logistycznych preferują lokalizacje w ich pobliżu. Trzy duże lokalizacje dla klasycznych inwestycji przemysłowych i handlowych znajdują się wzdłuż autostrady BAB20. Wszystkie duże lokalizacje przemysłowo-handlowe mają być nadal zarezerwowane dla przedsiębiorstw o dużym zapotrzebowaniu na powierzchnię, co umożliwi szybką reakcję na zapytania dotyczące dużych inwestycji. Małe przyległe lub wewnętrzne tereny mogą być udostępniane przedsiębiorstwom o niewielkim zapotrzebowaniu na powierzchnię, jeśli przyczyni się to do rozwoju łańcuchów wartości i tworzenia klastrów.

Wspomniany system dużych lokalizacji przemysłowo-handlowych uzupełniają lokalizacje o znaczeniu regionalnym. Są to obszary przemysłowe i handlowe w dużych i średnich ośrodkach oraz w ośrodku podstawowym Torgelow, które dzięki swojemu położeniu przestrzennemu stanowią gospodarcze koncentracje i główne ośrodki rozwojowe oddziałujące na region. Ukierunkowanie na ośrodki centralne wynika z bliskości miejsc pracy i zamieszkania, dostępności usług i zaopatrzenia oraz możliwości wykorzystania efektów synergii.

Wszystkie lokalizacje przemysłowe i handlowe o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym noszą swój specyficzny wkład w gospodarcze wzmocnienie regionu Pomorza Przedniego oraz całego kraju związkowego, zapewniając lub tworząc nowe miejsca pracy. Aby mogły one w pełni spełniać tę funkcję, powinny być chronione przed innymi formami użytkowania. Dotyczy to również wykorzystania na potrzeby handlu detalicznego. Pełni on bowiem funkcję tworzenia centrów, co wymaga szczególnego zarządzania przestrzennego (por. rozdział 4.3.2 Projekty handlu detalicznego na dużą skalę). Produkcja energii odnawialnej na potrzeby samego obszaru przyczynia się z kolei do rozwoju regionalnych łańcuchów wartości. Ten zrównoważony kierunek rozwoju jest również realizowany w ramach krajowego dialogu dotyczącego „Zielonych Obszarów Przemysłowych”. Zielone obszary przemysłowe są wskaźnikiem ekologicznej transformacji gospodarki. Na tych obszarach energia odnawialna ma być wytwarzana lokalnie i wykorzystywana przez przedsiębiorstwa działające na danym terenie. Produkcja energii ma jednak wciąż drugorzędne znaczenie ekonomiczne. Wartościowe, prawnie zabezpieczone tereny przemysłowe i handlowe powinny być optymalnie wykorzystywane zgodnie z ich przeznaczeniem i nie powinny być zajmowane przez naziemne instalacje fotowoltaiczne. Naziemne instalacje fotowoltaiczne to instalacje, które nie są umieszczone na, przy lub w budynku ani w innej konstrukcji budowlanej (§ 3 ustawy o odnawialnych źródłach energii (EEG)). Dalsze informacje na temat instalacji fotowoltaicznych znajdują się w rozdziale 5.3 Energia.

W wyniku zmian i przemian gospodarczych ostatnich dekad w regionie planowania istnieje wiele starych, opuszczonych lokalizacji przemysłowych w zintegrowanych lokalizacjach miejskich. Ponadto istnieją potencjalne tereny w istniejących, a także w uzbrojonych, lecz słabo zagospodarowanych obszarach przemysłowych z lat 90. Rewitalizacja tych terenów może i powinna przeciwdziałać rozproszonemu zabudowy i dalszemu zajmowaniu nowych terenów.

4.3.2 Projekty handlu detalicznego na dużą skalę

- (1) Wielkopowierzchniowe projekty handlowe i aglomeracje handlowe w rozumieniu § 11 ust. 3 niemieckiego rozporządzenia o użytkowaniu budynków (BauNVO) są dozwolone wyłącznie w miejscowościach centralnych. **(Z)**
- (2) Koncepcje handlu detalicznego mają być rozwijane w miejscowościach centralnych, w których centralne obszary usługowe są wyznaczane dla konkretnych nieruchomości i gdzie określana jest specyficzna dla danej lokalizacji lista produktów istotnych i nieistotnych dla lokalizacji centralnej. **(Z)**

W podstawowych ośrodkach, w których identyfikacja centralnego obszaru usług nie jest celowa, należy opracować lokalną koncepcję zaopatrzenia jako alternatywę. **(Z)**

Lokalne struktury podaży w pobliżu centrów miast muszą być brane pod uwagę w koncepcjach handlu detalicznego.

- (3) Projekty wielkopowierzchniowego handlu detalicznego zgodnie z (1) są dozwolone tylko wtedy, gdy wielkość, rodzaj i cel projektu odpowiadają funkcji zaopatrzeniowej miejscowości centralnej, nie wykraczają znacząco poza jej obszar oddziaływania, a funkcje centralnych obszarów zaopatrzenia miejscowości centralnej i strefy jej oddziaływania nie są znacząco zakłócone. **(Z)**
- (4) Wielkopowierzchniowe projekty detaliczne z podstawowymi asortymentami produktów są dozwolone tylko w centrach miast i innych centralnych obszarach usługowych. **(Z)**

Podstawowe asortymenty produktów istotnych dla centrum to asortymenty produktów, które zostały zdefiniowane jako istotne dla lokalizacji centralnej przez gminę (lista asortymentów produktów specyficznych dla lokalizacji).

Zdanie 1 nie ma zastosowania do wielkopowierzchniowych projektów detalicznych z asortymentem produktów istotnych dla lokalnego handlu detalicznego w lokalizacjach zintegrowanych z zabudową miejską poza centralnymi obszarami usługowymi, pod warunkiem że asortyment produktów istotnych dla lokalnego handlu detalicznego jest odpowiednio reprezentowany w centralnym obszarze usługowym i asortyment ten nie jest zagrożony przez zasiedlanie.

- (5) Projekty wielkopowierzchniowego handlu detalicznego z podstawowymi asortymentami produktów nieistotnymi dla lokalizacji centralnej są dozwolone poza centralnymi obszarami usługowymi w lokalizacjach zintegrowanych z zabudową miejską. W

drodze wyjątku takie projekty mogą być również zlokalizowane w peryferyjnych lokalizacjach miejskich, jeśli istnieją dowody na to, że nie ma odpowiednich lokalizacji w zintegrowanych lokalizacjach i istnieje połączenie z siecią transportu publicznego i tras rowerowych. (Z)

W ramach wielkopowierzchniowych projektów detalicznych z podstawową gamą produktów nieistotnych dla centrum, dozwolona jest peryferyjna gama produktów istotnych dla centrum, jeśli nie ma ryzyka szkodliwego wpływu na centrum miasta / centrum lokalne i inne centralne obszary usługowe (wymagana ocena indywidualna). (Z)

- (6) Projekty wielkopowierzchniowego handlu detalicznego mogą być wyjątkowo lokalizowane i rozbudowywane w okolicznych gminach obszarów miejsko-wiejskich Stralsund i Greifswald, jeżeli istnieje skoordynowana pomiędzy gminami koncepcja handlu detalicznego dla danego obszaru miejsko-wiejskiego, a lokalizacja jest w niej określona.

Przy opracowywaniu koncepcji handlu detalicznego dla obszarów miejsko-wiejskich muszą być przestrzegane cele sformułowane w punktach (2), (3), (4) i (5). (Z)

- (7) Projekty handlu detalicznego powinny wspierać rozwój turystyki na Pomorzu Przednim. W centrach miast i miasteczek w centralnych lokalizacjach na obszarach turystycznych należy stworzyć warunki do robienia zakupów.

Uzasadnienie

Sektor handlu detalicznego podlega ciągłym procesom zmian, które prowadzą do koncentracji operatorów, zwiększenia powierzchni handlowej i intensyfikacji konkurencji. Prowadzi to do ostrej konkurencji, w której nowe, nowoczesne punkty sprzedaży wywierają ogromną presję na uznanych, zarządzanych przez właścicieli wyspecjalizowanych sprzedawców detalicznych o znacznie mniejszych powierzchniach sprzedaży. Modernizacje zazwyczaj wiążą się z rozszerzeniem powierzchni sprzedaży i asortymentu produktów. Większe firmy potrzebują więcej klientów, aby działać z zyskiem. Gdy wygasają umowy najmu dotychczas użytkowanych nieruchomości, a w istniejących lokalizacjach nie ma już miejsca na niezbędną modernizację, sieci handlowe planujące relokację i ekspansję masowo przenoszą się na obrzeża osiedli, do lokalizacji przyjaznych klientom zmotoryzowanym, gdzie nowoczesne obiekty handlowe w coraz większym stopniu rozwijają ponadlokalny potencjał podaży. Ze względu na brak lub znacznie zmniejszoną bliskość obszarów mieszkalnych, wynikający z tego brak dostępności pieszo i wynikająca z tego potrzebę korzystania z samochodu do robienia zakupów, te obiekty handlowe zasadniczo nie są już w stanie wypełnić swojego lokalnego zadania podaży.

Tworzenie wielkopowierzchniowych projektów handlowych na peryferiach osłabia funkcję podaży centrów miast i obszarów mieszkalnych/centrów lokalnych o mieszanych funkcjach małopowierzchniowych, obniżając jakość życia. Rozległe inwestycje publiczne i prywatne w centrach miast tracą swoją skuteczność. Handel detaliczny jest jedną z najważniejszych funkcji tworzenia miast i ośrodków. Dlatego też, oprócz ochrony funkcji podaży, kontrola planowania przestrzennego handlu detalicznego ma szczególne znaczenie dla funkcjonalności i witalności naszych miast, a w efekcie dla ich wize-

runku w regionie. Wyjątki od zasady koncentracji lokalizacji handlu detalicznego w ośrodkach centralnych są możliwe w ramach tzw. „zasady wyrównywania szans” (patrz rozdział 4.1, punkt programu (3)).

Ponadto cały sektor handlu stacjonarnego konkuruje obecnie z handlem internetowym. Kontrola planowania przestrzennego ma na celu ochronę lokalizacji handlu detalicznego dla zapewnienia dostaw na całym terenie; nie polega ona na ochronie poszczególnych dostawców lub grup dostawców ani na faworyzowaniu form dostaw.

Biorąc pod uwagę fakt, że nawet „klasyczny” dyskont spożywczy ma dziś zwykle znacznie więcej niż 800 m² powierzchni handlowej, należy pamiętać, zwłaszcza w miejskich strukturach osadniczych, że oprócz wzmocnienia centrów konieczne jest też zapewnienie lokalnego zaopatrzenia blisko konsumentów, w miarę możliwości w odległości spaceru. Rozbudowa lokalnych obiektów handlowych w odpowiednich zintegrowanych lokalizacjach poza centralnym obszarem usługowym może mieć zatem sens, jeśli w centralnym obszarze usługowym istnieje już odpowiedni zakres lokalnych obiektów handlowych i nie jest to zagrożone.

Zgodnie z § 11 (3) niemieckiego rozporządzenia o użytkowaniu budynków (BauNVO) zakłada się, że od 1200 m² powierzchni użytkowej, a tym samym od 800 m² powierzchni sprzedaży, należy spodziewać się znaczącego wpływu na porządek urbanistyczny i rozwój, rozwijają też się skutki ponadlokalne, co skutkuje specjalnym mandatem do planowania na poziomie kraju związkowego i przeglądu rozwoju urbanistycznego. Placówki handlowe o powierzchni sprzedaży wynoszącej 800 metrów lub więcej są uważane za wielkopowierzchniowe, niezależnie od asortymentu. Nie ma znaczenia, czy są to placówki nowe, rozbudowy i przebudowy firm detalicznych ani czy są to pojedyncze firmy, centra handlowe czy aglomeracje handlowe. Aglomeracje to zbiory wielu niezależnych, nawet nie wielkopowierzchniowych, firm detalicznych w bliskim sąsiedztwie przestrzennym i funkcjonalnym, które są postrzegane przez klientów jako okazja do zakupów i które znajdują się w niewielkiej odległości od siebie.

Prawie wszystkie obecne projekty detaliczne przekraczają obecnie próg domniemania reguły zgodnie z §11 ust. 3 rozporządzenia BauNVO. Jedynie paru lokalnych dostawców lub sklepów specjalistycznych znajduje się samodzielnie poniżej tego progu. Ponieważ jednak często występują one w połączeniu z innymi sklepami specjalistycznymi lub spożywczymi, ponownie ma zastosowanie wielkoskalowy charakter aglomeracji.

Docelowy wymóg integracji miejskiej służy zapewnieniu zaopatrzenia ludności w dobra konsumpcyjne, utrzymaniu i dalszemu rozwojowi ustalonej struktury lokalnej, oszczędnemu wykorzystaniu gruntów oraz unikaniu zmotoryzowanego transportu prywatnego. Integracja urbanistyczna wielkopowierzchniowych projektów handlowych przyczynia się zatem również do zrównoważonego rozwoju osadnictwa. Jednocześnie promuje się w ten sposób różnorodność zastosowań, wzmacnia funkcję centrów miast/miejscowości, dzielnic i innych centralnych obszarów usługowych oraz efektywnie wykorzystuje infrastrukturę.

Lokalizacja handlowa jest zintegrowana pod względem rozwoju urbanistycznego, jeśli znajduje się w gęsto zabudowanym kontekście osadniczym ze znaczącym komponentem mieszkalnym, z którego można do niej dotrzeć pieszo bez barier urbanistycznych, np. tras komunikacyjnych lub torów kolejowych oddzielających lokalizację od zabudowy mieszkaniowej. Miejsce powinno być również dostępne za pośrednictwem transportu publicznego odpowiedniego do lokalnych warunków i stanowić część ogólnej koncepcji planowania. Przy planowaniu przestrzennym musi być brana pod uwagę dostępność pieszo lub rowerem.

Instrument polityki planowania przestrzennego systemu lokalizacji centralnych jest wykorzystywany przy kontrolowaniu handlu detalicznego na danym obszarze, natomiast definicja centralnych obszarów usługowych jest decydująca dla kontroli na poziomie gmin.

Lokalizacje centralne są punktami koncentracji ponadlokalnych prywatnych i publicznych usług użyteczności publicznej. Handel detaliczny odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu świadczenia usług użyteczności publicznej ze względu na jego magnetyczny wpływ na inne usługi. Funkcja ta staje się jeszcze ważniejsza w kontekście zmian demograficznych. Lokalizacje centralne mają funkcjonalne obszary integracji, które są istotne również dla podaży. Zasadniczo należy dokonać rozróżnienia między niezbędnym lokalnym zaopatrzeniem w towary codziennego użytku, w szczególności artykuły spożywcze, a idącą dalej potrzebą dostarczania towarów na powtarzalne potrzeby. Im rzadsza potrzeba zakupu produktu, tym większy jest zakres przyciągania potencjalnego klienta wymagany przez dostawców i tym silniejsza koncentracja oferty. Oferta musi być dostosowana do odpowiedniego obszaru zasięgu.

Lokalne dostawy towarów codziennego użytku muszą znajdować się jak najbliżej miejsc zamieszkania, co stanowi szczególne wyzwanie z perspektywy biznesowej, zwłaszcza na słabo zaludnionych obszarach wiejskich, zatem wymagane jest inteligentne zarządzanie lokalizacjami handlowymi. Również w tym przypadku lokalizacje centralne wraz z odpowiednimi obszarami zintegrowanymi powinny stanowić podstawowe ramy sieci lokalizacji. Na obszarach wiejskich przydatnym uzupełnieniem może być wykorzystanie koncepcji małych obszarów lub połączenie handlu detalicznego z innymi dostawcami usług, co jest praktykowane w projektach krajowej inicjatywy „Nowe centra wsi” lub projektach osiedli domów.

Przy sterowaniu wielkopowierzchniowymi projektami handlowymi w lokalizacjach centralnych kluczowe znaczenie ma wyznaczenie i ochrona centralnych obszarów zaopatrzenia.

Centralne obszary zaopatrzenia to odpowiednie, łatwo dostępne lokalizacje w gminie, w których są lub mają być dostępne zintegrowane usługi użyteczności publicznej. Usługi użyteczności publicznej obejmują przede wszystkim placówki dostarczające towary i usługi, niezależnie od tego, czy dostarcza je sektor publiczny czy prywatny. Duże znaczenie mają tu handel detaliczny i gastronomia. Centralne obszary zaopatrzenia pełnią funkcję podażową wykraczającą poza ich bezpośredni zasięg, stąd powinny być należycie chronione. Centralne obszary zaopatrzenia powinny być maksymalnie precyzyjnie zdefiniowane i uwzględniane przy sporządzaniu planów zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z §1 ust. 6 nr 4 niemieckiego kodeksu budowlanego (BauGB).

Centralne obszary zaopatrzenia to zazwyczaj centra miast, ewentualnie inne centra lokalne. W zależności od lokalnej sytuacji w handlu detalicznym, reprezentowane są tutaj asortymenty produktów, które składają się na atrakcyjność ogólnie drobnego, często wciąż zarządzanego przez właścicieli i zorientowanego na indywidualność handlu detalicznego w centrum miasta, przyciągające odwiedzających do centrum. Takie tzw. „śródmiejskie” asortymenty produktów i usług nie powinny być zatem zabierane przez wielkopowierzchniowe punkty sprzedaży detalicznej w innych lokalizacjach.

Śródmiejski charakter asortymentu różni się w zależności od miejscowości. Tym niemniej istnieją asortymenty typowe. Są to zazwyczaj: odzież i bielizna, książki, artykuły papiernicze/biurowe/papeterie, obuwie i wyroby skórzane, urządzenia elektryczne (z wyłączeniem dużych urządzeń elektrycznych, lamp i oświetlenia), elektronika użytkowa i telekomunikacyjna, produkty fotograficzne i optyczne, artykuły medyczne, ortopedyczne i farmaceutyczne, zegarki i biżuteria, wyroby perfumeryjne, artykuły gospodarstwa domowego, w tym szkło/porcelana i ceramika, zabawki, odzież sportowa, obuwie sportowe i inne artykuły sportowe (z wyłączeniem dużego sprzętu sportowego), żywność i luksusowe artykuły spożywcze oraz produkty zdrowotne i do higieny osobistej. Asortymenty produktów „śródmiejskich” zajmują niewielką powierzchnię w stosunku do generowanej przez nie wartości dodanej, popyt na nie wiąże się często z korzystaniem z centrum miasta w związku z innymi potrzebami i przeważnie można transportować je bez korzystania z samochodu. Lokalne listy typowych dla lokalizacji i warty ochrony ofert w danej gminie są definiowane jako element koncepcji handlu detalicznego.

Asortyment produktów w lokalizacjach centralnych obejmuje również asortyment produktów o znaczeniu lokalnym. Są to towary codziennego użytku, w szczególności podstawowe produkty spożywcze i drogerijne, które powinny być oferowane blisko konsumentów.

Wielkopowierzchniowe sklepy detaliczne z asortymentem niezwiązanym z centrum miasta, takie jak sklepy z meblami i wyposażeniem wnętrz, markety budowlane i centra ogrodnicze, zazwyczaj wymagają dużych powierzchni do realizacji swojej koncepcji biznesowej, a taka w centrach miast nie jest dostępna. Zanim powstaną nowe obiekty w peryferyjnych lokalizacjach miejskich, należy najpierw zbadać istniejące zintegrowane lokalizacje pod kątem ich potencjału ekspansji.

Oferta firm zajmujących się handlem detalicznym obejmuje zazwyczaj asortyment produktów do zaspokajania potrzeb codziennych i tych nieco rzadszych. Podstawowy asortyment sprzedawcy detalicznego, w odróżnieniu od oferty produktów niebędących artykułami pierwszej potrzeby, oznacza główną część oferty towarowej, jaką można przypisać do określonego zakresu asortymentu zgodnie z ogólnie przyjętym rozumieniem tego pojęcia. Tym samym podstawowy asortyment produktów określa również rodzaj działalności detalicznej. Pozostały asortyment obejmuje produkty uzupełniające, takie jak artykuły gospodarstwa domowego czy akcesoria do domu w sklepach meblowych. Jeśli asortyment pozostałych produktów należy do asortymentu produktów o charakterze „śródmiejskim”, należy upewnić się, że nie ma tu negatywnego oddziaływania na centralne obszary zaopatrzenia. Z tego względu dobrym pomysłem okazało się ograniczenie dopuszczalnego zakresu asortymentu peryferyjnego do 10% powierzchni sprzedaży.

Struktura centrum i asortymentu produktów w centralnej lokalizacji jest określana w koncepcjach handlu detalicznego. Minimalna zawartość koncepcji handlu detalicznego obejmuje: analizę obecnego stanu rzeczy i potencjału rozwojowego handlu detalicznego, wyznaczenie centralnych obszarów usługowych i określenie listy asortymentu produktów specyficznych dla danej lokalizacji, zdefiniowanie lokalnej podaży i lokalizacji specjalnych, zdefiniowanie wytycznych dotyczących osiedli oraz opracowanie zaleceń dotyczących planowania przestrzennego w mieście.

Zakupy służą z jednej strony zaopatrzeniu, z drugiej strony mogą dostarczać przyjemnych doświadczeń i pozytywnych emocji. Spacerowanie po sklepach, przeglądanie oferty i robienie zakupów to dla wielu osób forma spędzania wolnego czasu, która sprzyja relaksowi, oderwaniu od codzienności, pobudzeniu i inspiracji. Zakupy to przeżycie, pozytywne i warte zapamiętania wydarzenie. Pozytywne doświadczenia zakupowe sprawiają, że klienci chętnie wracają. Dotyczy to zarówno mieszkańców, jak i turystów.

4.4 Sieci technologiczne i biznesowe

- (1) Należy wspierać tworzenie, rozwój i dalszy rozwój współpracy technologicznej i biznesowej oraz sieci przedsiębiorstw, uniwersytetów i instytucji badawczych w regionie planowania.
- (2) Współpraca i sieci mają być dalej rozwijane zarówno w ramach sektorów, jak i pomiędzy nimi, a także wspierane z uwzględnieniem łańcuchów wartości, szczególnie na obszarach przemysłowych i handlowych.
- (3) Współpraca między sieciami w regionie planowania a sieciami w sąsiednim metropolitalnym regionie stołecznym Berlin-Brandenburgia, regionie metropolitalnym Hamburga i Szczecina, regiopolii Rostocka i regionie Morza Bałtyckiego ma zostać rozszerzona i wzmocniona.

- (4) Istniejące placówki rządu federalnego, organizacji międzynarodowych i stowarzyszeń badawczych w regionie mają zostać utrzymane. Wspierane będzie tworzenie nowych placówek.
- (5) Istniejące w regionie obiekty Bundeswehry powinny zostać zachowane. Interesy Bundeswehry muszą być brane pod uwagę w projektach o znaczeniu przestrzennym. W przypadku zamknięcia obiektów należy podjąć działania kompensacyjne w celu ustabilizowania i wzmocnienia regionalnej struktury gospodarczej.

Uzasadnienie

Ścisła i efektywna współpraca pomiędzy firmami, organizacjami okołobiznesowymi, uniwersytetami i instytucjami badawczymi stanowi ważną podstawę dla innowacyjności firm, a w rezultacie dla atrakcyjności, konkurencyjności i przyszłej rentowności Pomorza Przedniego jako lokalizacji dla biznesu. Transfer wiedzy i technologii ze sfery nauki do gospodarki stanowi ważną podstawę dalszego rozwoju regionu technologicznego Pomorza Przedniego.

Rozwój funkcjonujących i wydajnych sieci i kooperacji jest ważnym czynnikiem lokalizacji dla gospodarki. Dzięki ścisłej i ukierunkowanej współpracy nauki z praktyką zwiększa się lokalna wartość dodana w regionie. Tworzone są wysokiej jakości, dobrze płatne miejsca pracy. Sieci wykorzystują do wzajemnej komunikacji głównie nowoczesne media. Autostrada federalna A20 może stać się ważną osią rozwojową przebiegającą przez region planowania.

Centra technologii i innowacji w regionie planowania odgrywają szczególnie ważną rolę w transferze wiedzy między nauką, badaniami i przemysłem, ponieważ niewielkie odległości i bliskie kontakty z innymi firmami technologicznymi zapewniają szczególnie innowacyjny klimat. W szczególności start-upy i firmy zorientowane na technologię mogą otrzymać maksymalne możliwe wsparcie przez pewien czas w fazie rozruchu. Współpraca w i z centrami kompetencji pomaga wzmocnić i dalej rozwijać konkurencyjność regionalnych firm.

Jako instytucje badawcze szczególnie związane z biznesem na Pomorzu Przednim należy wymienić Hochschule Stralsund (Uniwersytet w Stralsundzie), Leibniz-Institut für Plasmaforschung und Technologie (Instytut Badań nad Plazmą im. Leibniza) e.V. oraz Max-Planck-Institut für Plasmaphysik (Instytut Fizyki Plazmy im. Maxa Plancka) w Greifswaldzie, a także Friedrich-Loeffler-Institut (Instytut im. Friedricha Loefflera) na wyspie Riems. W Stralsundzie i Greifswaldzie znajdują się centra technologii i innowacji: Stralsunder Innovations- und Gründerzentrum (Centrum Innowacji i Start-upów w Stralsundzie), Technologiezentrum Vorpommern (Centrum Technologiczne Pomorza Przedniego), BioTechnikum oraz Z4-Zentrum für Life Science und Plasmatechnologie (Centrum Nauk Przyrodniczych i Technologii Plazmy Z4) w Greifswaldzie. Możliwości wynikające z rozwoju technologii informacyjnych i komunikacyjnych, wyzwań związanych z transformacją energetyczną, w szczególności w odniesieniu do magazynowania energii oraz rozwoju biotechnologii, biogospodarki, technologii medycznej i przemysłu spożywczego, spowodują konieczność dalszego ulepszania obiektów i, w razie potrzeby, rozbudowy istniejących lokalizacji.

Placówki badawcze na Pomorzu Przednim oraz ośrodki akademickie w Greifswaldzie i Stralsundzie są kluczowymi podmiotami w realizacji Regionalnej Strategii Innowacji (RIS) kraju związkowego. Uniwersytet w Rostocku prowadzi m.in. ważne projekty badawcze i współpracę w obszarze planowania Pomorza Przedniego i, obok wyżej wymienionych regionalnych uczelni, stanowi istotny filar w zakresie potencjału kadrowego oraz badań i rozwoju dla regionu.

Obecnie tworzone są nowe sieci sektorowe na rzecz rozwoju odnawialnych źródeł energii, w szczególności technologii wodorowych i wykorzystania torfowisk. Współpraca międzybranżowa i sieci na

rzecz rozwoju branży opieki zdrowotnej w połączeniu z przemysłem spożywczym i turystyką istnieją już znacznie dłużej.

Początkowo szczególne znaczenie dla rozwoju współpracy ma transgraniczne tworzenie sieci kontaktów w celu podniesienia świadomości na temat innowacyjnego krajobrazu drugiego państwa. Celami długoterminowymi są wzmocnienie internacjonalizacji i poprawa możliwości marketingowych dla produktów i usług z regionu planowania Pomorze Przednie.

Dobrymi przykładami zacieśniającej się współpracy transgranicznej w Szczecińskim Regionie Metropolitalnym są współpraca w zakresie rozwoju i stosowania telemedycyny oraz współpraca w zakresie ochrony przed katastrofami.

Instytucje rządu federalnego, organizacje międzynarodowe i stowarzyszenia badawcze stanowią ważny czynnik gospodarczy i rynku pracy dla regionu Pomorza Przedniego, który należy ustabilizować i rozwinąć. Na Pomorzu Przednim mają swoje siedziby następujące instytucje federalne i organizacje badawcze: Deutsche Rentenversicherung Bund (Niemieckie Federalne Ubezpieczenie Emerytalne) w Stralsundzie, biura Bundesforst (Federalnej Służby Leśnej) w Hintersee i Ueckermünde, Policja Federalna w Pasewalku i Stralsundzie oraz Wasser- und Schifffahrtsverwaltung des Bundes (Federalna Administracja Dróg Wodnych i Żeglugi) w Stralsundzie. Federalny Urząd Ochrony Przyrody (Bundesamt für Naturschutz) prowadzi Międzynarodową Akademię Ochrony Przyrody (Internationale Naturschutzakademie) na wyspie Vilm, natomiast Federalne Ministerstwo Ochrony Konsumentów, Żywności i Ojczyzny (Bundesministerium für Verbraucherschutz, Ernährung und Heimat) prowadzi na wyspie Riems Instytut im. Friedricha Loefflera (Friedrich-Loeffler-Institut) jako Federalny Instytut Badawczy Zdrowia Zwierząt (Bundesforschungsinstitut für Tiergesundheit). Instytut Fizyki Plazmy im. Maxa Plancka (Max-Planck-Institut für Plasmaphysik) w Greifswaldzie, Instytut Badań i Technologii Plazmy im. Leibniza (Leibniz-Institut für Plasmaforschung und Technologie e.V.) w Greifswaldzie, Instytut One Health im. Helmholtza (Helmholtz-Institut für One Health) w Greifswaldzie oraz placówka Breege/Juliusruh Instytutu Fizyki Atmosfery im. Leibniza (Leibniz-Instituts für Atmosphärenphysik e.V.) na Uniwersytecie w Rostocku należą do rozmaitych krajowych i międzynarodowych społeczności badawczych i naukowych. Instytut Medycyny Społecznej Uniwersyteckiego Centrum Medycznego w Greifswaldzie (Institut für Community Medicine der Universitätsmedizin Greifswald) realizuje podejście holistyczne i prowadzi kompleksowe badania zdrowia populacji, ze szczególnym uwzględnieniem regionu Pomorza Przedniego.

Zdecydowanie najważniejszym pracodawcą wśród instytucji federalnych jest Bundeswehra. W regionie planowania znajduje się około 4000 stanowisk. Szkoła techniczna marynarki wojennej w Kramerhof/Parow ma znaczenie ogólnokrajowe. Poligon w Jägerbrück jest jednym z największych w Niemczech i zajmuje powierzchnię ok. 100 km². Kolejne większe bazy Bundeswehry znajdują się w Bad Sülze, Marlow, Putgarten, Torgelow i Viereck. W Torgelow mieści się Centrum Usługowe Bundeswehry, odpowiedzialne za wsparcie i zaopatrzenie sił zbrojnych oraz administracji wojskowej.

4.5 Rolnictwo, leśnictwo oraz rybołówstwo śródlądowe i przybrzeżne

- (1) Regionalne rolnictwo i rybołówstwo muszą przyczyniać się do bezpieczeństwa żywnościowego. Wraz z leśnictwem powinny pomagać w zachowaniu krajobrazu kulturowego Pomorza Przedniego i nadal stabilizować gospodarczo i społecznie obszary i tereny wiejskie. W związku z tym rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo powinny być wspierane w szczególności w produkcji wysokiej jakości żywności i gospodarce leśnej. Należy je również wspierać w zakresie ochrony krajobrazu.

Na obszarach zarezerwowanych dla rolnictwa (określonych na podstawie kryteriów przedstawionych na Rysunku 6) należy utrzymać użytkowanie rolnicze, w tym na obszarach położonych w górnym i dolnym biegu rzeki. Przekształcenie gruntów rolnych na rzecz innych planów, działań i projektów o znaczeniu przestrzennym powinno odbywać się tylko w absolutnie niezbędnym zakresie. W tym celu należy przeprowadzić analizę alternatywnych lokalizacji.

- (2) Przekształcenie gruntów rolnych jest wyłączone dla gruntów klasy BWZ ≥ 50 . **(Z)**

Wyłączone z tego są zastosowania i środki wymienione na Rysunku 7.

Ponadto w miarę możliwości należy unikać zmniejszania powierzchni gruntów rolnych. Należy promować rekultywację gruntów rolnych.

Środki kompensacyjne w zakresie ochrony przyrody nie powinny prowadzić do przekształcania gruntów rolnych, ale powinny być wdrażane przede wszystkim w ramach prowadzonej produkcji rolnej.

- (3) Zrównoważone i chroniące zasoby rolnictwo ma zostać rozszerzone pod względem jakości i obszaru. To samo dotyczy form rolnictwa, które pełnią szczególną funkcję dla ekosystemu, ochrony krajobrazu i rekreacji.

Paludikultura i przyjazne dla ochrony przyrody gospodarowanie użytkami zielonymi ma na celu umożliwienie dalszego użytkowania gruntów rolnych na torfowiskach oraz przywrócenie i poprawę funkcji torfowisk jako rezerwuarów węgla poprzez ponowne nawadnianie.

- (4) Uszlachetnianie, przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu regionalnych produktów rolnych ma być rozszerzane i promowane.

- (5) Regionalne rolnictwo i leśnictwo powinny przyczyniać się do produkcji biomasy rolnej i leśnej jako surowców odnawialnych w sektorze materiałowym i energetycznym.

W rolnictwie i leśnictwie należy wziąć pod uwagę funkcje gleb, zbiorników wodnych, zasobów wód gruntowych, torfowisk i różnorodności biologicznej.

- (6) Lasy w regionie planowania powinny zostać zachowane i powiększone. Lasy nie powinny być wycinane na rozwój osadnictwa, szlaki transportowe i zaopatrzeniowe, jak również nie powinny być osłabiane ani zagrożone przez wydobycie gleby, wprowadzanie zanieczyszczeń lub obniżanie poziomu wód gruntowych.
- (7) Region planowania Pomorze Przednie jest obszarem ekspansji lasów. Odpowiednie obszary mają zostać zalesione w celu zwiększenia powierzchni leśnej, biorąc pod uwagę interesy rolnictwa, lokalne warunki klimatyczne, rozwój osadnictwa, ochronę przyrody i utrzymanie krajobrazu, a także ochronę wody pitnej.

Na obszarach zarezerwowanych dla wody pitnej zalesianie należy przeprowadzać głównie drzewami liściastymi. **(Z)**

- (8) Należy promować zrównoważoną gospodarkę leśną dostosowaną do danego terenu i zbliżoną do naturalnej. Obejmuje to konwersję na bardziej stabilne klimatycznie lasy liściaste i mieszane. Przemysł drzewny powinien być zabezpieczany i dalej rozwijany na tej podstawie.
- (9) Rybołówstwo śródlądowe i przybrzeżne oraz przetwórstwo ryb powinny być zachowane i dalej rozwijane. Zasoby powinny być zarządzane w sposób zrównoważony, a zagrożone gatunki i tarliska powinny być chronione przed innymi zastosowaniami. Interesy rybołówstwa muszą być odpowiednio uwzględnione w działaniach związanych z wydobyciem surowców, wykorzystaniem energii wiatrowej, rozbudową szlaków żeglugowych, rozwojem linii brzegowej, ruchem statków i turystyką.

Uzasadnienie

Wyznaczenie obszarów zarezerwowanych dla rolnictwa jako wymogu planowania przestrzennego pomaga wzmocnić rolnictwo jako sektor gospodarki o znaczeniu przestrzennym, który charakteryzuje krajobraz kulturowy i chroni jego funkcję społeczno-gospodarczą. Jako producent wysokiej jakości żywności i surowców odnawialnych, rolnictwo wnosi znaczący wkład w bezpieczeństwo żywnościowe oraz stabilizację gospodarczą i społeczną obszarów wiejskich i wiejskich przestrzeni projektowych.

Wyznaczanie obszarów rolniczych opiera się na następujących wskaźnikach:

Rysunek 6: Kryteria wyznaczania obszarów rolniczych

- Średnia zmierzona wydajność na podstawie wskaźnika żyzności gleby EMZ > 30
- Obszary zdrowe zgodnie z rozporządzeniem w sprawie ochrony produkcji sadzeniaków ziemniaka w kraju związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie
- Pogłowie zwierząt gospodarskich > 50 sztuk na 100 ha gruntów rolnych

Aby obszar został sklasyfikowany jako rolniczy, musi być spełniony jeden ze wskaźników badanych na poziomie gminy.

Obszary gmin wspólnego centrum regionalnego Stralsund - Greifswald są wyłączone z wyznaczenia jako obszary rolnicze.

W porównaniu z wartością progową zaproponowaną w Programie Rozwoju Przestrzennego kraju związkowego Meklemburgia-Pomorze Przednie (LEP M-V), wskaźnik jakości gleby został obniżony o 10 jednostek do minimalnego wskaźnika żyzności wynoszącego 30, ponieważ region planowania Pomorze Przednie ma gleby o średnio niższej jakości względem całego kraju związkowego. Niemniej jednak zachowanie i rozwój użytkowania gruntów przez przedsiębiorstwa rolne będzie nadal jednym z najważniejszych filarów gospodarczych w przyszłości, szczególnie na obszarach wiejskich i wiejskich przestrzeniach projektowych. Gleby o niższej jakości mają również znaczny potencjał plonów dla surowców odnawialnych, w tym do produkcji energii z roślin. Oba aspekty sprawiają, że konieczne jest włączenie do obszarów rolniczych terenów, na których wskaźniki żyzności nie spełniają kryterium krajowego.

Kryterium obsady inwentarza żywego zostało zmniejszone o 10 jednostek w porównaniu ze wskaźnikiem LEP M-V do co najmniej 50 jednostek inwentarza żywego na 100 ha gruntów rolnych. Redukcja ta jest konieczna w celu uwzględnienia obszarów z gospodarstwami hodowlanymi, które nie spełniają kryterium ogólnokrajowego ze względu na specyficzne warunki lokalizacyjne, ale mimo to mają ogromne znaczenie dla zapewnienia obszarów wiejskich i wiejskich przestrzeni projektowych z przedsiębiorstwami rolnymi i miejscami pracy.

„Zdrowe tereny zgodnie z rozporządzeniem w sprawie ochrony produkcji sadzeniaków ziemniaka w kraju związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie” charakteryzują się szczególnie dobrymi terenami wartymi ochrony, spełniają specjalną funkcję zaopatrzeniową i dlatego są włączone do obszarów rolniczych.

Lasy o powierzchni 500 ha lub większej, jeziora oraz tereny wykorzystywane do celów wojskowych są wyłączone z wyznaczania jako obszary rolne.

Ze względu na ich funkcje jako ośrodków regionalnych, obszary hanzeatyckich miast Stralsund i Greifswald są również wyłączone z obszarów rolniczych. Ponadto, jako wyjątek od punktu programu (2), niektóre obszary o średnim wskaźniku plonów ≥ 50 mogą być również przeznaczone do innych zastosowań:

Rysunek 7: Wyjątki od punktu programu (3), wartość ≥ 50

- Obszary < 5 hektarów na projekt
- Centralne lokalizacje z wykazaniem deficytu gruntów do samodzielnego zagospodarowania
- na obszarach pokazanych w planach zagospodarowania przestrzennego, które były prawnie obowiązujące w momencie wejścia w życie Regionalnego Programu Rozwoju Przestrzennego Pomorza Przedniego oraz na obszarach budowlanych określonych w planach zagospodarowania przestrzennego
- obiekty handlowe i przemysłowe o znaczeniu krajowym i regionalnym, w tym ich rozbudowa
- infrastruktura liniowa dla transportu i obiektów użyteczności publicznej
- środki ochrony przeciwpowodziowej i przybrzeżnej oraz ramowej dyrektywy wodnej UE
- określone obszary priorytetowe dla turbin wiatrowych

Wraz z przemysłem spożywczym rolnictwo jest istotnym czynnikiem gospodarczym i ważnym źródłem dochodu, szczególnie na obszarach wiejskich i wiejskich przestrzeniach projektowych. Jest ono potrzebne do produkcji żywności, surowców i biomasy. Ponadto zrównoważone i chroniące zasoby rolnictwo staje się coraz ważniejsze dla utrzymania funkcji ekosystemu. Paludikultura, taka jak uprawa trzciny, umożliwia ponowne nawodnienie zdegradowanych gleb torfowych, a jednocześnie dalsze rolnicze wykorzystanie gleb organicznych. Ta forma użytkowania przyczynia się do ochrony klimatu poprzez magazynowanie węgla.

Rolnictwo regionalne zachowuje i rozwija krajobraz kulturowy Pomorza Przedniego, a także regionalne cykle gospodarcze. Zwiększone przetwórstwo i profesjonalny marketing regionalnych produktów rolnych powinny prowadzić do zwiększenia tworzenia wartości w regionie i zapewnienia konkurencyjnego zatrudnienia. Marketing produktów pochodzących z produkcji przyjaznej dla środowiska i zwierząt będzie coraz bardziej promowany w celu poprawy ochrony konsumentów. Organizacje producentów mogą stworzyć powiązanie między produkcją a rynkiem i wspierać sprzedaż lokalnych produktów. Ma to pozytywny wpływ na branżę turystyczną, która może imponować gościom wysoką jakością produktów regionalnych.

Zrównoważona i zbliżona do naturalnej gospodarka leśna zapewnia produkcję drewna, utrzymanie miejsc pracy w leśnictwie i przemyśle drzewnym, ochronę klimatu, czystość powietrza i wody, ochronę gleby, rekreację i doświadczanie przyrody, a także zachowanie siedlisk zwierząt i roślin. Lasy przybrzeżne w regionie planowania mają wyjątkowe znaczenie dla ochrony wybrzeża, ochrony przyrody i turystyki. Dzięki niemal naturalnej gospodarce leśnej i skoordynowanemu wzrostowi lesistości, leśnictwo wykorzystuje znaczący potencjał surowcowy i zatrudnienia. Zwiększanie powierzchni lasów wspiera funkcje ekosystemu i przyczynia się do produktywnego użytkowania gruntów. Ponieważ pod drzewami liściastymi tworzy się więcej wód gruntowych niż pod drzewami iglastymi, należy preferować zalesianie drzewami liściastymi. Dotyczy to w szczególności obszarów, na których zastrzeżona jest ochrona wody pitnej.

Podczas zalesiania nowych obszarów należy wziąć pod uwagę inne sposoby użytkowania gruntów, a także plany i środki, które mogą zostać zakłócone przez zalesianie lub mogą kolidować z zalesianiem.

Rybołówstwo, przetwórstwo rybne i hodowla ryb stanowią podstawę zaopatrzenia w żywność i mogą obsługiwać rynki regionalne i krajowe. Rybołówstwo przybrzeżne ma na Pomorzu Przednim długą tradycję. Dzięki portom rybackim, statkom rybackim i obiektom rybackim kształtuje ono wizerunek regionu w turystyce, a także zapewnia turystom produkty typowe dla obszarów nadmorskich.

Rybołówstwo zależy od zachowania naturalnych warunków przy jak najmniejszym ich zaburzaniu. Konieczne jest zatem zachowanie i rozwijanie naturalnych warunków dla rybołówstwa. Jednocześnie należy unikać pogorszenia jakości wody i zmniejszenia zasobów rybnych w wyniku połowów, przetwórstwa rybnego i hodowli ryb.

4.6 Rozwój turystyki i obszary turystyczne

- (1) Region planowania Pomorze Przednie jest regionem turystycznym, który ma być rozwijany w sposób zrównoważony i przygotowany na przyszłość. Obejmuje on 4 z łącznie 7 destynacji turystycznych landu: Fischland-Darß-Zingst, Rugie, Uznam i Pomorze Przednie.
- (2) Obszary zarezerwowane dla turystyki, określone w Planie Rozwoju Przestrzennego kraju związkowego Meklemburgia-Pomorze należy w regionie planowania Pomorze Przednie wyróżnić na kluczowe obszary turystyczne oraz obszary rozwoju turystyki.

Na obszarach turystycznych szczególną wagę należy przywiązywać do ochrony ich przydatności i funkcji dla turystyki i rekreacji. Powinno to być brane pod uwagę przy rozważaniu innych istotnych przestrzennie planów, działań i projektów.

- (3) Kluczowe obszary turystyczne to
- półwysep Fischland-Darß-Zingst oraz na stałym lądzie gminy: miasto Ribnitz-Damgarten, miasto Barth oraz gmina Pruchten,
  - wyspa Hiddensee,
  - gminy na półwyspach Wittow i Jasmund, na Schaabe, a także gminy Lietzow i Ralswiek,
  - gminy na półwyspie Mönchgut-Granitz i nad zatoką Prorer Wiek, a także gminy Lancken-Granitz i Zirkow,
  - gminy na wyspie Uznam, a także na stałym lądzie gminy: miasto Anklam i miasto Wolgast.

Kluczowe obszary turystyczne zostały zdefiniowane na podstawie kryteriów określonych w uzasadnieniu i przedstawione na mapie w skali 1:100 000.

- (4) Na kluczowych obszarach turystycznych należy skoncentrować się na poprawie jakości i struktury oferty turystycznej. W przypadku budowy i rozbudowy obiektów noclegowych i infrastruktury turystycznej o skutkach ponadlokalnych gminy mają możliwość skorzystania na tych obszarach z reguły wyrównywania szans, o której mowa w punkcie programu (3) rozdział 4.1, RREP VP.
- (5) Na kluczowych obszarach turystycznych powinna odbywać się międzygminna koordynacja, aby wzmocnić się poprzez wspólne działania. Odpowiednim narzędziem do odpowiedzialnego i zrównoważonego zarządzania zasobami, zwiększenia akceptacji wśród mieszkańców oraz lepszego pozycjonowania w ogólnokrajowej rywalizacji lokalizacji regionów jest opracowanie i wdrożenie regionalnie skoordynowanych, zintegrowanych koncepcji rozwoju turystyki.
- (6) Obszary rozwoju turystyki w regionie planowania Pomorze Przednie to te obszary zarezerwowane dla turystyki w kraju związkowym, które nie są kluczowymi obszarami turystycznymi zdefiniowanymi w punkcie (3).

Do tych obszarów należą: większa część wyspy Rugia, gminy na stałym lądzie wzdłuż wód zatokowych, Zatoki Uznamskiej, Zalewu Szczecińskiego, pięknej cieśniny Strelasund i Peenestrom, oba hanzeatyckie miasta Stralsund i Greifswald, a także gminy położone w atrakcyjnych krajobrazowo obszarach śródlądowych, takich jak doliny

rzek Trebel, Recknitz i Peene, góry Brohmer Berge, Puszcza Wkrzańska i Pojezierze Penkun.

Obszary rozwoju turystyki zostały przedstawione na mapie w skali 1:100 000.

- (7) Obszary rozwoju turystyki powinny być rozwijane jako obszary uzupełniające dla kluczowych obszarów turystycznych, z wykorzystaniem ich szczególnego potencjału.

Budowa nowych obiektów noclegowych powinna być powiązana z tworzeniem lub istnieniem całorocznej infrastruktury turystycznej lub atrakcyjnych rynkowo atrakcji i zabytków.

- (8) Potencjał naturalny i kulturowy regionu planowania powinien zostać wykorzystany do utrzymania i rozwoju szerokiej, atrakcyjnej i długoterminowej konkurencyjnej oferty turystycznej w różnych segmentach i formach turystyki, z silnymi efektami tworzenia wartości dodanej z wysoką jakością pobytu dla gości i wysoką jakością życia dla miejscowych.

Uzasadnienie

Już w 2005 roku Światowa Organizacja Turystyki (UNWTO) opracowała następujący model zrównoważonej turystyki: „Zrównoważona turystyka zaspokaja potrzeby zarówno turystów, jak i mieszkańców miejsca docelowego, jednocześnie chroniąc i zwiększając przyszłe możliwości rozwoju. Zasoby są wykorzystywane w sposób zaspokajający potrzeby gospodarcze, społeczne i estetyczne, przy jednoczesnym zachowaniu integralności kulturowej, podstawowych procesów ekologicznych, różnorodności biologicznej i ważnych dla życia systemów”. (Strasdas, 2019)

Region planowania Pomorze Przednie jest regionem turystycznym z tradycją o dużym potencjale dla różnych form turystyki. Rozwój turystyki ma miejsce we wszystkich podregionach regionu planowania. W zależności od potencjału, poszczególne oferty turystyczne rozwinęły się w różnych formach turystyki (np. turystyka uzdrowiskowa, turystyka zdrowotna i wellness, turystyka miejska i kulturalna, turystyka morska, turystyka wiejska, turystyka rowerowa, turystyka piesza, turystyka golfowa, turystyka kempingowa). Formy turystyki mają różne wymagania dotyczące wykorzystania przestrzeni, które można tylko częściowo określić ilościowo, porównać i nadać priorytety przestrzenne. W szczególności temat zrównoważonego rozwoju jest tak złożony, że nie można go rozgraniczyć przestrzennie. Jednocześnie, w celu nowoczesnego rozwoju struktur turystycznych w regionie planowania wyodrębniono 4 główne regiony turystyczne – Fischland-Darß-Zingst, Rugię, Uznam i Pomorze Przednie, tzw. destynacje.

Okolo 20% osób czynnych zawodowo w regionie planowania pracuje w turystyce lub przedsiębiorstwach związanych z turystyką; oni i ich rodziny żyją bezpośrednio lub pośrednio z turystyki. Istnieje również dochód z turystyki jako działalności ubocznej. Turystyka jest jednym z najważniejszych sektorów gospodarki w regionie planowania. Jest ona czynnikiem ekonomicznym, którego pozycja konkurencyjna musi być stale wzmocniana poprzez uznawaną wysoką jakość. Istnieje ścisły związek między ofertą turystyczną a jakością życia społeczności lokalnej. Aby turystyka nadal spełniała swoje znaczenie, musi zostać zachowana, a w niektórych przypadkach przywrócona równowaga między gospodarką, środowiskiem i aspektami społecznymi. Rozważne działania są wymagane we wszystkich częściach regionu planowania. Istnieje szczególnie duża potrzeba działań w tym zakresie w obszarach zainteresowania turystyką.

Zarządzanie przestrzenne odbywa się poprzez wyznaczenie obszarów zarezerwowanych dla turystyki, przy czym wyróżnia się kluczowe obszary turystyczne oraz obszary rozwoju turystyki. Na obszarach zarezerwowanych dla turystyki turystyka już teraz odgrywa istotną rolę lub istnieje szczególny potencjał dla jej rozwoju, wynikający zarówno z walorów przyrodniczych, jak i kulturowych. Potencjał ten jest już wykorzystywany lub może zostać jeszcze zagospodarowany. Zarządzanie przestrzenne wspiera rozwój sektora gospodarki, jakim jest turystyka. Jednocześnie należy zapewnić lub przywrócić niekolidowanie między różnymi formami użytkowania dla celów turystyki oraz innymi formami użytkowania przestrzeni.

Obszary zarezerwowane dla turystyki pochodzą z Programu Rozwoju Przestrzennego kraju związkowego Meklemburgia-Pomorze Przednie. Zostały one wyznaczone zgodnie z następującymi kryteriami:

- rezerwaty biosfery i parki przyrody,
- gminy sąsiadujące z wybrzeżem i jeziorami > 10 km²,
- gminy ze wskaźnikiem noclegów >7000 noclegów na 1000 mieszkańców [statystycznie rejestrowane są noclegi w obiektach powyżej 10 łóżek],
- gminy z pojemnością noclegową > 100 łóżek [jw., noclegi w obiektach powyżej 10 łóżek],
- gminy z ofertą kulturalną o znaczeniu ogólnokrajowym,
- lokalizacje (części miejscowości) z zabytkami kulturowymi o znaczeniu krajowym,
- uznane uzdrowiska i ośrodki rekreacyjne,
- miejscowości i regiony turystyczne zgodnie z ustawą o uzdrowiskach Meklemburgii-Pomorza Przedniego.

Około połowa całkowitej powierzchni regionu planowania Pomorze Przednie jest obszarem zarezerwowanym dla turystyki. Zgodnie z kryteriami duże, zwarte obszary znajdują się przede wszystkim w pobliżu wybrzeża i wzdłuż dolin rzecznych, ale istnieją również mniejsze obszary w głębi lądu. Wspomniane obszary zarezerwowane dla turystyki dzielą się na kluczowe obszary turystyczne oraz obszary rozwoju turystyki w zależności od zakresu potrzeb zarządzania przestrzennego.

Obszary turystyczne regionu planowania Pomorze Przednie już teraz charakteryzują się wysoką intensywnością ruchu turystycznego, choć na obszarze tym występują różnice przestrzenne oraz silne wahania sezonowe. Powoduje to dużą presję na wykorzystanie przestrzeni oraz różnorodne problemy z zaopatrzeniem. Poważnym problemem jest postępujące wypieranie miejscowej ludności ze względu na zmiany na rynku nieruchomości, a w rezultacie wypieranie stałych mieszkańców przez domy wakacyjne. To z kolei pogłębia niedobór wykwalifikowanej siły roboczej wśród dostawców usług turystycznych, ponieważ lokalni pracownicy nie są w stanie znaleźć zakwaterowania w przystępnych cenach. Zakres i specyfika lokalnych problemów różnią się w zależności od gminy i miejsca. Cechą wspólną wszystkich problemów jest to, że na ogół nie można ich już rozwiązać lokalnie, a jedynie w koordynacji z sąsiednimi gminami i we współpracy z różnymi zainteresowanymi stronami. W ramach wspomnianej koordynacji między gminami korzyści płynące z planowanych projektów i działań turystycznych muszą być analizowane dokładniej niż dotychczas.

Intensywność ruchu turystycznego jest szczególnie wysoka na kluczowych obszarach turystycznych, a związane z tym oddziaływania są szczególnie poważne. Z tego powodu wymogi koordynacji między gminami na kluczowych obszarach turystycznych muszą być szczególnie wysokie. Intensywność ruchu turystycznego na obszarach rozwoju turystycznych jest w porównaniu z innymi częściami regionu planistycznego nadal ponadprzeciętnie wysoka, jednak wyraźnie niższa niż na kluczowych obszarach turystycznych. Obszary te posiadają udokumentowany, duży potencjał turystyczny. Dzięki specyficznej ofercie mogą odciążać kluczowe obszary turystyczne.

Do zdefiniowania kluczowych obszarów turystycznych w regionie planowania Pomorze Przednie stosuje się w pierwszej kolejności te same kryteria, co w przypadku definiowania obszarów zarezerwowanych dla turystyki zgodnie z Programem Rozwoju Przestrzennego kraju związkowego Meklemburgia-Pomorze Przednie. Aby podkreślić szczególnie, ponadprzeciętnie silne zapotrzebowanie na zarządzanie przestrzenne wynikające z ponadprzeciętnie wysokiej intensywności turystyki, przy wskaźnikach noclegów i pojemności noclegowej stosuje się znacznie wyższe wartości progowe niż na poziomie krajowym:

- wskaźnik noclegów: > 100 000 noclegów / 1000 mieszkańców gminy
- pojemność noclegowa: > 1000 łóżek / gminę

W ten sposób zidentyfikowane gminy znajdują się bez wyjątku na wyspach Rugia, Hiddensee i Uznam oraz na półwyspie Fischland-Darß-Zingst, szczególnie na ich zewnętrznych wybrzeżach.

W rzeczywistości jednak nie są to tylko wspomniane łącznie 31 gminy, lecz także bezpośrednio sąsiadujące, a często również inne pobliskie gminy, których mieszkańcy z jednej strony korzystają z rozwoju turystyki, ale z drugiej strony muszą ponosić negatywne, całoroczne i/lub sezonowe skutki dotychczasowego rozwoju turystyki. Należą do nich szczególnie wysokie obciążenie ruchem drogowym, problemy z zaopatrzeniem w wodę pitną, problemy z dostępnością mieszkań zarówno dla lokalnej ludności, jak i pilnie potrzebnej wykwalifikowanej siły roboczej spoza regionu, spowodowane wypieraniem stałych mieszkańców przez domy wakacyjne oraz gwałtownie rosnące ceny gruntów, a także problemy z opieką medyczną i zaopatrzeniem w podstawowe towary.

Wspomnianych problemów nie da się już rozwiązać na poziomie pojedynczych gmin, lecz jedynie w koordynacji z sąsiednimi gminami. Decyzje dotyczące przyszłego rozwoju turystyki nie dotyczą wyłącznie poszczególnych gmin, ale również gmin sąsiednich. Konieczne są wspólne, skoordynowane decyzje na poziomie gmin. Zakres niezbędnej koordynacji między gminami może różnić się w zależności od tematu i obszaru, a także zależy od konkretnego problemu i sytuacji lokalnej. Koordynacja między gminami musi charakteryzować się możliwie wysokim poziomem złożoności i spójności. Wymóg koordynacji między gminami w zakresie planowania przestrzennego, określony w § 2 ust. 2 niemieckiego kodeksu budowlanego (BauGB) z reguły nie jest już wystarczający. Potrzebne jest holistyczne podejście w i dla zainteresowanych gmin. Dlatego obszary kluczowe dla turystyki muszą być wyznaczane w sposób bardziej rozległy, niż było to dotychczas możliwe na podstawie oficjalnych statystyk.

Stąd też w regionie planowana Pomorze Przednie kluczowe obszary turystyczne są wyznaczane na podstawie danych statystycznych, znanych współzależności oraz uwarunkowań topograficznych. W tym celu stosuje się szeroki podział na główne regiony turystyczne oraz destynacje turystyczne zgodnie z projektem ustawy o turystyce Meklemburgii-Pomorza Przedniego.

Wychodząc od gmin określonych statystycznie, obszary te są w pierwszym kroku rozszerzane i uzupełniane na podstawie uwarunkowań topograficznych. W ten sposób wyspy Uznam i Hiddensee, półwysep Fischland-Darß-Zingst, a także położone na wyspie Rugia na zewnętrznym wybrzeżu półwyspy Wittow, Jasmund i Mönchgut wraz z łączącymi je mierzejami, są wyznaczane jako kluczowe obszary turystyczne. Ponieważ gminy, przez które odbywa się przyjazd i wyjazd turystów, są szczególnie dotknięte wszystkimi aspektami rozwoju turystyki, w uzgodnieniach należy również uwzględnić następujące gminy oraz przypisać je do kluczowych obszarów turystycznych: Ribnitz-Damgarten, Barth i Pruchten dla półwyspu Fischland-Darß-Zingst, Wolgast i Anklam dla wyspy Uznam oraz dla zewnętrznego wybrzeża wyspy Rugia – Lietzow, Ralswiek, Zirkow i Lancken-Granitz.

Podczas gdy kluczowe obszary turystyczne, tj. wyspa Uznam i półwysep Fischland-Darß-Zingst stanowią każdy z osobna jeden spójny obszar koordynacji, ze względu na wielkość i dużą rozciągłość zewnętrznego wybrzeża wyspy Rugia zaleca się podział na dwa duże obszary koordynacji – północno-zachodni i południowo-wschodni.

Poprzez międzygminną koordynację gminy realizują swoją lokalną odpowiedzialność w sposób przewidujący. Dzięki współpracy i podziałowi zadań, koncentracji na własnych mocnych stronach oraz świadomości, że nie każda gmina musi utrzymywać całą infrastrukturę turystyczną ani stale dostosowywać ją do aktualnych standardów, zasoby mogą być wykorzystywane bardziej efektywnie, można tworzyć efekty synergii, wzmacniać profil turystyczny oraz zachowywać i ulepszać sprawdzone rozwiązania.

Przedstawione granice przestrzenne stanowią minimalny wymóg. Obszary koordynacji mogą zostać rozszerzone w sposób celowy w ramach lokalnej odpowiedzialności gmin.

Odpowiednim narzędziem do analizy złożonych wzajemnych oddziaływań oraz skutków rozwoju turystyki są zintegrowane koncepcje rozwoju turystyki. Mogą one być łączone z koncepcjami rozwoju dotyczącymi zasady wyrównywania szans (por. 4.1 Rozwój osadnictwa).

W przypadku projektów turystycznych musi obowiązywać zasada, że dąży się do poprawy struktury i/lub jakości danej oferty, a jednocześnie w sposób odpowiedzialny dokonuje się krytycznej analizy możliwych i prawdopodobnych skutków.

W celu realizacji zintegrowanego podejścia koncepcje rozwoju turystyki powinny, w zależności od charakteru problemu, obejmować następujące zagadnienia: merytoryczne ukierunkowanie turystyki (główne tematy, grupy docelowe), powiązana infrastruktura, maksymalna planowana liczba miejsc noclegowych (z podziałem według rodzaju obiektów noclegowych), wykorzystanie gruntów pod infrastrukturę turystyczną, zużycie wody, zarządzanie ruchem drogowym od miejsca początkowego do docelowego, dostępność transportem publicznym, interakcje z innymi sektorami gospodarki, wpływ na przyrodę i krajobraz oraz wymagania dotyczące zatrudnienia i utrzymania personelu, w tym potrzeby mieszkaniowe pracowników, a także uwzględnienie oraz korzyści dla miejscowej ludności. W oparciu o istniejący stan należy rozpatrywać plany rozwojowe w perspektywie co najmniej 5 lat.

Główną atrakcją regionu turystycznego Pomorze Przednie jest jego różnorodność. Odwiedzający mogą tu korzystać z bardzo różnych atrakcji turystycznych. Obejmują one np. ofertę następujących form turystyki: turystykę rekreacyjną i aktywną, turystykę zdrowotną i wellness, turystykę kąpieliskową, turystykę morską, turystykę rowerową i pieszą, turystykę golfową, turystykę kulturalną i miejską, turystykę festiwalową, agroturystykę oraz turystykę przyrodniczą. Zakwaterowanie obejmuje hotele we wszystkich kategoriach cenowych, pensjonaty, schroniska młodzieżowe, domki i kwatery wakacyjne, pola kempingowe oraz domki mobilne. Atrakcyjność polega tu właśnie na licznych możliwych kombinacjach. Potencjał turystyczny jest zróżnicowany: są tu długie odcinki wybrzeża z szerokimi piaszczystymi plażami i urokliwymi wysokimi brzegami, zróżnicowane krajobrazy, niemal dziewicze obszary naturalne, atrakcyjne tereny żeglarskie i niemal dziewicze krajobrazy rzeczne, dobrze rozwinięte mariny i małe naturalne porty, czyste powietrze i lecznicze lasy, światowe dziedzictwo UNESCO, ceglany gotyk i architektura uzdrowiskowa, historyczne miasta z bogatym dziedzictwem kulturowym, zamki i dworki z parkami, różnorodne koncerty i festiwale, galerie, sztuka i rękodzieło, tereny wiejskie, dobrze rozwinięta sieć turystycznych szlaków rowerowych i pieszych, dostępne informacje na temat przyrody i ochrony środowiska, miejsca do obserwacji zwierząt.

Zapewnia to korzystne warunki wyjściowe dla ukierunkowanego rozwoju regionu i miejscowości oraz dalszego rozwoju turystyki jako czynnika gospodarczego.

4.7 Kultura i krajobrazy kulturowe

(1) We wszystkich podobszarach regionu planowania projekty kulturalne powinny być na różne sposoby zapewnione, rozbudowywane i ściślej integrowane. Należy zwrócić odpowiednią uwagę na lokalizację oferty kulturalnej w planach i działaniach o znaczeniu przestrzennym.

(2) Oferta kulturalna o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym powinna być chroniona i wspierana w sposób szczególny.

Placówki Theater Vorpommern i Vorpommersche Landesbühne powinny być zabezpieczone w swoich obiektach w perspektywie długoterminowej.

Powinna być nadal rozwijana współpraca kulturalna w i ze Szczecińskim Regionem Metropolitalnym.

(3) Na obszarach wiejskich należy zapewnić, rozbudować i promować ofertę kulturalną oraz punkty rozwoju kultury.

(4) Wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO starówki w Stralsundzie i Wismar powinny być chronione przed niekorzystnymi czynnikami.

(5) Zespoły miejskie i wiejskie, zespoły i budynki o wartości kulturowej, jak również ich otoczenie, powinny zostać zachowane i uwzględnione w planowaniu przestrzennym i prowadzonych działaniach. Ich otoczenie, odniesienia przestrzenne do krajobrazu kulturowego oraz relacje wizualne powinny być brane pod uwagę zgodnie z zasadami ochrony zabytków i względami kulturowo-historycznymi.

(6) Krajobrazy kulturowe Pomorza Przedniego mają być dalej rozwijane przy jednoczesnym zachowaniu ich szczególnych cech i charakterystycznych elementów w połączeniu z innymi działaniami przestrzennymi i istotnymi dla przestrzeni. Poprzez aktywny rozwój krajobrazu kulturowego należy podkreślić różne walory wszystkich podobszarów oraz wykorzystywać i twórczo rozwijać ich potencjał.

Należy poprawić postrzegalność odniesień do krajobrazu kulturowego, np. poprzez tworzenie żywoplotów, alejek i ścieżek. Historyczne aleje powinny zostać zachowane poprzez pielęgnację i dosadzanie drzew.

Użytkowanie terenów zewnętrznych powinno być zintegrowane z krajobrazami kulturowymi Pomorza Przedniego w sposób zharmonizowany z przestrzenią.

- (7) Krajobrazy kulturowe o dużym znaczeniu oraz ich cenne elementy powinny zostać zachowane i starannie kształtowane. Plany i środki o znaczeniu przestrzennym powinny przy tym uwzględniać istniejące cenne cechy i struktury.

W przypadku parków wpisanych na listę ochrony zabytków, interesy ochrony zabytków muszą mieć pierwszeństwo przed innymi wymogami. (Z)

- (8) Posiadłości wraz z dworami, budynkami gospodarczymi, parkami i ich otoczeniem powinny być zachowane i modernizowane poprzez ich użytkowanie i dalszy rozwój, najlepiej też włączone do programów finansowania.

Uzasadnienie

Dostęp do podstawowej oferty kulturalnej jest częścią usług użyteczności publicznej. Odgrywa on również ważną rolę na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Zapewnienie równoważnych warunków życia obejmuje również istnienie takich samych możliwości korzystania z różnorodnej oferty kulturalnej we wszystkich częściach kraju związkowego.

Należy wspierać budowę i funkcjonowanie kampusu kulturalnego z siedzibą w Ribnitz-Damgarten.

Należy wspierać i rozwijać transgraniczną sieć stowarzyszeń, instytucji i administracji w obszarze kultury i sztuki w Szczecińskim Regionie Metropolitalnym.

Aby wzmocnić lokalną infrastrukturę dla kultury i sztuki, wspierane są istniejące struktury, czyli wszyscy potencjalni organizatorzy lokalnych ofert kulturalnych. W ten sposób tworzone są miejsca identyfikacji kulturowej dla ludzi w ich regionach, a jednocześnie powstają społeczne „punkty rozwoju kultury”.

Starówki w Stralsundzie i Wismarze, wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO, są szczególnie warte ochrony jako bogate dziedzictwo Hanzji. Należy unikać wszelkich środków, które znacząco wpływają na krajobraz wokół miejsca światowego dziedzictwa lub są niezgodne z ochroną tego miejsca. W celu ochrony statusu historycznego centrum Stralsundu jako miejsca światowego dziedzictwa UNESCO, osie wizualne i widoki na panoramę miasta powinny pozostać niezakłócone.

Historycznie ukształtowane miasta i wsie z typowymi regionalnymi formami budynków, materiałami budowlanymi i technikami rzemieślniczymi sprawiają, że tożsamość jest namacalna w kontekście danego krajobrazu. Kulturowo i historycznie wartościowe obiekty przyczyniają się do jakości życia miejscowej ludności i są pozytywnym nośnikiem wizerunku regionu. Potencjał ten musi zostać zachowany i wykorzystany. Podczas integracji nowych struktur należy zachować istniejące cechy i wziąć pod uwagę otaczające środowisko. W przypadku projektów budowy nowych obiektów i ich modernizacji w ramach urbanistyki, rewitalizacji wsi i planowania krajobrazu należy uwzględnić dziedzictwo architektoniczne zarówno pod względem treści, jak i formy. Szczególny nacisk kładzie się na realizowany w ramach inicjatywy „Kultura Budowlana Meklemburgii-Pomorza Przedniego” cel, którym jest poprawa kultury budowlanej.

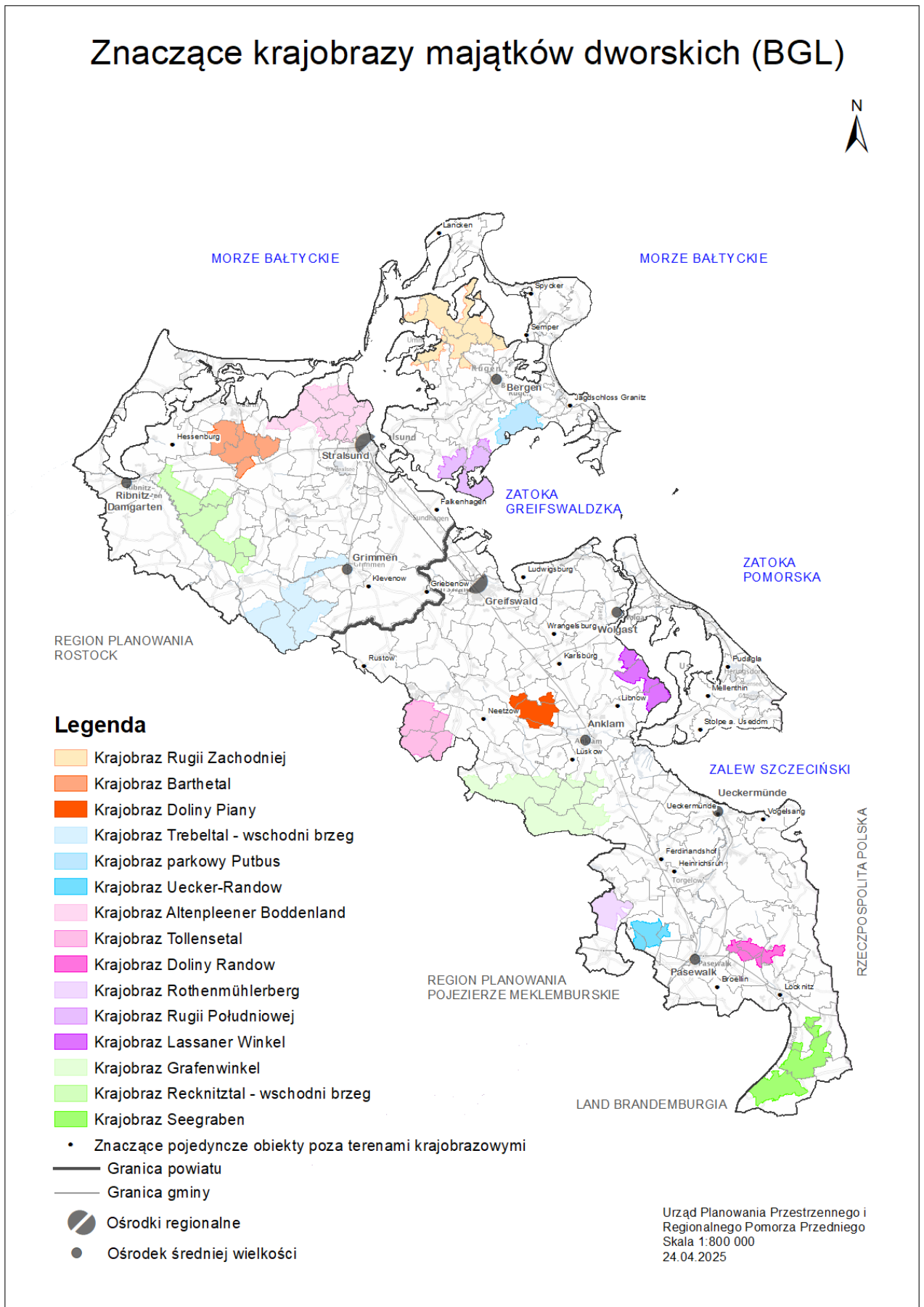
Region planowania charakteryzuje się bogatym krajobrazem kulturowym. Należą do niego wyjątkowe formy architektury i zabytki, takie jak gotyk ceglany, architektura uzdrowiskowa, molo, kościoły, zespoły klasztorne, zamki, dwory i pałace, zabytki archeologiczne, świadectwa architektury krajobrazu, takie jak ogrody, parki oraz aleje. Zróżnicowane krajobrazy kulturowe Pomorza Przedniego powinny zostać zachowane w ich charakterystycznych cechach i z ich zabytkami kulturowymi oraz być dalej starannie rozwijane. Stowarzyszenie Planowania Regionalnego Pomorza Przedniego opublikowało raport techniczny w celu określenia potencjału krajobrazu kulturowego w regionie planowania Pomorze

Przednie (UmweltPlan GmbH Stralsund 2022, dostępny na stronie internetowej RPV VP). W tych ramach wyznaczono 33 obszary krajobrazu kulturowego na Pomorzu Przednim. Dla poszczególnych obszarów krajobrazu kulturowego stworzono arkusze informacyjne zawierające informacje na temat cech przyrodniczych i osadniczo-historycznych oraz typowych historycznych elementów i struktur ich krajobrazu kulturowego. Zawierają one przegląd cech strukturalnych i kulturowo-historycznych tych obszarów.

Atrakcyjność krajobrazu ze znaczącymi krajobrazami kulturowymi stanowi ważny potencjał z punktu widzenia turystyki. Charakterystycznym elementem krajobrazu kulturowego Pomorza Przedniego są majątki ziemskie z dworami, zabudowaniami gospodarczymi, parkami i ich otoczeniem. Materialnie, ideowo, urbanistycznie i artystycznie stanowią one wartościowe obiekty na obszarach wiejskich i reprezentują specyfikę regionu. W regionie planowania zidentyfikowano 15 znaczących krajobrazów dworskich (Rysunek 8). Te obszary krajobrazowe do dziś charakteryzują się dużą liczbą elementów krajobrazu dworskiego. Znaczące krajobrazy dworskie i cechy ich wartości powinny być brane pod uwagę przy planowaniu i działaniach. W wielu przypadkach znaczące krajobrazy dworskie w regionie planowania nadal mają niewykorzystany potencjał tworzenia tożsamości i budowania wizerunku. Celem jest promowanie tych szczególnych cech typowych dla regionu oraz ich wykorzystanie i komunikowanie w ukierunkowany sposób.

Restaurowanie dworów i parków, które charakteryzują ten obszar, wiąże się z wysokimi nakładami finansowymi. Zarówno właściciele publiczni, jak i prywatni powinni otrzymywać preferencyjne wsparcie finansowe – w formie dotacji lub grantów – na waloryzację strukturalną nieruchomości, które są typowe dla krajobrazu i mają architektoniczną wartość kulturową. Podczas przekształcania tych obiektów należy zadbać o zachowanie kulturowej i historycznej wartości budynków i parków w związku z ich integracją z krajobrazem.

Rysunek 8: Znaczące krajobrazy majątków dworskich (BGL)

5 Rozwój infrastruktury

5.1 Ruch drogowy

- (1) Wydajny i dobrze skomunikowany system transportu powinien zapewniać rozwój gospodarczy i konkurencyjność regionu, a także udział wszystkich grup ludności w życiu społecznym.

W tym celu należy jeszcze bardziej usprawnić połączenie i współdziałanie różnych rodzajów transportu w ruchu pasażerskim i towarowym.

- (2) Należy promować tworzenie sieci organizacyjnych - również obejmujących wiele rodzajów transportu - w celu zwiększenia atrakcyjności transportu pasażerskiego i Pomorza Przedniego jako lokalizacji logistycznej. Należy w większym stopniu wykorzystywać możliwości przeniesienia transportu towarowego z dróg na trasy kolejowe i wodne.

Uzasadnienie

Dzięki połączeniu różnych środków transportu i innowacyjnych rozwiązań, usługi publiczne mogą być realizowane lepiej niż dotychczas. Transport powinien być ukierunkowany na zrównoważony rozwój. Wymaga to dodatkowych działań w zakresie rozbudowy oraz obecności wydajnych węzłów transportowych. Wyzwaniom wynikającym z potrzeb słabo zaludnionych regionów wiejskich można sprostać poprzez integrację nowych i innowacyjnych sposobów realizacji dostaw i usług transportowych, a także przez wykorzystanie inteligentnych systemów transportu. Stowarzyszenie Planowania jest tu otwarte na projekty testowe w regionie planowania.

5.1.1 Mobilność i dostępność

- (1) Należy w sposób ekonomicznie rozsądny i ekologicznie zrównoważony zapewnić i poprawić dostęp do regionu planowania Pomorze Przednie wszystkimi rodzajami transportu. Dotyczy to dostępu z Niemiec i zagranicy, zwłaszcza z regionów metropolitalnych Berlina, Hamburga i Szczecina, dostępu pomiędzy lokalizacjami centralnymi oraz z odpowiednich obszarów zintegrowanych, a także dostępności różnych podobszarów regionu planowania, zwłaszcza destynacji turystycznych.
- (2) Na Pomorzu Przednim celem jest zapewnienie niezajmującej przestrzeni, energooszczędnej, przyjaznej dla klimatu, niskoemisyjnej, zintegrowanej, elastycznej, bezpiecznej, niezawodnej, pozbawionej barier i niedrogiej mobilności dla wszystkich osób i towarów. Należy przy tym brać pod uwagę różnice w zapotrzebowaniu w różnych obszarach życia i gospodarki oraz szybko wykorzystywać innowacje technologiczne.

- (3) Aby stworzyć atrakcyjne intermodalne sieci transportowe i zintegrowane usługi mobilności w regionie planowania, należy opracować, skoordynować i wdrożyć międzygminne i regionalne koncepcje mobilności i transportu.

Uzasadnienie

Mobilność przestrzenna charakteryzuje nasze codzienne życie. Wymagania dotyczące mobilności, a w szczególności wyboru środków transportu, zmieniają się w zależności od motywacji, celu i sytuacji osobistej. Zasadniczo w regionach o dużej powierzchni, takich jak Pomorze Przednie, wszystkie środki transportu mają swoje uzasadnienie i są niezbędne do zapewnienia realizacji zróżnicowanych wymagań transportowych. Możliwości przeniesienia transportu towarowego z dróg na kolej i szlaki wodne są sensowne i pożądane, ale w praktyce ograniczone. Kolej i transport wodny są odpowiednie zwłaszcza w przypadku dużych ilości towarów oraz ciężkich ładunków gabarytowych, które muszą być przewożone na duże odległości. Podobnie ograniczone są możliwości przestawienia transportu pasażerskiego w regionie. Zwłaszcza na obszarach wiejskich o niskim natężeniu ruchu pasażerskiego możliwości przestawienia się na transport publiczny, szczególnie na środki transportu szynowego, są często bardzo ograniczone z powodu braku oferty i nieopłacalności ekonomicznej.

Dla niezawodnej dostępności regionu oraz zapewnienia jego skomunikowania sprawdziły się różne klasy połączeń drogowych i kolejowych. Zależą one od ich funkcji komunikacyjnych (połączenie europejskich metropolii, dużych, średnich i podstawowych ośrodków) i podlegają jednolitym standardom rozbudowy. W przypadku dróg wyróżnia się sieć dróg o znaczeniu europejskim, sieć dróg dalekobieżnych, ponadregionalnych oraz regionalnych. Trzy pierwsze kategorie są wyznaczane na poziomie federalnym i krajowym. Sieć regionalna stanowi uzupełnienie tych sieci, przy czym kluczowe znaczenie ma połączenie podstawowych, średnich i dużych ośrodków między sobą. W przypadku kolei wyróżnia się sieć kolejową międzynarodową, dalekobieżną, ponadregionalną i regionalną. Sieci drogowe i kolejowe wraz z ich funkcjonalnymi poziomami połączeń przedstawiono na mapie w skali 1:100 000.

Oś biegnąca od Ribnitz-Damgarten i Stralsundu przez Greifswald i Anklam do Pasewalku stanowi – zarówno w układzie drogowym, jak i kolejowym – komunikacyjny „kręgosłup Pomorza Przedniego”. Na północnym zachodzie oś ta zapewnia połączenia ze Stralsundu w kierunku Sassnitz/Rügen/Skandynawia oraz do Rostocku/Schwerina/Lubeki/Hamburga/Europy Zachodniej. Na południowym wschodzie tworzy połączenia z Pasewalku w kierunku Szczecina/Polski/państw bałtyckich/Europy Wschodniej oraz do Berlina/Lipska/Drezna/Czech/Europy Południowo-Wschodniej.

Warunki ramowe mobilności są zasadniczo tworzone na poziomie federacji i landu. Stowarzyszenie Planowania Regionalnego Pomorza Przedniego wspiera rząd kraju związkowego w zakresie jego pożądanego potencjału transformacji transportu. Celem jest zapewnienie przyjaznych dla klimatu, bezpiecznych, wygodnych i niedrogich ofert mobilności dla wszystkich użytkowników. Szczególne, specyficzne wyzwania w zakresie atrakcyjnego projektowania i zauważalnej ekspansji usług mobilności publicznej istnieją na słabo zaludnionych obszarach wiejskich, obszarach miejsko-wiejskich oraz w ośrodkach turystycznych na wyspach Uznam i Rugia, a także na półwyspie Fischland-Darß-Zingst, gdzie do miejscowej ludności dołącza w sezonie znacznie więcej turystów. Dla każdego z tych obszarów należy znaleźć osobne rozwiązania. Stowarzyszenie Planowania Regionalnego wspiera władze lokalne i operatorów transportu publicznego w koncepcyjnym poszukiwaniu zintegrowanych i innowacyjnych rozwiązań.

5.1.2 Infrastruktura i środki transportu

- (1) Sieć dróg, linii kolejowych i szlaków wodnych w regionie planowania ma być utrzymywana i rozbudowywana zgodnie z zapotrzebowaniem.

Działania modernizacyjne i uzupełniające mają na celu:

- poprawę połączeń z siecią ponadregionalną,
- utrzymanie regionalnej infrastruktury transportowej oraz eliminację wąskich gardeł, zwłaszcza w transporcie związanym z pracą, szkołą i zakupami,
- rozdzielenie różnych rodzajów transportu,
- zapewnienie odpowiednich połączeń z obszarami turystycznymi i rekreacyjnymi oraz
- poprawę dostępności transportowej obszarów przemysłowych i handlowych o znaczeniu krajowym i regionalnym.

- (2) W ramach sieci drogowej trasy międzynarodowe, dalekobieżne, międzyregionalne i regionalne mają zmierzać do przejęcia podstawowego obciążenia ruchem komercyjnym, zawodowym i rekreacyjnym. Z myślą o dalszym rozwoju tej sieci drogowej, kładziony jest nacisk na środki mające na celu utrzymanie jej substancji, zwiększenie bezpieczeństwa, kierowanie ruchem oraz poprawę płynności i łatwości ruchu, przy czym konieczne jest reagowanie na niekiedy bardzo silne sezonowe wahania natężenia ruchu.

W szczególności należy szybko zrealizować następujące projekty:

- B196 obwodnica Bergen auf Rügen,
- B104 obwodnica Pasewalk,
- B110 budowa nowego mostu w miejsce istniejącego Zecheriner Brücke,
- B110 obwodnica Zirchow,
- B111 obwodnica Lühmansdorf,
- B111 obwodnica Wolgast,
- L26 obwodnica i rozbudowa do VG20 oraz
- L28 obwodnica Ueckermünde.

- (3) Z myślą o poprawie dostępności regionu planowania Pomorze Przednie oraz obu części wspólnego centrum regionalnego Stralsund-Greifswald należy rozbudować i zmodernizować sieć kolejową na międzynarodowych i głównych osiach transportowych oraz zwiększyć częstotliwość kursów. Dotyczy to w szczególności tras i odcinków Stralsund - (Rostock - Hamburg), Stralsund - Greifswald - Pasewalk - (Berlin) [„Magistrala Pomorze Przednie”], Stralsund - Neubrandenburg - Neustrelitz - (Berlin) oraz (Bützow - Neubrandenburg) - Pasewalk - (Szczecin). **(Z)**

W szczególności należy szybko zrealizować następujące projekty:

- etapowa dwutorowa rozbudowa odcinka trasy Rostock - Stralsund,
- etapowa modernizacja odcinka trasy (Berlin) - Pasewalk - Stralsund wraz ze zwiększeniem maksymalnej prędkości do co najmniej 160 km/h
- dwutorowa rozbudowa odcinka trasy Pasewalk - Grambow (Gr) wraz ze zwiększeniem maksymalnej prędkości do co najmniej 120 km/h,
- zwiększenie maksymalnej prędkości do co najmniej 120 km/h na odcinku trasy Neubrandenburg - Stralsund oraz
- rozbudowa istniejącej sieci Usedomer Bäderbahn (UBB).

Odcinek (Neubrandenburg) - Pasewalk - Grambow GÜST - (Szczecin) ma zostać rozbudowany do dwóch torów i zelektryfikowany lub obsługiwany z wykorzystaniem napędów alternatywnych.

W celu wznowienia ruchu kolejowego na połączeniach Ducherow - Karnin - Garz - (Świnoujście) oraz Barth - Zingst - Prerow, odpowiednie linie kolejowe muszą zostać zabezpieczone, a niezbędne obszary dla zmodyfikowanych i nowych odcinków linii na odcinku (Karnin) - Zirchow - Ulrichshorst - Korswandt - Ostseebad Heringsdorf muszą pozostać wolne od jakiegokolwiek zabudowy. (Z)

Należy zbadać możliwość przedłużenia połączenia kolejowego Darßbahn poza Prerow do Graal-Müritz lub Ribnitz-Damgarten.

Wznowiony ma zostać kolejowy transport pasażerski na trasie Greifswald - Lubmin.

- (4) Lokalny transport publiczny ma być rozwijany jako atrakcyjna, pozbawiona barier oraz ekonomicznie i ekologicznie uzasadniona usługa mobilności w całym regionie planowania. Skoordynowane, atrakcyjne i zorientowane na usługi ogólne koncepcje obejmujące kolej, połączenia autobusowe oraz transport miejski i regionalny, pociąg regionalny, a także elastyczne formy obsługi takie jak komunikacja liniowa na żądanie i transport na żądanie mają być wciąż rozwijane, przy kierowaniu się wysokim poziomem efektywności i na podstawie zintegrowanego rozkładu jazdy (ITF) dla lokalnego kolejowego transportu pasażerskiego.

Alternatywne formy mobilności mają być wspierane i rozwijane. Obejmuje to na przykład wzmocnienie systemu autobusów na żądanie w regionach wiejskich.

W punktach węzłowych regionalnego systemu transportu publicznego mają powstać pozbawione barier, atrakcyjne obiekty przesiadkowe zarówno w ramach systemu transportu publicznego, jak i dla rowerzystów i zmotoryzowanych (Bike+Ride i Park+Ride). Odpowiednie udogodnienia powinny przyczynić się do zmniejszenia na-

tężenia ruchu w szczególności w Stralsundzie i Greifswaldzie, a także na obrzeżach regionów turystycznych Rugii, Uznam i Fischland-Darß-Zingst.

- (5) Należy wspierać i wzmacniać wysiłki na rzecz utworzenia wspólnego obszaru lokalnego transportu publicznego w regionie planowania.
- (6) Infrastruktura portów, a także ich połączenia od strony morza i lądu powinny być zorganizowane w taki sposób, aby zapewnić i poprawić pozycję konkurencyjną portów.

Posiadające znaczenie na poziomie landu porty morskie Sassnitz i Stralsund mają zostać rozbudowane jako centra rozwoju gospodarczego kraju związkowego zgodnie z zapotrzebowaniem i w zrównoważony sposób. **(Z)**

Wspomniane dwa porty, jak również porty morskie Greifswald-Ladebow, Sassnitz (port miejski), Vierow, Wolgast, Ueckermünde-Berndshof oraz port przemysłowy Lubmin mają być rozwijane jako intermodalne węzły transportowe i w przyszłości rozbudowywane.

- (7) Rzeki Peene (Piana), Ryck i Uecker (Wkra) mają być utrzymane w swojej funkcji federalnych dróg wodnych i zabezpieczone w perspektywie długoterminowej. **(Z)**
- (8) Porty rybackie i przystanie wykorzystywane wcześniej przez rybaków mają być utrzymane w sposób odpowiedni do ich przeznaczenia z uwzględnieniem zmian strukturalnych.
- (9) Infrastruktura istniejących marin musi być rozbudowywana w sposób zrównoważony. Nowe mariny powinny być budowane jedynie wtedy, gdy wypełnia to luki w istniejącej sieci. Podczas reorganizacji istniejących przystani oraz w przypadku budowy nowych należy zapewnić zrównoważony stosunek miejsc dla jednostek cumujących na stałe i gościnnie.
- (10) Należy utrzymać istniejące połączenia promowe, transport w kurortach nadmorskich oraz transport wycieczkowy i rejsy wycieczkowe na wybrzeżu, jak również poprawić jakość niezbędnej infrastruktury. Transport nadmorski i pasażerski transport promowy powinny być lepiej zintegrowane z ogólnym systemem transportu publicznego.
- (11) Infrastruktura ruchu lotniczego dla istniejących portów lotniczych, lotnisk i lądowisk powinna być utrzymywana i dalej rozwijana.

Należy poprawić połączenie lotnisk z siecią drogową i kolejową.

Współpraca między portami lotniczymi, lotniskami i lądowiskami oraz z lotniskami Rostock-Laage, Berlin i Hamburg ma zostać wzmocniona w celu zwiększenia konkurencyjności.

- (12) Transport niezmotoryzowany ma być wspierany jako część całego systemu transportowego. Projekty budowlane należy zoptymalizować pod kątem ich efektywności dla ruchu pieszego i rowerowego. Należy przy tym zwrócić uwagę na zapewnienie dostępności pozbawionej barier.
- (13) Istniejąca infrastruktura dróg na obszarach wiejskich ma nie być dalej redukowana.
- (14) Warunki ramowe dla ruchu rowerowego mają być konsekwentnie rozwijane i optymalizowane na podstawie niemieckiego Narodowego Planu Ruchu Rowerowego 3.0.

Istniejąca sieć przydrożnych ścieżek rowerowych, tras turystycznych i połączeń do ruchu codziennego powinna być utrzymywana i rozbudowywana do atrakcyjnej, bezpiecznej i kompleksowej sieci. Podstawę tej ogólnej sieci stanowią regionalne trasy rowerowe w regionie planowania. Ich przebieg musi uwzględniać interesy mieszkańców związane z pracą, dostawami i wypoczynkiem, a także turystyką rowerową. Należy uwzględnić wszystkie drogi i ścieżki, które mogą być wykorzystywane w ruchu codziennym i rekreacyjnym.

Sieć tras rowerowych o znaczeniu regionalnym w regionie planowania Pomorze Przednie ma być połączona z odpowiednimi sieciami w sąsiednich regionach oraz w województwie zachodniopomorskim.

- (15) Należy stworzyć niezbędną infrastrukturę ładowania i tankowania z myślą o wprowadzaniu napędów alternatywnych.

Przede wszystkim na terenach przemysłowych i handlowych należy przyspieszyć tworzenie infrastruktury do ładowania i tankowania dla mobilności elektrycznej oraz wodorowej w transporcie towarowym.

Uzasadnienie

Transport drogowy od dawna stanowi lwią część transportu pasażerskiego i towarowego. Pozwala on pokonywać duże odległości, a jednocześnie obsługiwać dany obszar. Transport drogowy jest niezwykle elastyczny z punktu widzenia miejsca i czasu. Jego niezbędnym warunkiem jest dobrze rozwinięta sieć dróg ze stopniowanymi funkcjami połączeń.

Będąc najważniejszymi centrami zaopatrzenia i gospodarki, lokalizacje centralne muszą być łatwo dostępne i wzajemnie połączone. Przy planowaniu sieci transportowej główne ośrodki są połączone siecią transportu wielkoskalowego, ośrodki średniej wielkości siecią ponadregionalną, a ośrodki podstawowe siecią regionalną. Aby zapewnić świadczenie podstawowych usług na obszarach wiejskich,

szczególnie ważne jest, aby do podstawowych i średnich ośrodków można było szybko i łatwo dotrzeć z okolicznych obszarów. Definicja międzynarodowych, wielkoskalowych, ponadregionalnych i obszarowych sieci drogowych opiera się na ogólnoniemieckich wytycznych dotyczących zintegrowanego projektowania sieci, wydanie 2008 (RIN 2008). Funkcjonalna organizacja tych sieci dla transportu pasażerskiego opiera się zasadniczo na klasyfikacji lokalizacji centralnych. Funkcja drogi określona zgodnie z RIN 2008 jest jednym z aspektów wyboru odpowiednich parametrów rozbudowy. Niemniej należy zauważyć, że w tzw. „wąskich gardłach”, w rozumieniu zarówno czasu, jak i przestrzeni, co rusz następują przeciążenia.

Usługi transportu kolejowego mają charakter regularny. Ich przewagą nad transportem drogowym jest wysoka efektywność przewozów, bezpieczeństwo transportu oraz ekologia. Niezbędna jest tu dobrze rozwinięta infrastruktura. Sieć kolejowa również ma stopniowaną strukturę opartą na wytycznych dotyczących zintegrowanego projektowania sieci (RIN). Ze względów transportowych, ekologicznych i ekonomicznych, w regionie Pomorza Przedniego powinien należy wzmocnić transport kolejowy. Ważnymi działaniami w tym zakresie są: poprawa infrastruktury kolejowej oraz stworzenie atrakcyjnych usług transportu kolejowego.

Rozbudowa odcinka linii kolejowej między Rostockiem a Stralsundem od 1991 roku jest częścią Projektu Transportowego nr 1 (połączenie kolejowe Lubeka/Hagenow Land – Rostock – Stralsund), jednego z szeroko zakrojonych projektów budowlanych mających na celu poprawę połączeń transportowych między wschodnimi a zachodnimi Niemcami po zjednoczenia Niemiec. Rozbudowa ta ma duże znaczenie dla regionalnych i ponadregionalnych połączeń dla osób dojeżdżających do pracy. Zwiększenie prędkości na rozbudowywanym odcinku znacznie poprawiłoby połączenie z Hamburgiem, a stamtąd z południowymi regionami Niemiec. Dwutorowość jest jednym z warunków umożliwiających częstsze kursowanie pociągów w ruchu regionalnym. Ogólnie rzecz biorąc, rozbudowa przyczyniłaby się do znacznego wzrostu akceptacji korzystania z publicznego transportu kolejowego w regionie planowania Pomorze Przednie.

Przywrócenie połączeń kolejowych na półwyspie Fischland-Darß-Zingst (linia Darßbahn) oraz na południu wyspy Uznam (połączenie południowe) wymaga, aby istniejące trasy kolejowe nadal były chronione przed zabudową. Tam, gdzie istniejące trasy nie są już dostępne dla przywrócenia połączeń kolejowych, na mapie w skali 1:100 000 przedstawiono obszary poszukiwań z funkcją priorytetową (korytarze infrastrukturalne). Obszary te służą przestrzennemu określeniu lokalizacji liniowych obiektów technicznych, takich jak linie kolejowe, drogi czy instalacje, których dokładny przebieg trasy nie został jeszcze ustalony, ale których potencjalny rozwój musi być uwzględniony przy rozważaniu innych form użytkowania terenu.

Wraz z gwałtownym wzrostem indywidualnej motoryzacji po 1989 roku, zmotoryzowany transport prywatny (MIV) odebrał na tym obszarze lokalnemu transportowi publicznemu (ÖPNV) pasażerów, których trudno będzie odzyskać. Jednocześnie usługi lokalnego transportu publicznego zostały znacznie ograniczone ze względów ekonomicznych. W ostatnich latach, jeśli chodzi o mobilność, zachowania mieszkańców i gości uległy zasadniczej zmianie i ogólnie stały się bardziej złożone. Ponieważ lokalny transport publiczny jest decydującą alternatywą dla zmotoryzowanego transportu prywatnego ze względu na ochronę środowiska i bezpieczeństwo na drogach, należy dołożyć wszelkich starań, aby transport publiczny stał się bardziej atrakcyjny w dłuższej perspektywie. Do działań tych należy również tworzenie alternatywnych ofert, takich jak systemy autobusów na żądanie w regionach wiejskich, szczególnie dla grup docelowych, takich jak osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami oraz dzieci i młodzież. W dużej części powiatu Vorpommern-Greifswald sprawdził się w praktyce system autobusów na żądanie ILSE.

W celu zapewnienia atrakcyjnego połączenia między miejską komunikacją autobusową, regionalnymi połączeniami autobusowymi oraz lokalnymi kolejowymi połączeniami pasażerskimi (SPNV), jak i dalekobieżnymi kolejowymi połączeniami pasażerskimi (SPFV) w niektórych węzłach przesiadkowych

(stacjach kolejowych), istniejący integralny rozkład jazdy powinien zostać zoptymalizowany. Linie kolejowe i autobusowe łączą się w węzłach przesiadkowych regularnie, tak by istniały szybkie opcje przesiadek między wszystkimi połączeniami. Punkty przesiadkowe służą jako miejsca przyjazdów i odjazdów dla lokalnego publicznego transportu kolejowego. Czasy podróży w regionie są określane przez węzły przesiadkowe. Na mapie w skali 1:100 000 przedstawiono przystanki dalekobieżnego transportu kolejowego (SPFV). Ze względu na czytelność mapy zrezygnowano z przedstawienia przystanków lokalnego transportu kolejowego (SPNV) oraz dworców i przystanków autobusowych. Niemniej jednak mają one pozostać ważnymi elementami sieci publicznego transportu zbiorowego.

Zasadniczo należy promować korzystanie z alternatywnych form transportu zależnych od potrzeb. Te rodzaje transportu mają tę zaletę, że mogą być organizowane w regionalnych warunkach ramowych w sposób maksymalnie opłacalny i elastyczny, jak też mogą być łatwo łączone z innymi usługami.

Region planowania Pomorze Przednie jest regionem położonym blisko wody. Transport wodny ma długą tradycję. Niemniej jednak w ostatnich dziesięcioleciach również nastąpiło przeniesienie transportu z żeglugi na drogi. Dopiero w ostatnich latach obserwuje się tendencję do odwrócenia tego stanu. Należy to wspierać. Jednocześnie porty przekształcają się z miejsc przeładunku towarów w miejsca produkcji i logistyki.

Żegluga i porty, transport morski i przemysł portowy są w regionie planowania ważnymi czynnikami lokalizacji, których potencjał rozwojowy powinien być nadal wykorzystywany w ukierunkowany sposób. Porty handlowe Pomorza Przedniego muszą w przyszłości czerpać jeszcze większe korzyści ze swojego strategicznie korzystnego położenia. Oprócz regionu Morza Bałtyckiego, statki mają również dostęp do europejskiej sieci śródlądowych dróg wodnych poprzez Zalew Szczeciński. Towary mogą być przeładowywane w dowolnym miejscu pomiędzy środkami transportu morskiego, drogowego i kolejowego. Jednocześnie, będąc węzłami w logistycznym łańcuchu transportowym oraz lokalizacjami dla dostawców usług logistycznych i producentów z globalnymi połączeniami morskimi, porty handlowe są jednym z istotnych fundamentów gospodarki morskiej.

Woda, statki i porty są czynnikiem przyciągającym ludzi. Dlatego porty, często bezpośrednio lub pośrednio, pełnią ważną funkcję dla turystyki. W szczególności dotyczy to, rzecz jasna, jednostek wycieczkowych i turystycznych. Turystyka stała się również ważnym źródłem dochodu dla rybaków. W związku z tym priorytetem jest utrzymanie portów rybackich i miejsc wyładunku w sposób odpowiedni dla ich przeznaczenia. W stosownych przypadkach należy uatrakcyjnić to ofertami turystycznymi, a tym samym wzbogacić o dodatkowe funkcje.

W regionie planowania Pomorze Przednie na wodach wokół wysp Rugia i Hiddensee kursują 4 regularne promy do przewozu osób i pojazdów, które pełnią również funkcję publicznego transportu zbiorowego (ÖPNV): Stahlbrode – Glewitz, Wittower Fähre, Schaprode – Kloster – Vitte – Neuendorf oraz Stralsund – Kloster – Vitte – Neuendorf. Ponadto, zwłaszcza w sezonie, między stałym lądem a wyspą Uznam kursują różnego rodzaju promy pasażerskie i rowerowe, mające znaczenie dla turystyki, np. promy między Peenemünde, Freest i Kröslin, Kamp i Karnin, przez rzekę Pianę (Peene) w Stolpe czy prom Moritzdorf przez Baaber Bek. Z około 40 portów w sezonie regularnie wypływają statki wycieczkowe różnych armatorów.

Dwa porty są oficjalnymi portami schronienia: nowy port w Prerow oraz port Greifswalder Oie. W 14 portach stacjonują statki Niemieckiego Towarzystwa Ratowania Rozbitków (DGzRS).

Na wybrzeżu Pomorza Przedniego znajduje się ponad 180 przystani i miejsc do cumowania łodzi rekreacyjnych. Wiele z obiektów istniejących, tj. tych, które są obecnie w użyciu, oferuje możliwości rozbudowy lub zmiany przeznaczenia. W wielu portach, zwłaszcza tych mniejszych, warunki portowe i cumownicze wymagają dostosowania do nowoczesnych standardów. Porty handlowe, porty o specjalnych funkcjach (porty promowe, rybackie, porty schronienia, porty dla statków wycieczkowych) i przystanie dla jednostek rekreacyjnych z ponad 70 miejscami do cumowania zostały uwzględnione na

mapie w skali 1:100 000. Ponadto, w przypadku skupisk portów, w celu zachowania czytelności mapy, kilka sąsiadujących ze sobą portów zostało połączonych w jeden kompleks portowy.

W regionie planowania Pomorze Przednie znajdują się dwa regionalne porty lotnicze (Barth oraz Heringsdorf) i dodatkowo 87 lądowisk (Anklam, Gütting, Pasewalk, Peenemünde, Schmoldow, Stralsund i Tutow). Tym samym region jest bardzo dobrze wyposażony pod względem infrastruktury transportu lotniczego. Należy ją ukształtować w taki sposób, by spełniała obecne wymagania.

Ośrodki turystyczne na wyspach Rugia i Uznam oraz na półwyspie Fischland-Darß-Zingst mogą wykorzystać istniejące lotniska jako konkurencyjną przewagę lokalizacji. Lotnisko w Heringsdorf jest również ważne dla integracji z sąsiadującym regionem na terenie Polski. Rozbudowa dróg dojazdowych do autostrad (lotnisko regionalne Barth i lądowisko Gütting) oraz połączenia drogowe i kolejowe z lotniskiem regionalnym Heringsdorf mają znaczenie dla połączeń lądowych.

Dla budowy i dalszego rozwoju dobrej sieci tras rowerowych i szlaków pieszych bardzo przydatne i pomocne jest wykorzystanie dróg wiejskich, polnych i leśnych. Sieć dróg wiejskich służy uczestnictwu w życiu codziennym, celom rekreacyjnym oraz oferuje potencjał do zagospodarowania na potrzeby turystyczne. Dlatego istniejące drogi nie powinny być wykorzystywane gospodarczo ani przekształcane, np. w grunty orne.

Ruch pieszy jest podstawową formą mobilności i uczestnictwa w ruchu. W związku z tym jego interesy muszą być uwzględnione i wzięte pod uwagę w planowaniu transportowym. Optymalna organizacja ruchu pieszego, np. poprzez przejścia dla pieszych, stanowi ponadto warunek dla zapewnienia wysokiej jakości oferty turystyki pieszej.

Pozbawiony (emitującego spaliny) silnika, indywidualny i stosunkowo niedrogi środek transportu, jakim jest rower, ma ogromne znaczenie w szkole, pracy i transporcie dostawczym, a także w ruchu rekreacyjnym. Wraz z rozwojem rowerów typu pedelec i elektrycznych nastąpił znaczący wzrost popularności jazdy na rowerze, jak również zwiększenie zasięgu podróży. Jazda na rowerze jest ważnym czynnikiem ekonomicznym dla turystyki. Co do zasady, rowerem można jeździć niemal wszędzie. Jednak ze względu na rosnące natężenie ruchu na drogach, przydrożne ścieżki rowerowe są czynnikiem bezpieczeństwa ruchu, który przynosi korzyści zarówno mieszkańcom, jak i turystom. Jednocześnie, szczególnie w celu lepszego dostępu do obszarów wiejskich oraz umożliwienia udziału w ruchu drogowym osobom, które (jeszcze) nie posiadają prawa jazdy, ważne jest, aby rowery elektryczne i tradycyjne były akceptowane na równi z pojazdami silnikowymi na drogach i wiejskich trasach. Przestrzeń drogowa nie powinna być zarezerwowana wyłącznie dla samochodów osobowych, motocykli i ciężarówek.

W zależności od trasy, za planowanie, budowę i utrzymanie ścieżek rowerowych odpowiedzialne są różne władze. W związku z coraz bardziej ograniczonymi środkami publicznymi bardzo ważne jest koordynowanie prac nad siecią tras rowerowych wzdłuż dróg oraz turystycznych. Obie sieci muszą być połączone w taki sposób, aby wiele grup użytkowników mogło z nich korzystać w tym samym czasie. Zasadniczo należy stwierdzić, że dla codziennego ruchu rowerowego kluczowe znaczenie mają przede wszystkim trasy wzdłuż dróg federalnych i krajowych, ponieważ stanowią one najszybsze połączenia między ośrodkami centralnymi, a także z terenów podmiejskich do tych ośrodków. Ponieważ trasy te są również wykorzystywane przez ruch samochodowy i ciężarowy, średnie dzienne natężenie ruchu (DTV) jest znacznie wyższe niż w przypadku innych kategorii dróg, co sprawia, że budowa oddzielnej ścieżki rowerowej wzdłuż dróg federalnych i krajowych jest uzasadniona. Z kolei w przypadku tras turystycznych preferowane są malownicze szlaki prowadzące obok atrakcji turystycznych i z dala od ruchliwych dróg.

Połączenia rowerowe mogą być realizowane jako wydzielone ścieżki rowerowe lub w formach tras, które umożliwiają bezpieczną jazdę na rowerze. Za bezpieczne formy organizacji ruchu rowerowego uznaje się w szczególności wydzielone ścieżki rowerowe. Drogi łączące gminy oraz większość dróg

powiatowych również można uznać za bezpieczne połączenia rowerowe. Jeżeli chodzi o wykonanie techniczne, dla codziennego ruchu rowerowego zaleca się nawierzchnię asfaltową lub betonową.

Mapa w skali 1:100 000 przedstawia sieć tras rowerowych o znaczeniu regionalnym. Jest to podstawowa sieć połączeń i rozwoju regionu na dużą skalę dla potrzeb ruchu codziennego i rekreacyjnego. Podczas definiowania regionalnej sieci tras rowerowych wzięto pod uwagę aspekty połączeń (miejsca, zabytki, obszary), atrakcyjność turystyczną (krajobraz), bezpieczeństwo drogowe (trasy rowerowe przy ruchliwych drogach) oraz kształtowanie sieci. Długodystansowe, turystyczne, okrężne i wycieczkowe trasy rowerowe kraju związkowego Meklemburgia-Pomorze Przednie, jak też trasy rowerowe ważne w skali powiatu oraz prowadzące wzdłuż dróg zostały włączone do sieci tras rowerowych o znaczeniu regionalnym. Zaznaczono te odcinki tras, dla których istnieje pilna potrzeba budowy lub renowacji infrastruktury ruchu rowerowego.

Krajowy Plan Ruchu Rowerowego 3.0 (NRVP 3.0) jest strategią rządu federalnego mającą na celu promowanie ruchu rowerowego w Niemczech. Obejmuje on ogólnokrajowy katalog środków promujących jazdę na rowerze. Należą do nich również systemy wypożyczania rowerów, które ułatwiają dostęp do mobilności rowerowej i poprawiają możliwość korzystania z roweru na co dzień. W kontekście wykorzystania rowerów przez turystów system sprawdził się w praktyce w szczególności na wyspie Uznam oraz w uniwersyteckim i hanzeatyckim mieście Greifswald.

Dalszy rozwój przyjaznej dla środowiska i klimatu mobilności wymaga m.in. odpowiedniej, powszechnie dostępnej infrastruktury do ładowania i tankowania pojazdów elektrycznych oraz wodorowych. Tworzenie takiej infrastruktury na obszarach handlowych i przemysłowych wspiera dekarbonizację transportu komercyjnego.

5.2 Infrastruktura komunikacyjna

- (1) W całym regionie planowania muszą zostać rozbudowane najnowocześniejsze obiekty i sieci komunikacyjne. **(Z)**
- (2) Obiekty infrastrukturalne, takie jak kable światłowodowe, maszty transmisyjne, słupy antenowe i systemy kanałów powinny być w miarę możliwości współdzielone przez różnych operatorów sieci.
- (3) W przestrzeniach zamkniętych obiekty infrastruktury powinny być przede wszystkim budowane w istniejącym budynku, na nim lub w jego sąsiedztwie. Na obszarach zewnętrznych infrastruktura powinna obejmować wszystkie szlaki komunikacyjne. Autostrady, drogi federalne, drogi krajowe oraz linie kolejowe powinny stanowić minimalny standard przy ustalaniu priorytetów planów rozbudowy.
- (4) Podczas budowy tras i linii komunikacyjnych należy układać puste kanały, jeśli jeszcze ich nie ma.
- (5) Nie należy zakłócać funkcjonowania kierunkowych łączy radiowych.

Uzasadnienie

Informacja i komunikacja są strukturalnymi czynnikami rozwoju gospodarczego i społecznego. Do 2030 r. użytkownicy powinni mieć dostęp do najnowszych standardów komunikacji mobilnej wszędzie tam, gdzie mieszkają, pracują i podróżują. Nowoczesna infrastruktura komunikacyjna służy spełnianiu wielu podstawowych funkcji użyteczności publicznej. Urządzenia komunikacyjne przyczyniają się do kompensacji wad obszarów słabych strukturalnie i poprawiają warunki lokalizacyjne peryferyjnych obszarów wiejskich.

Dalszy rozwój istniejącej ogólnokrajowej infrastruktury sieciowej i tworzenie nowych sieci są niezbędnym warunkiem cyfryzacji w całym regionie planowania. Obejmuje to również ciągłe dostarczanie konsumentom wysokowydajnych połączeń telefonii komórkowej oraz efektywne i niezakłócone korzystanie z dostępnych częstotliwości. Wysokowydajna, ogólnokrajowa sieć szerokopasmowa jest podstawowym i nieodzownym warunkiem edukacji i pracy, a tym samym dobrobytu i wzrostu gospodarczego. Wnosi ona również decydujący wkład w tworzenie równorzędnych warunków życia na obszarach miejskich i wiejskich.

Dalekosiężne wymagania niemieckiej Federalnej Agencji Sieci w zakresie zasięgu sieci komórkowej przewidują, że operatorzy sieci komórkowych muszą do końca 2022 roku uruchomić łącznie 500 stacji bazowych o przepustowości co najmniej 100 Mb/s w miejscach, gdzie łączność jest utrudniona lub jej nie ma. Ponadto do 2025 r. wszystkie drogi federalne i krajowe, a także wszystkie linie kolejowe muszą być objęte łącznością mobilną o przepustowości co najmniej 50 Mb/s. Na mocy porozumienia na szczycie w sprawie komunikacji mobilnej istnieje również obowiązek utworzenia łącznie 1000 lokalizacji w „białych plamach”. Ponadto istnieją programy finansowania na poziomie federacji i kraju związkowego wspierające rozbudowę sieci komórkowej w regionach, które nie są objęte wyżej wymienionymi wymogami dotyczącymi zasięgu.

Przykładowo, rząd kraju związkowego będzie nadal w sposób celowy spierał rozbudowę komunikacji mobilnej na obszarach, na których nie przewiduje się ekspansji sektora prywatnego ani teraz, ani w nadchodzących latach. Meklemburgia-Pomorze Przednie położyła w tym celu niezbędne fundamenty w postaci państwowego programu rozbudowy pasywnej infrastruktury komunikacji mobilnej. W celu realizacji programu rozbudowy, w sierpniu 2020 r. została założona spółka Funkmasten-Infrastrukturgesellschaft M-V mbH (FMI). Jej zadaniem jest budowa masztów telekomunikacyjnych na obszarach nieobjętych wcześniej komunikacją mobilną i ich dzierżawa komercyjnym operatorom telefonii komórkowej (por. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Budownictwa i Cyfryzacji Meklemburgii-Pomorza Przedniego, 2022).

Infrastruktura techniczna urządzeń komunikacyjnych, takich jak maszty transmisyjne i antenowe, nie powinna stanowić nadmiernego obciążenia dla krajobrazu i osiedli. Szkodliwe oddziaływania należy minimalizować.

Władze lokalne w regionie opracowały na poziomie powiatów koncepcje i strategie dotyczące zasięgu sieci szerokopasmowych i systemów telefonii komórkowej. Porozumienia te stanowią podstawę rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, w szczególności w odniesieniu do rozbudowy sieci 5G i kompleksowego zasięgu telefonii komórkowej. Koncepcje na poziomie okręgów służą łączeniu systemów różnych operatorów na jednym maszcie lub w skupisku lokalizacji. Jednocześnie zapewnia się kompleksowe pokrycie regionu. Aby uniknąć dużej liczby instalacji technicznych, celem jest również łączenie ich z obiektami innych służb, takich jak służby meteorologiczne, ratownictwo morskie i siły zbrojne. Włączenie do sieci szybkiej transmisji danych jest szczególnie istotne dla rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich.

5.3 Energia

- (1) We wszystkich częściach regionu objętego planowaniem mają być zagwarantowane zdolne sprostać potrzebom, niezawodne, ekonomiczne, przyjazne dla środowiska i zasobooszczędne dostawy energii.
- (2) Środki mające na celu oszczędzanie energii, zwiększenie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii mają na celu zabezpieczenie długoterminowych dostaw energii. Celem jest osiągnięcie neutralnego pod względem emisji CO₂ ogólnego bilansu wytwarzania energii.
- (3) Budowa turbin wiatrowych o dużym znaczeniu przestrzennym powinna być skoncentrowana w wyznaczonych obszarach priorytetowych. Dotyczy to również zastępowania i wymiany istniejących turbin.
- (4) Na obszarach priorytetowych dla turbin wiatrowych budowa i eksploatacja turbin wiatrowych musi mieć pierwszeństwo przed innymi istotnymi przestrzennie planami i działaniami. W związku z tym na obszarach priorytetowych dla turbin wiatrowych nie mogą być dozwolone żadne zastosowania, które kolidują z wykorzystaniem energii wiatrowej. **(Z)**
- (5) Instalacje solarne powinny być wznoszone w sposób oszczędzający przestrzeń i zgodny z planowaniem przestrzennym przede wszystkim na budynkach, wzdłuż infrastruktury, takiej jak autostrady federalne i główne linie kolejowe lub na zamkniętych terenach, takich jak obszary konwersji z użytku komercyjnego lub wojskowego.
- (6) Instalacje solarne, które nie są uprzywilejowane zgodnie z prawem budowlanym, powinny zajmować grunty rolne jedynie do średniej wartości bonitacyjnej wynoszącej ≤ 25 punktów bonitacyjnych (PB) lub użytki zielone jedynie do średniej wartości bonitacyjnej wynoszącej ≤ 30 PB. **(Z)**
- (7) W przypadku budowy instalacji solarnych, które nie są uprzywilejowane zgodnie z prawem budowlanym, należy opracować gminną koncepcję lokalizacyjną. **(Z)**
- (8) W szczególności energia wytwarzana w regionie powinna przyczyniać się do tworzenia regionalnej wartości dodanej.
- (9) W odpowiednich lokalizacjach należy rozwijać wykorzystanie do produkcji energii surowców odnawialnych oraz odpadów.

- (10) Należy rozwijać połączenie terenu Pomorza Przedniego z ogólnokrajową siecią bazową wodoru. Należy przyspieszyć planowanie tras rurociągów. Szczególną uwagę należy zwrócić na budowę nowego gazociągu do transportu wodoru między Rostockiem a Wrangelsburgiem.
- (11) Infrastruktura sieciowa ma być dostosowywana i rozbudowywana zgodnie z potrzebami w kontekście rosnącej ilości energii odnawialnej wprowadzanej do sieci. Należy przy tym dążyć do zachowania, przekształcenia i modernizacji istniejącej infrastruktury.
- (12) Należy wspierać działania na rzecz magazynowania energii ze źródeł odnawialnych.
- (13) Należy wspierać projekty łączenia sektorów.
- (14) Odnawialne źródła energii mają być traktowane priorytetowo przy wytwarzaniu ciepła, a sieci ciepłownicze mają być rozbudowywane w odpowiednich lokalizacjach zgodnie z zapotrzebowaniem, w tym z wykorzystaniem ciepła odpadowego.
- (15) Regionalne trasy rurociągów do transportu ciepła do lokalnych sieci ciepłowniczych mają pierwszeństwo przed innymi istotnymi przestrzennie zastosowaniami:
  - Park Energetyczno-Technologiczny Lubmin - Greifswald
  - Park Energetyczno-Technologiczny Lubmin - Wolgast Północ/Południe z odgałęzieniem Uznam
  - obszar przemysłowy Sassnitz - Mukran - Lietzow - Sassnitz
  - Park Przemysłowy Pommerndreieck - Grimmen. (Z)
- (16) Podłączenie linii podmorskich na lądzie powinno odbywać się przede wszystkim za pośrednictwem punktu przyłączenia do sieci w Parku Energetyczno-Technologicznym Lubmin.
- (17) Jednocześnie w Parku Energetyczno-Technologicznym Lubmin mają zostać stworzone warunki do produkcji (zielonego) wodoru.
- (18) W otoczeniu ośmiu dużych lokalizacji przemysłowych i handlowych o znaczeniu krajowym należy skoncentrować wytrzymałą i dostosowaną do potrzeb infrastrukturę energetyczną.
- (19) Lokalne złoża geotermalne mają być wykorzystywane do produkcji energii oraz do celów balneologicznych.

- (20) Aby promować elektromobilność, w regionie należy zapewnić kompleksową oraz publiczną infrastrukturę ładowania. Obejmuje to zabezpieczenie odpowiednich obszarów.

Uzasadnienie

ad (1) Dostawy energii

Dostępność bezpiecznych, przystępnych cenowo i zróżnicowanych dostaw energii jest ważnym warunkiem dalszego rozwoju regionu. Aby wnieść znaczący wkład w transformację energetyczną w Niemczech, udział odnawialnych źródeł energii w dostawach energii elektrycznej, ciepła i mobilności w regionie planowania Pomorze Przednie do 2035 roku ma pochodzić w przeważającej części ze źródeł odnawialnych.

ad (2) Bezpieczne, długoterminowe dostawy energii

Przyszłe dostawy energii powinny opierać się na zrównoważonym połączeniu różnych źródeł energii. Odnawialne źródła energii, takie jak wiatr, słońce, biomasa i wodór, stanowią przy tym kluczowe filary i powinny być łączone z bezpiecznymi, elastycznie sterowanymi źródłami energii bazowej, aby zapewnić bezpieczeństwo dostaw i stabilność systemu. Poprzez ukierunkowany rozwój odnawialnych źródeł energii oraz wynikającą z niego produkcję energii elektrycznej, ciepła, chłodu i paliw odnawialnych można znacząco zmniejszyć zależność od paliw kopalnych i trwale obniżyć emisje CO₂.

Również w sektorach transportu, przemysłu i techniki budowlanej istnieje duży potencjał do redukcji emisji. Bardziej efektywne wykorzystanie energii oraz zastosowanie nowoczesnych technologii w znacznym stopniu przyczyniają się do dekarbonizacji wspomnianych obszarów. Aby skutecznie przeprowadzić transformację energetyczną, konieczna jest również rozbudowa infrastruktury energetycznej na szeroką skalę. Obejmuje to w szczególności rozbudowę sieci, inteligentną dystrybucję oraz integrację zdecentralizowanych jednostek wytwórczych. Systemy magazynowania, takie jak magazyny energii, termiczne magazyny solankowe czy instalacje Power-to-Gas, odgrywają kluczową rolę w zwiększaniu elastyczności systemu energetycznego. Umożliwiają one wykorzystanie energii odnawialnej w innym czasie niż jej wytworzenie, co w istotny sposób przyczynia się do stabilności i bezpieczeństwa dostaw w systemie energetycznym neutralnym dla klimatu.

ad (3-4) Energetyka wiatrowa

Do 2030 roku co najmniej 80% energii elektrycznej zużywanej w Niemczech ma pochodzić z odnawialnych źródeł energii. Aby stworzyć warunki przestrzenne dla dalszej ekspansji lądowej energetyki wiatrowej wymaganej do tego celu, ustawa o wymaganiach obszarowych dla energetyki wiatrowej przewiduje wiążące cele obszarowe dla krajów związkowych. § 3 ust. 1 ustawy o wymogach obszarowych dla energetyki wiatrowej (WindBG) w połączeniu z załącznikiem 1 określa wiążące wartości wkładu obszarowego w formie celów dla poszczególnych krajów związkowych, które łącznie wynoszą 2% powierzchni kraju związkowego. Cel dla Meklemburgii-Pomorza Przedniego wynosi 2,1% powierzchni kraju związkowego do 2032 roku. Stowarzyszenie Planowania Regionalnego Pomorza Przedniego ma wnieść 2,1% powierzchni w regionie planowania Pomorze Przednie. Niniejszy Regionalny Program Rozwoju Przestrzennego dla Pomorza Przedniego ma na celu osiągnięcie określonego przez ustawodawcę celu pośredniego wynoszącego 1,4% w regionie planowania Pomorze Przednie do 2027 roku.

Wymogi prawne ustawy z dnia 20 lipca 2022 r. o zwiększeniu i przyspieszeniu ekspansji lądowych elektrowni wiatrowych (Federalny Dziennik Ustaw / BGBl. I, str. 1353) prowadzą do zmiany systemu planowania. Ta zmiana systemu spowoduje przejście od planowania wykluczającego do planowania pozytywnego. Decydujące są teraz prawne wartości wkładu obszarowego i wynikające z nich cele obszarowe. Dla uzasadnienia planu oznacza to, że plan musi jedynie pozytywnie określać obszary, na których projekty energetyki wiatrowej mogą być realizowane na uprzywilejowanych zasadach. Zakres

planu może być ograniczony wyłącznie do obszarów wyznaczonych dla projektów energetyki wiatrowej i nie musi już obejmować strefy wyłączonej. Oznacza to, że uzasadnienie planistyczne może odnosić się do znacznie mniejszego obszaru.

Gdy tylko cele obszarowe zostaną osiągnięte wraz z wyznaczeniem obszarów energii wiatrowej, uprzywilejowany status turbin wiatrowych na niewyznaczonym obszarze nie będzie już miał zastosowania. Wnioski o budowę turbin wiatrowych poza wyznaczonymi obszarami energii wiatrowej będą następnie oceniane jako „inne projekty” zgodnie z § 35 ust. 2 niemieckiego kodeksu budowlanego i mogą być zatwierdzane indywidualnie dla każdego przypadku, jeśli interes publiczny nie zostanie naruszony.

W celu zapewnienia, że obszary mogą być w pełni zaliczone do wartości wkładu obszarowego zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy o wymogach dotyczących obszarów energii wiatrowej, przy wyznaczaniu obszarów energii wiatrowej w regionalnych programach rozwoju przestrzennego w odniesieniu do umiejscowienia łopat wirnika elektrowni wiatrowych, należy zastrzec, że nie muszą one znajdować się na wyznaczonym obszarze („obszary na zewnątrz wirnika”). Przy wyznaczaniu obszarów energii wiatrowej nie należy wprowadzać przepisów ograniczających wysokość turbin wiatrowych, ponieważ w przeciwnym razie nie byłyby one zaliczane do obszarów kwalifikujących się zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o wymaganiach dotyczących obszarów energii wiatrowej.

W celu realizacji celów obszarowych w czterech regionach planowania, Ministerstwo Gospodarki, Infrastruktury, Turystyki i Pracy określiło kryteria wykluczenia dla wyznaczenia obszarów priorytetowych dla turbin wiatrowych w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 2023 r. w celu ustanowienia jednolitych, wiążących kryteriów dla obszarów lądowej energetyki wiatrowej w całym kraju związkowym. Kryteria te są wiążące dla regionalnych stowarzyszeń planistycznych.

1. Odległość od zabudowań
  - 1.1. 1000 metrów od obszarów o funkcjach mieszkalnych, rekreacyjnych, turystycznych i zdrowotnych, zgodnie z §§ 30 i 34 niemieckiego kodeksu budowlanego
  - 1.2. 800 metrów od domów jednorodzinnych i podzielonych osiedli na obszarach zewnętrznych (§ 35 niemieckiego kodeksu budowlanego)
2. Ochrona przyrody, krajobrazu, lasów i wrzosowisk
  - 2.1. Rezerwaty przyrody, parki narodowe
  - 2.2. Rezerwaty biosfery
  - 2.3. Obszary leśne o dużym lub wyjątkowym znaczeniu ze względu na ich funkcję ochronną i rekreacyjną oraz przyległe obszary leśne o powierzchni 500 hektarów lub większej, leśne pule kompensacyjne i odpowiednie pod względem przestrzennym obszary zalesiania zastępczego
  - 2.4. Prawnie chronione biotopy o powierzchni 5 hektarów lub większej
  - 2.5. Europejskie ostoje ptaków
  - 2.6. Priorytetowe obszary ochrony przyrody i utrzymania krajobrazu
  - 2.7. Głębokie torfowiska o powierzchni 5 hektarów lub większej
3. Ochrona gatunkowa
  - 3.1. Bliskie zasięgi lęgowych gatunków ptaków zagrożonych kolizją
  - 3.2. Centralny obszar testowy orlika krzykliwego
4. Wody
  - 4.1. Wody śródlądowe wszystkich rzędów
  - 4.2. Chronione obszary zalewowe, w tym ochrona przeciwpowodziowa i przybrzeżna z pasami ochronnymi po obu stronach
  - 4.3. Wewnętrzne strefy ochronne (strefy I i II) obszarów ochrony wody pitnej i obszarów priorytetowych dla wody pitnej
5. Infrastruktura

- 5.1. Nieruchomości i obiekty wojskowe, w tym ich obszary chronione
- 5.2. Lotniska (porty lotnicze i lądowiska, w tym obszary ochronne)
- 5.3. Radar pogodowy i profiler wiatru, w tym odległość ochronna 5 kilometrów
- 5.4. Obszary priorytetowe dla zabezpieczenia surowców

Dodatkowo Ministerstwo Gospodarki, Infrastruktury, Turystyki i Pracy Meklemburgii-Pomorza Przedniego wydało w dniu 12.04.2023 r. techniczne zarządzenie nadzorcze regulujące tzw. kryteria rozważania i instrukcje wykonawcze dotyczące planowania obszarów energii wiatrowej. Stowarzyszenie Planowania Regionalnego postanowiło zastosować kryteria z dekretu o nadzorze technicznym. Ponadto Stowarzyszenie Planowania Regionalnego uwzględniło dalsze kryteria rozważania (nr 5 – 8).

1. Unikanie znacząco szkodliwego obejmowania osiedli
2. Możliwość integracji z siecią
3. Kluczowe obszary turystyczne
4. Wymagany minimalny rozmiar obszaru energii wiatrowej 35 hektarów
5. Obszary zarezerwowane dla ochrony przyrody i utrzymania krajobrazu zgodnie z Regionalnym Planem Rozwoju Przestrzennego Pomorza Przedniego 2010
6. Obszary zarezerwowane na zabezpieczenie surowców zgodnie z Regionalnym Planem Rozwoju Przestrzennego Pomorza Przedniego 2010
7. Parki naturalne
8. Obszary energii wiatrowej rozmieszczone możliwie równomiernie w obu powiatach regionu planowania

W Meklemburgii-Pomorzu Przednim, według stanu na grudzień 2025 roku, znajduje się około 680 działających turbin wiatrowych. Lokalizacje turbin wiatrowych w regionie planowania, niezależnie od typu instalacji (m.in. mocy, wysokości), przedstawiono na dwóch mapach w raporcie środowiskowym („Istniejące turbiny wiatrowe w regionie planowania Pomorze Przednie”). Część turbin znajduje się na obszarach priorytetowych dla elektrowni wiatrowych. Zgodnie z § 9a ustęp 2 krajowej ustawy o planowaniu przestrzennym należy dodatkowo uwzględnić obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego na poziomie gminnym w celu osiągnięcia regionalnego celu powierzchniowego. Regionalny Program Rozwoju Przestrzennego Pomorza Przedniego (RREP VP) uwzględnia to wymaganie i bierze pod uwagę obowiązujące plany zabudowy (B-Pläne) w powiatach Vorpommern-Greifswald i Vorpommern-Rügen, które zostały wyznaczone do wykorzystania na potrzeby energii wiatrowej. Turbiny wiatrowe, które znajdują się poza obszarami priorytetowymi lub poza obszarami objętymi planami zabudowy, są zgodnie z § 4 ustęp 1 zdanie 3 ustawy o energii wiatrowej (WindBG) wliczane do wartości wkładu powierzchniowego, który ma zostać osiągnięty do końca 2032 roku.

Regionalne Stowarzyszenie Planowania Pomorza Przedniego zamierza przeprowadzić częściową aktualizację planu w celu osiągnięcia celu 2,1% powierzchni do 2032 roku. W tym celu konieczne jest wyznaczenie dodatkowych obszarów priorytetowych dla turbin wiatrowych w regionie planowania. W grę mogłyby wchodzić zwłaszcza te tereny, które zostały uchylone, a które przeszły procedurę konsultacyjną w ramach Regionalnego Programu Rozwoju Przestrzennego Pomorza Przedniego (RREP VP) zgodnie z § 9 ustęp 1 ustawy o planowaniu przestrzennym w 2024 roku lub z niej wynikają, i które nadal są uznawane za odpowiednie w odniesieniu do kryteriów wyłączenia. Informacyjne mapy pomocnicze (zob. Rysunek 9 i Rysunek 10) przedstawiają te potencjalne obszary w formie kartograficznej.

Metodyka planowania obszarów priorytetowych dla turbin wiatrowych jest dołączona w formie załącznika do raportu środowiskowego.

Numeracja obszarów priorytetowych dla elektrowni wiatrowych na mapie ogólnej odbywa się w porządku rosnącym, od północy na południe i od zachodu na wschód. Jeśli obszary zostały powiększone lub pomniejszone w trakcie procedury, są oznaczone literą „n” (np. 136n/2024). Obszary, które zostały

dodane dopiero w ramach konsultacji, zaczynają się od litery „N” i kończą bieżącym rokiem (np. N16/2025).

ad (5-6) Energia słoneczna

Systemy solarne obejmują systemy fotowoltaiczne do wytwarzania energii elektrycznej oraz do wytwarzania energii cieplnej. Nieuprzywilejowane systemy agrofotowoltaiczne są oceniane tak samo jak konwencjonalne instalacje fotowoltaiczne.

W celu zminimalizowania dalszego zużycia, zwłaszcza gruntów rolnych, naziemne systemy solarne powinny być instalowane przede wszystkim w, przy i na dachach oraz zewnętrznych powierzchniach ścian budynków lub ekranów akustycznych lub wzdłuż infrastruktury, takiej jak autostrady federalne i główne linie kolejowe, względnie na terenach utwardzonych, takich jak opuszczone osiedla mieszkaniowe, parkingi, tereny poprzemysłowe lub obszary przekształcone z terenów komercyjnych, transportowych, mieszkalnych i wojskowych.

Przestrzenne zarządzanie budową systemów solarnych na terenach otwartych wymaga określenia jednoznacznych kryteriów lokalizacyjnych, ponieważ instalacje te wchodzi w stałą konkurencję o wykorzystanie terenu dla celów rolniczych i mogą wpływać na funkcjonowanie struktury agrarnej. W celu właściwego wyważenia interesów jako kryterium wyboru zastosowano wskaźnik wartości gleby, ponieważ w sposób fachowy, pełnoobszarowy i porównywalny odzwierciedla on naturalną wydajność gruntów rolnych.

W celu ochrony wartościowych rolniczo gleb, wykorzystanie systemów solarnych na gruntach ornych ogranicza się do terenów o średnim wskaźniku wartości gleby poniżej 25 punktów (BP). Dla użytków zielonych ustalono próg maksymalnie 30 punktów, aby wykluczyć wykorzystanie wydajnych łąk i pastwisk oraz jednocześnie uwzględnić lokalne różnice między gruntami ornymi a użytkami zielonymi.

Tereny o wysokich wskaźnikach wartości gleby mają szczególne znaczenie dla produkcji rolnej oraz zapewnienia regionalnej funkcji żywnościowej i gospodarczej. Ich wykorzystanie pod instalacje solarne na terenach otwartych wpłynęłoby negatywnie na podstawy produkcji rolnej i prowadziłoby do konfliktów w zakresie użytkowania. Zróżnicowanie według wskaźników wartości gleby pozwala na obiektywne wyodrębnienie lokalizacji o wysokiej jakości rolniczej i lokalizacji mniej wydajnych, co stanowi podstawę dla ustaleń w zakresie planowania przestrzennego. Dzięki ustaleniu progów wartości gleby rozwój energetyki słonecznej kierowany jest na obszary o mniejszym znaczeniu rolniczym. Służy to ochronie naturalnych podstaw produkcji rolnej, zabezpieczeniu struktury agrarnej oraz oszczędzającemu przestrzeń, przyjaznemu dla rolnictwa i długoterminowemu, zrównoważonemu rozwojowi przestrzennemu, szczególnie w regionie planowania Pomorza Przedniego.

W ramach opracowywania gminnej koncepcji lokalizacyjnej należy uwzględnić różnorodne aspekty merytoryczne. Obejmują one między innymi analizę potencjału przyrodniczego, uwzględnienie istniejącej infrastruktury sieciowej oraz włączenie celów rozwojowych gminy. Dzięki takiemu zintegrowanemu podejściu można zidentyfikować odpowiednie tereny, które nie tylko charakteryzują się niskim ryzykiem konfliktów, ale także są dobrze skomunikowane pod względem transportowym i energetycznym. Jednocześnie koncepcje lokalizacyjne umożliwiają staranne wkomponowanie instalacji w krajobraz oraz uwzględnienie uwarunkowań ekologicznych i struktury osadniczej.

Celem gminnej koncepcji lokalizacyjnej nie jest jedynie zarządzanie powierzchnią, lecz także jakościowe ukierunkowanie i optymalizacja wykorzystania energii słonecznej na obszarze gminy. Rzetelnie opracowana koncepcja lokalizacyjna przyczynia się do przestrzennie zrównoważonego wykorzystania istniejących zasobów oraz do zrównoważonego rozwoju przestrzeni gminnej. Jednocześnie cel ten służy ochronie gleby oraz zarządzaniu rozwojem osadnictwa i terenów otwartych, z uwzględnieniem regionalnej produkcji żywności. Ma to na celu zapewnienie, że transformacja energetyczna będzie zgodna z wymaganiami struktury agrarnej, a jednocześnie będzie wspierać cele ochrony klimatu.

ad (7) Tworzenie regionalnej wartości dodanej

Rozwój odnawialnych źródeł energii może w znacznym stopniu przyczynić się do zwiększenia regionalnej wartości dodanej poprzez otwarcie nowych obszarów działalności i biznesu dla firm w danym

landzie. Prowadzi to do tworzenia dodatkowych, wysoko wykwalifikowanych miejsc pracy, a także może mieć pozytywne oddziaływanie finansowe w innych obszarach. Małe i średnie lokalne firmy mogą również odnieść korzyści, na przykład jako usługodawcy lub dostawcy w zakresie podłączania, instalacji i konserwacji turbin wiatrowych. Wynikająca z tego wartość dodana i łańcuchy wartości przynoszą korzyści regionowi. Oprócz wpływów z podatku od działalności gospodarczej, władze lokalne mogą generować dochody poprzez dzierżawę gruntów komunalnych w celu finansowania usług świadczonych w interesie publicznym. Ekspansja powinna być zorganizowana w taki sposób, aby gminy, w których produkuje się dużo energii wiatrowej i słonecznej, mogły również czerpać korzyści z jej produkcji. W szczególności dotyczy to bezpośrednich korzyści finansowych, wartości dodanej i miejsc pracy. Niezbędną akceptację dla ekspansji odnawialnych źródeł energii można poprawić, wspierając tworzenie spółdzielni energetycznych, lokalnych parków wiatrowych i słonecznych itp. Partycypacja umożliwia godzenie konfliktów w zakresie planowania przestrzennego.

ad (8) Surowce odnawialne i odpady

Wykorzystanie surowców odnawialnych staje się coraz ważniejsze. Obejmuje to na przykład produkcję biodiesla z rzepaku, termiczne wykorzystanie słomy i drewna, wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła w biogazowniach, a także wykorzystanie biomasy z upraw paludikulturowych do produkcji ciepła lub jako materiału izolacyjnego. Korzystne warunki w regionie, takie jak wystarczający potencjał gruntów pod uprawę surowców odnawialnych, wolne obszary przemysłowe i krótkie trasy transportowe, powinny być w większym stopniu wykorzystywane. Uprawa roślin do produkcji energii nie powinna kolidować z produkcją żywności i paszy dla zwierząt. Odpady mogą być wykorzystywane do odzyskiwania energii w procesach termicznych i biologicznych. Głównymi strumieniami materiałów są odpady komunalne, głównie typowe odpady z gospodarstw domowych. Inne istotne frakcje to paliwa zastępcze, odpady drzewne, bioodpady, osady ściekowe i odpady niebezpieczne. Zoptymalizowany odzysk energii z odpadów powinien być zintegrowany, zdecentralizowany i oparty na ciepłe. Oznacza to, że odpady są wykorzystywane tam, gdzie powstają. W takim punkcie powstawania z reguły możliwe jest również efektywne wykorzystanie ciepła. Różne zakłady dostarczające i usuwające odpady mogą wykorzystywać synergii w zintegrowanym działaniu (np. spalarnia odpadów – oczyszczalnia ścieków – system przetwarzania bioodpadów), zmniejszając w ten sposób koszty i optymalizując korzyści ekologiczne.

ad (9) Sieć wodorowa

Ze względu na rosnące znaczenie źródeł energii, takich jak wodór, metan, LNG itp., odpowiednia infrastruktura sieciowa staje się coraz bardziej istotna. Ogólnoniemiecka sieć wodorowa ma szczególne znaczenie w tym kontekście, ponieważ pełni funkcję ponadregionalnej sieci transportowej wodoru. Tworzy ona podstawowe ramy przyszłej infrastruktury wodorowej. Obecne modelowanie przewiduje całkowitą długość sieci wynoszącą 11 200 kilometrów, co obejmuje około 60% istniejących rurociągów gazu ziemnego, które mogą nadal pozostać wykorzystywane poprzez konwersję. W celu uzupełnienia sieci gazociągów konieczna jest jednak budowa nowego północno-wschodniego połączenia między Rostockiem a Wrangelsburgiem. Rurociąg wodorowy zapewni ważny impuls rozwojowy dla regionu planowania Pomorze Przednie. Istnieje potencjał dla przemysłu związanego z wodorem do zlokalizowania wzdłuż rurociągu wodorowego, na przykład poprzez połączenie dużych lokalizacji przemysłowych (np. „Trójkąt Pomorski”) i parków przemysłowych (np. Berlin-Szczecin). W drugim etapie planowane jest utworzenie sieci dystrybucyjnych w celu zorganizowania przesyłu wodoru na rynki regionalne i lokalne.

ad (10) Infrastruktura sieciowa

Dostawy energii wymagają infrastruktury sieciowej, która gwarantuje wysoką stabilność i niezawodność. Wraz ze wzrostem zdecentralizowanej produkcji i wykorzystania odnawialnych źródeł energii rosną również wymagania wobec infrastruktury sieciowej. Aby sprostać wspomnianym nowym wymaganiom dotyczącym bezpiecznego, stabilnego i efektywnego zaopatrzenia w energię, konieczna jest optymalizacja, utrzymanie oraz rozbudowa sieci. W przypadku sieci przesyłowych i dystrybucyjnych

należy w pierwszej kolejności przeprowadzić niezbędne dostosowania poprzez modernizację i odnowienie istniejących linii. Obejmuje to na przykład modernizację istniejących linii 220 kV do poziomu 380 kV. Sieci przesyłowe mają zostać poddane ocenie pod kątem możliwości ponownego wykorzystania i, w razie potrzeby, zmiany przeznaczenia. Przykładem może być przekształcenie dawnych gazociągów na potrzeby transportu wodoru. W przypadku budowie nowych linii należy zwrócić uwagę na zachowanie istniejącej infrastruktury, bliskość odbiorców oraz przyjazny dla środowiska przebieg tras.

ad (11) Magazyny energii

Rosnące wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, zmiany w zużyciu energii i rosnące wymagania w zakresie ochrony klimatu wymagają zrównoważonego dostosowania całego systemu energetycznego. Oprócz sieci, kluczową rolę w optymalizacji transformacji odgrywa również magazynowanie energii. Region energetyczny Pomorze Przednie posiada już infrastrukturę składającą się z różnych magazynów. Konieczna jest jej dalsza rozbudowa. Nie chodzi tu tylko o systemy magazynowania energii elektrycznej. Odpowiednie technologie magazynowania są również wymagane do magazynowania ciepła, gazu, biomasy i wodoru. Systemy magazynowania są niezbędne do stabilnej i bezpiecznej pracy sieci oraz do zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa dostaw, a tym samym do udanej transformacji energetycznej. Lokalizacja magazynów energii elektrycznej powinna być dostosowana do miejsc jej wytwarzania i znajdować się na przykład w pobliżu farm wiatrowych i fotowoltaicznych lub punktów przyłączenia do sieci. Dzięki zużyciu lub magazynowaniu energii elektrycznej w pobliżu miejsca jej wytwarzania, ma zostać ograniczone wprowadzanie energii do sieci elektroenergetycznej oraz zmniejszone obciążenie sieci. W przypadku przyszłego udziału energii ze źródeł odnawialnych w sieci elektroenergetycznej na poziomie > 80% zapotrzebowanie na długoterminowe magazynowanie rośnie. Ze względu na gęstość energii, systemy magazynowania w połączeniu ze składowiskami podziemnymi są tutaj szczególnie odpowiednie. Zasadniczo mają one wysokie obciążenie przyłączeniowe, co oznacza, że będą przede wszystkim podłączone do sieci przesyłowej i będą głównie przechowywać nadwyżki energii wiatrowej.

ad (12) Łączenie sektorów

Przy bardzo wysokim udziale odnawialnej energii elektrycznej w sieci, wytwarzanie energii elektrycznej znacznie przekroczy zapotrzebowanie na nią. Zwiększy to przyszłe zapotrzebowanie na ujemną moc bilansującą, a tym samym na systemy sprzyjające łączeniu sektorów. Należą do nich systemy magazynowania energii typu power-to-gas, power-to-heat lub power-to-liquid, a także pompy ciepła i jednostki chłodzące lub pojazdy hybrydowe i w pełni elektryczne oraz inne przełączalne obciążenia, np. w przemyśle. Powinny one być budowane w bezpośrednim sąsiedztwie producentów energii odnawialnej w celu odciążenia sieci.

ad (13)-(14) Produkcja ciepła

Celem wyznaczenia tras ciepłowniczych jest poprawa zrównoważonych dostaw energii, zmniejszenie emisji CO₂ i promowanie rozwoju gospodarczego regionu. Magistrale ciepłownicze umożliwiają efektywne wykorzystanie i dystrybucję ciepła ze źródeł odnawialnych oraz ciepła odpadowego z przemysłu. Ukierunkowana promocja i rozbudowa ciepłociągów obniża koszty energii i zwiększa atrakcyjność regionu dla inwestycji i firm. Przyczynia się to do tworzenia regionalnych sieci i współpracy między gminami, dostawcami energii i firmami.

Preferowana lokalizacja Lubmin jest punktem wyjścia dla regionalnych i ponadregionalnych dostaw energii. W przyszłości produkcja wodoru ma odbywać się w planowanej tam fabryce. Ciepło będące produktem ubocznym tego procesu będzie następnie transportowane do regionu rurociągami. Działania te wspierają długoterminowe cele ochrony klimatu i zrównoważonego rozwoju regionalnego. Rurociąg ciepłowniczy między miejscowościami Lubmin i Greifswald istniał już wcześniej, dopóki nie został zlikwidowany pod koniec NRD. Linia zasilająca między tymi dwoma miastami została również zdemontowana po zakończeniu dostaw ciepła. Nowa trasa jest obecnie planowana po tej dawnej trasie.

ad (15)-(16) Park Energetyczno-Technologiczny Lubmin

Park Energetyczno-Technologiczny Lubmin jest uznawany za ważną w skali kraju i Europy lokalizację energetyczną i punktem przyłączenia do sieci ze względu na zalety połączenia morskiego (port przemysłowy) i integrację energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych typu offshore. Park Energetyczno-Technologiczny charakteryzuje się łączeniem i wyładunkiem pierwotnego źródła energii, jakim jest gaz, a także korytarzami rurociągów do wyładunku, transformacji i przesyłu energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych. Park Energetyczno-Technologiczny Lubmin dysponuje doskonałą infrastrukturą, która umożliwi integrację różnych sektorów energetycznych. Wzmocnienie roli lokalizacji Lubmin jako platformy do łączenia sektorów pozwala na efektywne powiązanie energii elektrycznej, ciepła i gazu, co przyczynia się do zwiększenia elastyczności i stabilności dostaw energii. Kluczową rolę odgrywa tutaj produkcja (zielonego) wodoru, ponieważ wodór jako magazyn i nośnik energii oferuje wszechstronne możliwości zastosowania. W lokalizacji Lubmin istnieją już gazociągi i połączenia sieciowe, które ułatwiają integrację produkcji wodoru z istniejącą siecią. Tworzenie korzystnych warunków do produkcji (zielonego) wodoru wspiera rozwój odnawialnych źródeł energii i sprzyja dekarbonizacji.

ad (17) Dostawy energii w ośmiu dużych lokalizacjach przemysłowych i handlowych o znaczeniu krajowym

W pobliżu dużych lokalizacji przemysłowych i handlowych o znaczeniu krajowym ma nastąpić koncentracja infrastruktury energetycznej. Celem jest skupienie na jednej przestrzeni przedsiębiorstw o wysokim zapotrzebowaniu na energię i dużej produkcji energii, aby efektywnie wykorzystać synergie między różnego rodzaju infrastrukturą energetyczną. Niezbędna wielkość infrastruktury energetycznej powinna być „dopasowana do potrzeb”. Oznacza to, należy wziąć pod uwagę zarówno aktualne zużycie, jak i przewidywany w przyszłości wzrost zapotrzebowania wynikający z lokalizacji na obszarach przemysłowych lub handlowych. Ponadto konieczne jest elastyczne projektowanie infrastruktury, aby móc reagować na przyszły rozwój technologiczny i zmieniające się wymagania energetyczne.

ad (18) Zasoby geotermalne

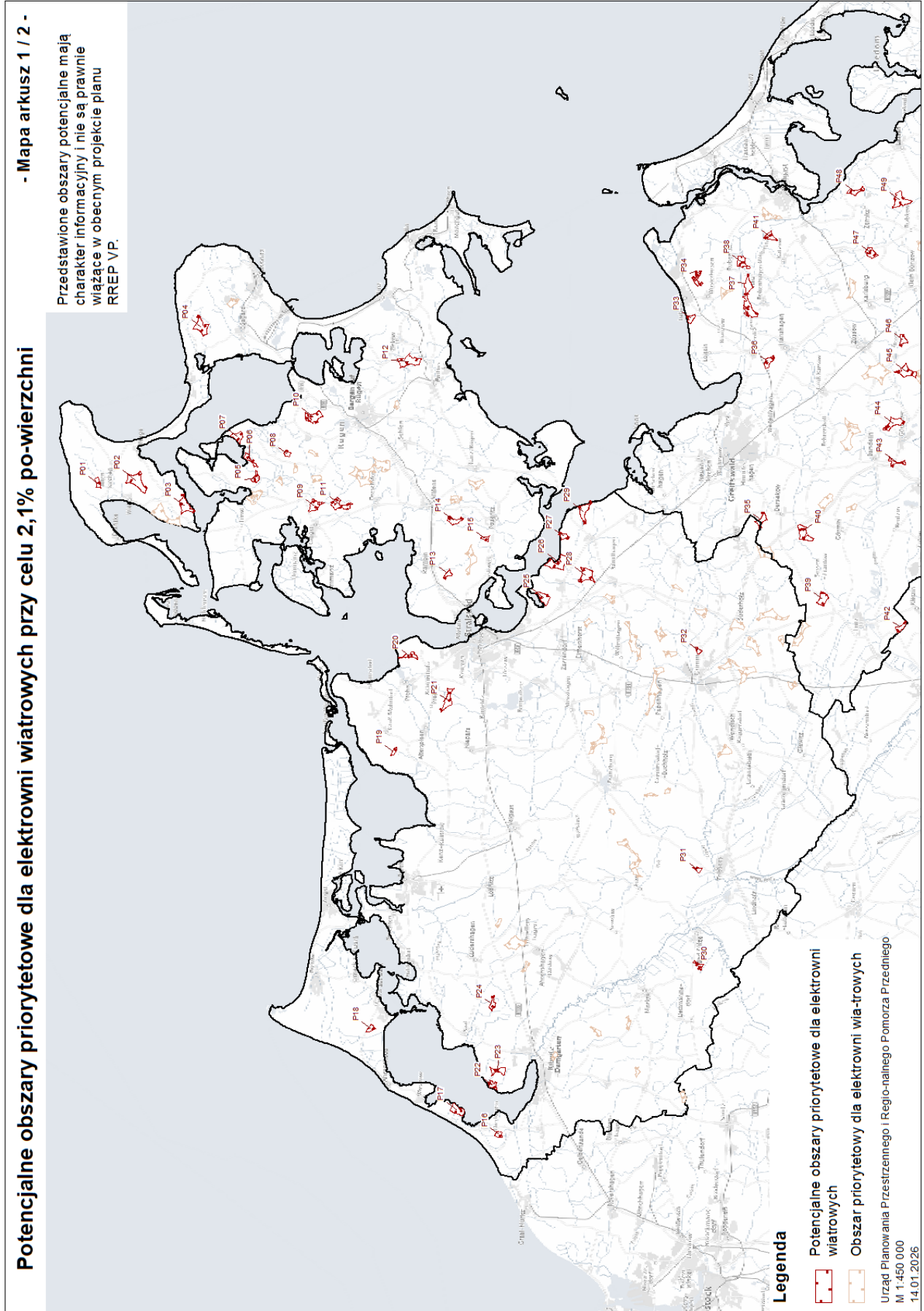
Wykorzystanie lokalnie dostępnych zasobów geotermalnych w Meklemburgii-Pomorzu Przednim do produkcji energii, a w szczególności do celów balneologicznych, stwarza szansę na trwałe wzmocnienie zarówno opieki zdrowotnej, jak i turystyki na Pomorzu Przednim. Źródła termalne o odpowiedniej temperaturze i składzie mineralnym umożliwiają całoroczne zastosowanie do celów terapeutycznych, począwszy od kuracji i zabiegów wellness po leczenie pod nadzorem medycznym. Pomorze Przednie dysponuje cennym potencjałem w postaci regionalnych złóż solanek termalnych, który wykracza poza samą produkcję energii i może uczynić region atrakcyjnym miejscem dla turystyki zdrowotnej i wellness. Oprócz wspierania regionalnej wartości dodanej, balneologiczne wykorzystanie tych zasobów znacząco przyczynia się do profilaktyki zdrowotnej mieszkańców oraz wspiera zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

ad (19) Elektromobilność

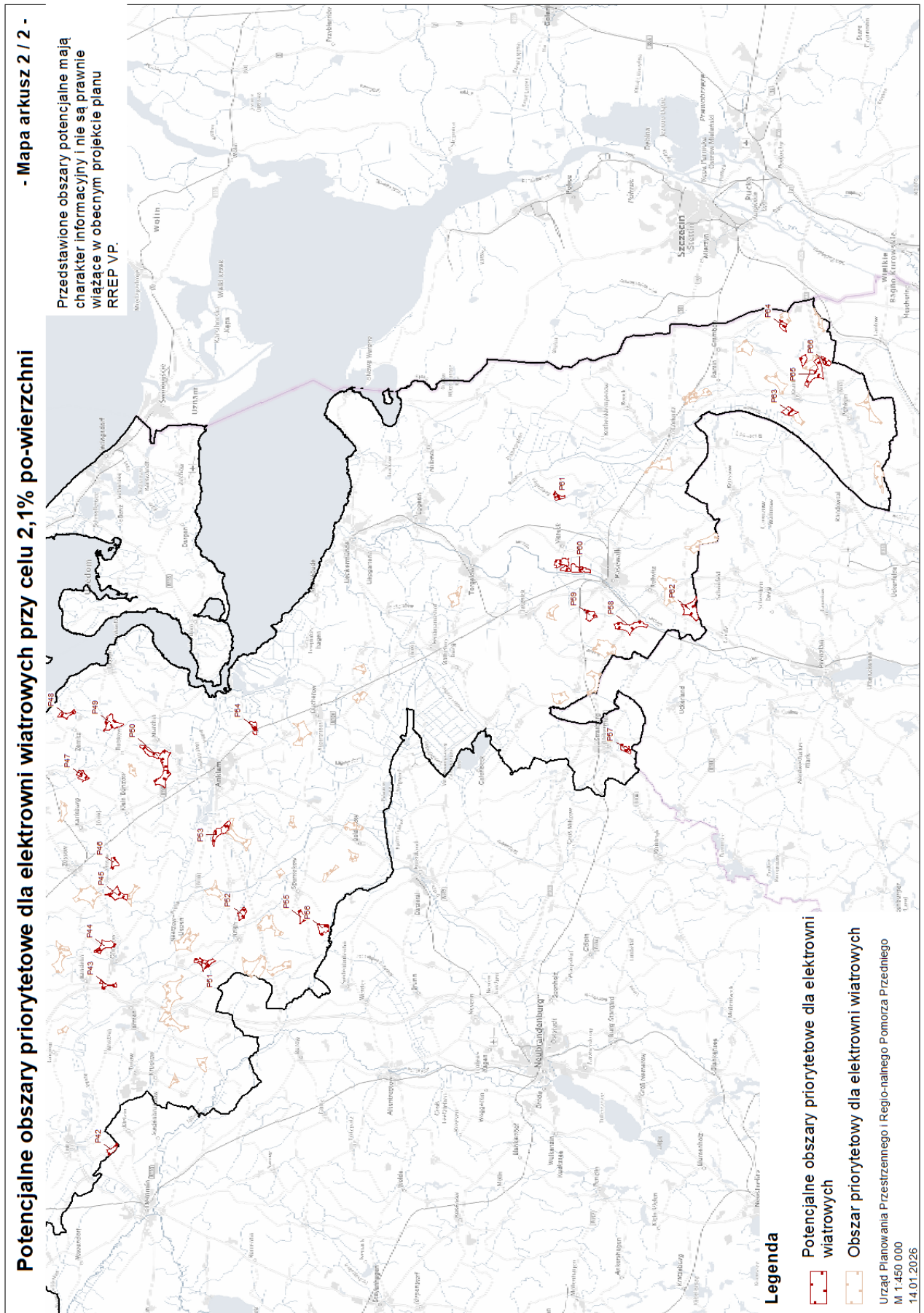
Z myślą o celu stworzenia miliona publicznie dostępnych punktów ładowania do 2030 r., Niemcy mają stać się światowym liderem rynku e-mobilności. Szczególną uwagę należy zwrócić na optymalną integrację infrastruktury ładowania z systemem elektroenergetycznym (rynkiem energii elektrycznej i siecią elektroenergetyczną). W szczególności należy wzmocnić mobilizację i prokonkurencyjne zapewnienie odpowiednich obszarów dla publicznie dostępnej infrastruktury ładowania. Wspierane będzie tworzenie regionalnych lub lokalnych planów zagospodarowania przestrzennego z udziałem odpowiednich podmiotów sektora prywatnego. W tym kontekście w gminach mają być wyznaczane obszary i, w razie potrzeby, zabezpieczane poprzez zmiany w planach zagospodarowania przestrzennego, tworzenie planów rozwoju lub statutów dotyczących miejsc parkingowych. Należy również wziąć pod uwagę zintegrowane podejście do różnych rodzajów transportu, na przykład w centrach mobilności z infrastrukturą ładowania. W szczególności obszary przy węzłach transportowych, takich jak stacje kolejowe, parkingi park & ride, stacje mobilności, centralne dworce autobusowe i parkingi pasażerskie

muszą być szybko udostępnione do budowy infrastruktury ładowania. W transporcie dalekobieżnym elektryczne ciężarówki wymagają specjalnej infrastruktury o szczególnie dużej mocy ładowania. Wyzwania w zakresie dostępności przestrzeni i dostępnych mocy przyłączeniowych sieci są często znacznie większe niż w przypadku infrastruktury ładowania samochodów osobowych. Wymagania te należy uwzględnić na wczesnym etapie planowania.

Rysunek 9: Potencjalne obszary priorytetowe dla turbin wiatrowych - arkusz mapy 1

Rysunek 10: Potencjalne obszary priorytetowe dla turbin wiatrowych - arkusz mapy 2

5.4 Oświata i infrastruktura społeczna

5.4.1 Oświata

- (1) Region planowania Pomorze Przednie ma być dalej rozwijany jako region edukacyjny z szeroką gamą współczesnych programów nauczania.
- (2) Priorytetowymi lokalizacjami publicznych i prywatnych szkół ogólnokształcących są lokalizacje centralne. Dotychczasowe lokalizacje mają zostać utrzymane możliwie blisko miejsca zamieszkania.
- (3) Dotychczasowe lokalizacje publicznych i prywatnych szkół zawodowych mają zostać zachowane i wspierane, w szczególności Regionalne Centrum Kształcenia Zawodowego powiatu Vorpommern-Rügen z lokalizacjami w Stralsundzie, Bergen, Ribnitz-Damgarten, Sassnitz i Velgast, Regionalne Centrum Kształcenia Zawodowego Powiatu Vorpommern-Greifswald Wolgast-Torgelow z lokalizacjami w Wolgąście i Torgelow oraz Regionalne Centrum Kształcenia Zawodowego w Greifswaldzie mają zostać wzmocnione i dalej rozwijane.
- (4) Priorytetowymi lokalizacjami dla placówek kształcenia ustawicznego i kształcenia dorosłych są wspólne ośrodki regionalne oraz ośrodki średniej wielkości. Dotychczasowe lokalizacje mają zostać zachowane.
- (5) Programy szkolnictwa wyższego na Uniwersytecie w Greifswaldzie i Uniwersytecie w Stralsundzie muszą być chronione i dalej rozwijane. **(Z)**

Integracja uniwersytetów z innymi instytucjami edukacyjnymi i badawczymi, a także z gospodarką regionu ma zostać rozszerzona i przyczynić się do tworzenia wartości regionalnej.

- (6) We wszystkich częściach regionu planowania przedszkola i żłobki powinny mieć wystarczającą liczbę miejsc i znajdować się blisko miejsca zamieszkania, a świetlice blisko szkoły.

Uzasadnienie

Edukacja jest prawem człowieka, niezależnym od wieku, płci i miejsca zamieszkania. Dzięki edukacji zdobywa się wiedzę i umiejętności, które pozwalają prowadzić samodzielne życie. Edukacja umożliwia uczestnictwo w życiu społecznym oraz jego aktywne współtworzenie. Każdy człowiek powinien mieć przez całe życie dostęp do dobrej edukacji – bez barier, niezależnie od wieku, bez ograniczeń mobilności wynikających z problemów zdrowotnych czy przyczyn społecznych. Edukacja jest procesem trwającym przez całe życie.

Placówki edukacyjne są częścią infrastruktury użyteczności publicznej. Dzięki wielopoziomowemu systemowi szkolnictwa wszystkim dzieciom i młodzieży zapewnia się możliwości edukacyjne wspierające ich rozwój jako samodzielnych jednostek we wspólnocie społecznej.

Planowanie edukacji jest wieloetapowe. Do obowiązków kraju związkowego Meklemburgia-Pomorze Przednie należy tworzenie przepisów prawnych, kształtowanie pracy dydaktycznej w szkołach oraz zapewnienie nauczycieli. Konkretne planowanie rozwoju szkół, w tym planowanie sieci placówek, jest zadaniem gmin. Do ich obowiązków należy również tworzenie warunków przestrzennych, organizacja i kształtowanie procesu nauczania, w tym wybór tematów i priorytetów – to należy do kompetencji samej szkoły.

Zadaniem planowania przestrzennego jest zapewnienie równorzędnych warunków życia oraz stworzenie warunków dla pozytywnych szans rozwojowych we wszystkich obszarach i regionach Republiki Federalnej Niemiec. W odniesieniu do oferty edukacyjnej, poprzez ukierunkowanie na system ośrodków centralnych zapewniona jest minimalna dostępność szkół na obszarach wiejskich, tak aby edukacja pozostawała osiągalna. Jednocześnie lokalizacje szkół mogą znajdować się również w miejscowościach niebędących ośrodkami centralnymi. Stowarzyszenie Planowania kieruje się zasadą zachowania dotychczasowych struktur szkolnych.

Planowanie rozwoju szkół nadal stoi przed dużymi wyzwaniami. Wynikają one z konieczności dostosowania się do zmian w liczbie urodzeń, zmian w strukturze ludności, rosnących oczekiwań społecznych wobec kwalifikacji młodego pokolenia oraz daleko idących zmian społecznych, w tym przyjmowania i integracji uchodźców oraz migrantów.

W regionie planowania Pomorze Przednie znajduje się około 170 szkół ogólnokształcących, do których uczęszcza łącznie 44 700 uczniów. Szkoły ogólnokształcące to szkoły podstawowe, szkoły regionalne, gimnazja, zintegrowane szkoły średnie, kooperacyjne szkoły średnie, szkoły waldorfskie oraz szkoły specjalne. 80% tych szkół to placówki publiczne. Od około 15 lat liczba uczniów w szkołach ogólnokształcących ponownie powoli, ale systematycznie rośnie. Sieć szkół ogólnokształcących została w minionych dekadach znacznie zredukowana. Dzięki innowacyjnym formom oferty edukacyjnej można zapobiec dalszemu zamykaniu placówek, wzmocnić sieć szkół i ponownie ją zagęścić. Podstawowe założenie „Krótka droga do szkoły dla krótkich nóg” mogłoby ponownie nabrać większego znaczenia.

W regionie planowania Pomorze Przednie znajduje się łącznie 17 szkół zawodowych, z czego 5 jest prowadzonych przez podmioty publiczne, w tym trzy Regionalne Centra Kształcenia Zawodowego z głównymi i dodatkowymi lokalizacjami (Regionalne Centra Kształcenia Zawodowego powiatu Vorpommern-Rügen, Regionalne Centra Kształcenia Zawodowego powiatu Vorpommern-Greifswald Wolgast-Torgelow oraz Regionalne Centra Kształcenia Zawodowego Greifswald). W tych szkołach, zarówno publicznych, jak i prywatnych, uczy się łącznie około 8 900 uczniów, a ich liczba od około 10 lat powoli, ale systematycznie rośnie.

Na Uniwersytecie w Greifswaldzie studiuje obecnie około 10 300 studentów na około 130 kierunkach. Co piąty student kształci się na kierunku medycznym, a co szósty na kierunku prawniczym. Wyższa Szkoła w Stralsundzie o profilu techniczno-ekonomicznym kształci ponad 2 000 studentów.

Edukacja nie kończy się wraz z ukończeniem szkoły i nie jest ograniczona wyłącznie do instytucji. W życiu istnieje wiele możliwości dalszego kształcenia, np. poprzez kursy doszkalające, naukę zawodu, studia, a także hobby i zajęcia rekreacyjne.

W regionie planowania działają dwa uniwersytety ludowe: Powiatowy Uniwersytet Ludowy Vorpommern-Rügen z placówkami w Stralsundzie, Barth, Bergen auf Rügen, Grimmen i Ribnitz-Damgarte oraz Uniwersytet Ludowy Vorpommern-Greifswald z placówkami w Greifswaldzie, Anklam i Pasewalk.

Ponadto istnieje 5 publicznych szkół muzycznych z głównymi siedzibami w Greifswaldzie, Grimmen, Stralsund, Ueckermünde i Wolgast.

Placówki opieki nad dziećmi to żłobki, opieka dzienna, przedszkola i świetlice. Placówki te zapewniają wsparcie i opiekę zarówno w niepełnym wymiarze godzin, jak i przez cały dzień - w przypadku młodszych dzieci do momentu rozpoczęcia nauki w szkole, a w przypadku dzieci w wieku szkolnym do momentu ukończenia szkoły podstawowej. Obecnie w regionie planowania działa około 480 placówek opieki nad dziećmi. W przypadku żłobków, opieki dziennej i przedszkoli priorytetem jest zasada „krótka droga dla krótkich nóg”, czyli bliskość miejsca zamieszkania, natomiast w przypadku świetlic liczy się bliskość szkoły. Zapotrzebowanie na świetlice wzrasta w związku ze stopniowym wprowadzaniem od roku szkolnego 2026/27, począwszy od pierwszej klasy, prawa do miejsca w placówce całodziennej opieki dla dzieci w wieku szkolnym.

5.4.2 Zdrowie

- (1) Należy zapewnić skuteczną opiekę medyczną dla całej ludności we wszystkich częściach regionu planowania. Oprócz ambulatoryjnej i szpitalnej opieki zdrowotnej należy rozwijać i rozszerzać usługi telemedycyny i mobilnej opieki zdrowotnej. Ponadto należy rozwijać i rozbudować struktury oraz oferty wspierające utrzymanie zdrowia ludności poprzez promocję zdrowia i profilaktykę chorób. W tym celu należy stworzyć odpowiednie warunki.
- (2) Priorytetowymi lokalizacjami dla placówek opieki zdrowotnej są lokalizacje centralne.
- (3) Ambulatoryjna opieka medyczna dla danego obszaru lokalnego musi być zapewniona we wszystkich lokalizacjach centralnych.

W ośrodkach średniej wielkości należy zapewnić ambulatoryjną specjalistyczną opiekę medyczną dla danego obszaru średniej wielkości.

Kompleksowa ambulatoryjna specjalistyczna opieka medyczna dla regionu planowania Pomorze Przednie musi być zapewniona we wspólnym centrum regionalnym.

W tym celu należy zapewnić niezbędny sprzęt w łatwo dostępnych miejscach w lokalizacjach centralnych.

- (4) Klinika Uniwersytecka w Greifswaldzie pełni funkcję kliniki specjalistycznej dla regionu planowania Pomorze Przednie oraz wschodniej części landu Meklemburgia-Pomorze Przednie. **(Z)**
- (5) Lokalizacje szpitali z ich stacjonarnymi i częściowo stacjonarnymi usługami opieki medycznej we wspólnym centrum regionalnym Stralsund i Greifswald, w średnich ośrodkach Anklam, Bergen auf Rügen, Grimmen (lokalizacja Bartmannshagen), Pasewalk, Ribnitz-Damgarten, Ueckermünde i Wolgast oraz w Karlsburgu muszą zostać utrzymane. **(Z)**

Telemedycyna ma zostać wykorzystana do zwiększenia zasięgu w całym regionie. W tym celu należy stworzyć odpowiednie warunki.

- (6) Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, profilaktyka medyczna i rehabilitacja mają być zapewnione przez sieć wydajnych placówek, oferujących usługi i struktury dostępne na terenie całego regionu.
- (7) We wszystkich podobszarach regionu planowania szybka pomoc w nagłych wypadkach musi być zagwarantowana przez sieć służb ratowniczych. **(Z)**

Lokalizacja, warunki lokalizacyjne oraz funkcjonowanie śmigłowca ratunkowego Christoph 47 w Greifswaldzie mają zostać zabezpieczone i rozwinięte jako centrum ratownictwa lotniczego.

Kompleksowa opieka w nagłych wypadkach musi być zagwarantowana przez lokalizacje centrów ratunkowych.

- (8) Należy zapewnić sprawnie funkcjonującą publiczną służbę zdrowia.

Uzasadnienie

Zdrowie jest zarówno podstawowym prawem człowieka, jak i dobrem podlegającym ochronie. Zależy ono od wielu czynników – uwarunkowań biologicznych oraz wpływów zewnętrznych. Każdy człowiek ponosi odpowiedzialność za swoje zdrowie, za swoje samopoczucie fizyczne i psychiczne, a także za swoją sprawność i kondycję psychiczną i fizyczną. Promocja zdrowia jest jednocześnie zadaniem całego społeczeństwa.

Opieka medyczna mająca na celu zachowanie i powrót do zdrowia jest ważnym elementem usług użyteczności publicznej. W tym miejscu swoje zadania realizuje planowanie przestrzenne. W odniesieniu do zapewnienia opieki medycznej na całym obszarze sprawdził się wielostopniowy, wzajemnie uzupełniający się system świadczeń medycznych oraz ukierunkowanie na system ośrodków centralnych w celu zagwarantowania rentowności i dobrej dostępności placówek. Nie wyklucza to jednak utrzymania oferty medycznej w miejscach niebędących ośrodkami centralnymi.

Zapewnienie wysokiej jakości i dostosowanej do potrzeb opieki medycznej jest podstawowym warunkiem zachowania lub możliwie najpełniejszego powrotu do zdrowia każdej osoby. System opieki zdrowotnej w regionie planowania Pomorze Przednie stoi przed szczególnymi wyzwaniami wynikającymi z uwarunkowań gospodarczo słabo rozwiniętego, słabo zaludnionego regionu, zmian demograficznych i związanych z nimi zmieniających się potrzeb w zakresie opieki, rosnącego niedoboru wykwalifikowanego personelu, postępu technologicznego i naukowego w dziedzinie medycyny, a także ogólnokrajowych ram prawnych.

Planowanie instytucjonalne w zakresie opieki zdrowotnej, organizacja i kształtowanie oferty medycznej są przedmiotem różnych planów sektorowych na poziomie krajowym i powiatowym, takich jak plan szpitalny, plany zapotrzebowania kas chorych i Zrzeszenia Lekarzy Kas Chorych w zakresie opieki podstawowej i ogólnej opieki specjalistycznej, rozporządzenie ws. planu działania systemu ratownictwa medycznego, ustawa o publicznej służbie zdrowia itp. W związku z licznymi planami sektorowymi nie istnieje jednolity katalog minimalnego wyposażenia medycznego dla ośrodków centralnych.

W celu fachowego wsparcia o charakterze rekomendacyjnym w ostatnich latach opracowano różne istotne kluczowe dokumenty w zakresie kształtowania wysokiej jakości, przyszłościowej opieki medycznej w Meklemburgii-Pomorzu Przednim. Szczególnie godne uwagi są prace Komisji Ekspertckiej w Landtagu dotyczące „Przyszłości opieki medycznej w Meklemburgii-Pomorzu Przednim” oraz eksperytyzy Instytutu Medycyny Społecznej przy Klinice Uniwersyteckiej w Greifswaldzie. W Landtagu Meklemburgii-Pomorza Przedniego działa Komisja Ekspertów ds. rozwoju opieki zdrowotnej (tzw. Komisja Zdrowia M-V), której zadaniem jest opracowywanie wytycznych dla poszczególnych dziedzin medycyny.

W regionie planowania Pomorze Przednie działa obecnie około 400 lekarzy prowadzących prywatną praktykę, z czego około 80% gabinetów znajduje się w ośrodkach centralnych. Coraz większe znaczenie zyskują wspólne gabinety oraz centra medyczne.

W regionie planowania Pomorze Przednie znajduje się łącznie 13 szpitali i klinik dysponujących około 3 100 łózkami. Należą do nich (w porządku alfabetycznym): AMEOS Klinikum Ueckermünde, Asklepios Klinik Pasewalk, BDH-Klinik Greifswald, Bodden-Kliniken Ribnitz-Damgarten, DRK-Krankenhaus Grimmen (w lokalizacji Bartmannshagen, gmina Süderholz), Evangelisches Krankenhaus Bethanien Greifswald, Helios Hansekllinikum Stralsund, Klinikum Karlsburg, Kreiskrankenhaus Wolgast, Sana-Krankenhaus Rügen, Short-Care-Klinik Greifswald, Uhlenhaus Klinik Tagesklinik Stralsund oraz Klinika Uniwersytecka w Greifswaldzie.

W regionie planowania Pomorze Przednie funkcjonują obecnie 23 kliniki zajmujące się profilaktyką zdrowotną i rehabilitacją, które przyjmują pacjentów z całych Niemiec.

Poza klasyczną opieką medyczną coraz większe znaczenie zyskują działania w zakresie profilaktyki chorób i promocji zdrowia, które mają na celu odciążenie systemu opieki medycznej oraz zapewnienie dostępności usług zdrowotnych w rozsądnej odległości. Obejmuje to zarówno działania profilaktyczne i wczesne wykrywanie chorób, jak i ofertę oraz szkolenia skierowane do wrażliwych grup docelowych, a także inicjatywy dla całej ludności. Struktury opieki mogą być wspierane poprzez inicjatywy specyficzne dla danego regionu, zaangażowanie wolontariuszy oraz sąsiedzką pomoc w miejscowościach wiejskich. Działania na rzecz promocji zdrowia (ze szczególnym uwzględnieniem promocji aktywności fizycznej) mogą być przestrzennie powiązane z ofertą dotyczącą zabaw, sportu i ruchu. Warto również podkreślić starania poszczególnych gmin w zakresie tworzenia kompleksowej oferty ukierunkowanej na zdrowie mieszkańców, jak ma to miejsce w ramach sieci „Zdrowa Gmina”. Na przykład miasto Bad Sülze należy do Sieci Zdrowych Miast Republiki Federalnej Niemiec.

Promocja zdrowia jest zadaniem całego społeczeństwa. Publiczna służba zdrowia stanowi przekrojącą część systemu ochrony zdrowia, której celem jest wspieranie i ochrona zdrowia ludności poprzez działania profilaktyczne oraz pomocowe. Zadania te realizowane są przez Krajowy Urząd ds. Zdrowia i Spraw Społecznych Meklemburgii-Pomorza Przedniego oraz przez urzędy ds. zdrowia obu powiatów. Jej sprawne funkcjonowanie wymaga dalszego rozwoju istniejących struktur w kierunku zintegrowanej infrastruktury gminnej, opartej na współpracy międzyresortowej i międzysektorowej wszystkich lokalnie zaangażowanych podmiotów.

Do działań służących utrzymaniu zdrowia i profilaktyce chorób zalicza się także adaptacje budowlane i strukturalne osiedli do zmian klimatycznych. Zagrożenia zdrowotne wynikają w szczególności z rosnącego obciążenia upałami. Oprócz indywidualnych środków zapobiegawczych coraz większe znaczenie zyskuje tworzenie infrastruktury odpornej na upały oraz sprzyjających warunków środowiskowych. Szczegóły omówiono w rozdziałach 4.1 „Rozwój osadnictwa” oraz 6 „Rozwój przestrzeni naturalnej”.

5.4.3 Kwestie społeczne

- (1) We wszystkich częściach regionu planowania należy zapewnić placówki oraz różnorodne, inkluzywne formy wsparcia i pomocy dla dzieci i młodzieży, a także programy przeciwdziałania przemocy i uzależnieniom, dostępne w rozsądnej odległości.
- (2) We wszystkich podobszarach, przede wszystkim w ośrodkach centralnych, należy zapewnić placówki oferujące usługi doradztwa społecznego, opiekę, wsparcie oraz pomoc w sytuacjach konfliktowych.
- (3) Usługi stacjonarne, dzienne i ambulatoryjne mają być świadczone we wszystkich podobszarach, głównie w lokalizacjach centralnych. Powinny one być ukierunkowane na wymagania gminnych planów opieki i polityki społecznej. Nowe lokalizacje placówek powinny być zintegrowane z obszarami miejskimi.
- (4) Usługi opieki pielęgniarstwa dla domu, osób starszych i chorych, a także usługi uzupełniające mają być oferowane w całym kraju. Placówki opieki mają być zlokalizowane głównie w miejscach zintegrowanych z obszarami miejskimi.
- (5) Przy planowaniu i rozwoju placówek społecznych należy uwzględnić potrzeby osób z doświadczeniem uchodźczym i migracyjnym.

Uzasadnienie

Infrastruktura społeczna jest istotnym elementem świadczeń publicznych. Jej zapewnienie należy do podstawowych zadań samorządu gminnego. Usługi społeczne świadczone są zarówno przez instytucje publiczne, jak i przez organizacje pozarządowe, coraz częściej w formie współpracy.

Przepisy federalne regulują przede wszystkim zakres i odbiorców świadczeń, a krajowe plany sektorowe określają standardy realizacji. Zapewnienie odpowiednich obiektów oraz zarządzanie placówkami leży w gestii samorządów.

Nie istnieją ogólnoniemieckie minimalne standardy infrastruktury społecznej ani katalog wyposażenia dla ośrodków centralnych.

Zapotrzebowanie na różne formy pomocy społecznej rośnie we wszystkich grupach wiekowych i społecznych. Zmiany społeczne, takie jak spadek wsparcia rodzinnego, wzrost liczby gospodarstw jednoosobowych, wzrost ubóstwa, starzenie się społeczeństwa i migracja, powodują wzrost zapotrzebowania na usługi społeczne, co w konsekwencji powoduje eksplozję kosztów. Konieczne jest opracowanie nowych, bardziej ekonomicznych koncepcji, wspieranie innowacyjnych rozwiązań i inicjatyw oraz rozwój działań prewencyjnych.

Ośrodki centralne jako miejsca koncentracji oferują dobre warunki do wykorzystania efektów synergii. Dzięki koncentracji w ośrodkach centralnych oraz ich dobrej dostępności z obszarów wiejskich można zapewnić odpowiednią stabilność funkcjonowania placówek oraz wielostopniowy, minimalny poziom świadczeń w rozsądnej odległości. Nie wyklucza to jednak świadczenia usług w odpowiednich miejscach poza ośrodkami centralnymi, czy za pośrednictwem oferty mobilnej. Organizacja usług leży w gestii odpowiednich podmiotów świadczących dane usługi. Lokalizacje zintegrowane urbanistycznie wspierają możliwość dotarcia pieszo do placówki.

Istnieje bezpośredni związek między rozwojem demograficznym a rozwojem gospodarczym regionu, poziomem dochodów publicznych, zapotrzebowaniem na usługi społeczne oraz koniecznymi wydatkami. Powoduje to presję finansową, która skutkuje zamykaniem instytucji i ograniczaniem sieci usług. Jednocześnie przyjmowanie uchodźców i migrantów może zwiększać i zmieniać zapotrzebowanie na usługi. Specjalistyczne centra dla migrantów i placówki wspierające integrację ułatwiają im dostęp do wszystkich sfer życia.

Infrastruktura społeczna jest jednocześnie twardym i miękkim czynnikiem lokalizacyjnym dla rozwoju gospodarczego regionu. Jej obecność zwiększa poczucie bezpieczeństwa i wpływa na wizerunek lokalizacji. Szczególnie usługi bliskie mieszkańcom mają duży potencjał tworzenia miejsc pracy.

5.4.4 Sport

- (1) We wszystkich podobszarach regionu planowania należy zapewnić wszystkim grupom społecznym możliwość korzystania z obiektów i ofert zabaw, sportu i ćwiczeń w akceptowalnej odległości.
- (2) Lokalizacje obiektów sportowych powinny być wybierane tak, aby były łatwo dostępne i mogły być wykorzystywane przez różne grupy użytkowników.
- (3) Naturalne tereny sportowe i do ćwiczeń, które nie są powiązane z obiektami, powinny zostać zabezpieczone.

Uzasadnienie

Sport, zwłaszcza masowy, pełni wyjątkową funkcję w społeczeństwie. Wnosi istotny wkład w promocję zdrowia i zapobieganie chorobom, sensowne spędzanie wolnego czasu, interakcje społeczne i integrację. Dostęp do obiektów do zabaw, uprawiania sportu i aktywności ruchowej w rozsądnej odległości wspiera zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne ludności. Dlatego konieczne jest zapewnienie dostępu do obiektów sportowych jak najszerszej grupie ludności. Wspomniane obiekty i oferta powinny być zaprojektowane w sposób pozbawiony barier i inkluzywny oraz dostosowane do potrzeb różnych grup społecznych i wiekowych. Powinny być one dostępne zarówno dla szkół sportowych, klubów sportowych, grup sportów zdrowotnych, jak i osób prywatnych.

Podczas lockdownu związanego z pandemią koronawirusa stało się jasne, jak ważne są przestrzenie publiczne dla aktywności sportowej, ćwiczeń i zachowania zdrowia.

Dobrze rozwinięta infrastruktura do zabaw, uprawiania sportu i ruchu może zwiększyć atrakcyjność regionu i przyczynić się do tego, że ludzie pozostaną w regionie lub się tam osiedlą, co z kolei może mieć pozytywne efekty gospodarcze. Tworzenie i utrzymanie miejsc do zabaw, uprawiania sportu i ruchu przyczynia się do zrównoważonego rozwoju regionalnego, promując wykorzystanie przestrzeni publicznej. Wspiera to rozwój regionu Pomorza Przedniego jako miejsca kształtującego poczucie tożsamości, przyjaznego do życia, zdrowego i zrównoważonego.

6 Rozwój przestrzeni naturalnej

6.1 Ochrona środowiska i przyrody

- (1) W celu ochrony naturalnych podstaw życia, naturalne zasoby gleby, wody, klimatu, powietrza, flory i fauny w ich funkcjonalnej i regeneracyjnej zdolności oraz ich dynamicznej interakcji powinny być chronione, a tam, gdzie to konieczne, przywracane, utrzymywane i rozwijane.
- (2) Zapotrzebowanie na wykorzystanie zasobów naturalnych powinno być skoordynowane w taki sposób, aby zachować funkcjonowanie ekosystemu.
- (3) Na obszarach priorytetowych dla ochrony przyrody i utrzymania krajobrazu należy wykluczyć plany, działania, projekty, funkcje i sposoby użytkowania o znaczeniu przestrzennym, które mają negatywny wpływ na ochronę przyrody i utrzymanie krajobrazu. **(Z)**
- (4) Na obszarach zastrzeżonych dla ochrony przyrody i utrzymania krajobrazu, funkcje przyrody i krajobrazu powinny otrzymać szczególną wagę. Należy to wziąć pod uwagę przy rozważaniu planów, działań i projektów o znaczeniu przestrzennym.
- (5) Aby chronić i rozwijać naturalne podstawy życia, promować różnorodność biologiczną oraz stabilizować i poprawiać stan ekologiczny regionu, istniejące duże struktury zintegrowane mają być dalej rozwijane, a tworzenie sieci ma być kontynuowane w celu utworzenia systemu sieci biotopów.

Przy odpowiednim ukształtowaniu możliwe jest krzyżowanie się infrastruktury.

- (6) Funkcje nierozproszonych otwartych przestrzeni w krajobrazie, w szczególności ich znaczenie dla gatunków wrażliwych na niekorzystne czynniki, powinny być brane pod uwagę przy planowaniu infrastruktury.
- (7) Rodzime gatunki zwierząt i roślin, zwłaszcza rzadkie i zagrożone, powinny zostać zachowane poprzez ochronę, utrzymanie i rozwój ich siedlisk. Funkcja obszarów odpoczynku i żerowania dla migrujących gatunków zwierząt powinna być zachowana poprzez odpowiednie działania.

Uzasadnienie

Naturalne podstawy życia obejmują glebę, wodę, powietrze, florę i faunę, krajobraz oraz warunki klimatyczne. Mogą one być wykorzystywane w sposób zrównoważony tylko wtedy, gdy ich zdolność do efektywnego funkcjonowania jest brana pod uwagę przy wdrażaniu projektów. Uwzględnienie podstawowych funkcji przyrody i krajobrazu we wszystkich istotnych przestrzennie planach i działaniach,

w zestawieniu z innymi wymogami zagospodarowania terenu, zapewnia rozwój gospodarczy i osadniczo-strukturalny Pomorza Przedniego, spełniający wymogi zrównoważonej ochrony efektywnych zasobów naturalnych.

Wielkoskalowy system sieci ekologicznej jest zabezpieczony na poziomie planowania przestrzennego poprzez wyznaczenie obszarów centralnych jako priorytetowych dla ochrony przyrody i utrzymania krajobrazu. Są one uzupełniane i integrowane przez obszary zastrzeżone.

W regionie planowania znajdują się duże i przylegające do siebie obszary o wyjątkowym znaczeniu dla ochrony przyrody i utrzymania krajobrazu. Spośród nich, na podstawie danych Państwowej Agencji Środowiska, Ochrony Przyrody i Geologii (2018), do obszarów priorytetowych w zakresie ochrony przyrody i utrzymania krajobrazu przypisano następujące obszary:

- a. parki narodowe
- b. rezerваты przyrody
- c. główne tereny obszarów o znaczeniu reprezentatywnym dla kraju (Krajobraz Doliny Piani/Peenetallandschaft, Krajobraz Zatokowy Rugii Wschodniej/Ostrügensche Boddenlandschaft oraz Krajobraz Lasów Pomorza Północno-Przedniego/Nordvorpommersche Waldlandschaft)
- d. obszary o niezakłóconym rozwoju naturalnym:
  - niemal naturalne odcinki wybrzeża
  - słabo/umiarkowanie osuszone mokradła zbliżone do naturalnych lub renaturalizowane mokradła
  - niemal naturalne trzcinowiska, torfowiska, obszary zamulone i wrzosowiska
  - odcinki cieków wodnych zbliżone do naturalnych
  - jeziora zbliżone do naturalnych
  - nieużytkowane lasy zbliżone do naturalnych
- e. obszary > 5 ha z użytkowaniem służącym utrzymaniu ich charakteru
  - przybrzeżne słone bagna z naturalnym systemem zalewania, w tym wrzosowisko wydymowe Hiddensee
  - lekko osuszone / renaturalizowane wrzosowiska z podmokłymi łąkami (> 20 ha)
  - obszary trawiaste o silnym wpływie wody z typowymi zbiorowiskami roślinnymi wilgotnych, ekstensywnie użytkowanych trwałych użytków zielonych (> 5 ha)
  - suche, ubogie w składniki odżywcze tereny, otwarte krajobrazy (> 20 ha)

Zgodnie z eksperckim planem ramowym krajobrazu dla Pomorza Przedniego i programem eksperckim krajobrazu kraju związkowego, region planowania ma duże i przylegające obszary o wyjątkowym i szczególnym znaczeniu dla ochrony przyrody i utrzymania krajobrazu. Spośród nich następujące są sklasyfikowane jako obszary zastrzeżone dla ochrony przyrody i utrzymania krajobrazu:

- a. Natura 2000 – ostoje ptaków w UE (SPA)
- b. Natura 2000 – obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (obszary FFH)
- c. obszary sieci biotopów w węższym znaczeniu
- d. tymczasowo zabezpieczone obszary ochrony przyrody zgodnie z § 17 ustawy o ochronie przyrody Meklemburgii-Pomorza Przedniego (NatSchAG M-V)
- e. obszary, na których przeważają lasy zbliżone do naturalnych o wysokiej wartości przyrodniczej, których zarządzanie podlega specjalnym przepisom ochronnym

Wyznaczenie tych obszarów jako zastrzeżonych obszarów ochrony przyrody i utrzymania krajobrazu zapewnia, że mogą one nadal pełnić swoją funkcję w ekosystemie.

Rozważając plany i środki o znaczeniu przestrzennym, należy również wziąć pod uwagę rolnictwo, leśnictwo, gospodarkę surowcami i inne funkcje na obszarach zastrzeżonych dla ochrony przyrody i utrzymania krajobrazu.

Pomorze Przednie posiada wyjątkowe walory krajobrazowe i różnorodność, a także rzadkie i zagrożone gatunki zwierząt i roślin. Typowa rodzima flora i fauna może zostać zachowana w dłuższej perspektywie, jeśli odpowiednie siedliska będą rozwijane i utrzymywane.

Typowymi siedliskami, niezbędnymi dla przetrwania rzadkich i zagrożonych gatunków, znajdującymi się na Pomorzu Przednim, są:

- zatoki i zalewy
- wietrzne równiny pływowe, strefy płytkiej wody, nadmorskie głązy i skaliste plaże
- otulina wybrzeża z klifami, wydmami, wałami brzegowymi, jeziorami plażowymi
- słone bagna i inne tereny zalewowe
- lasy zbliżone do naturalnych
- ciek wodne zbliżone do naturalnych
- trzcinowiska i trzciny
- głębokie i rozległe torfowiska (w dolinach rzek i dorzeczach)
- inne torfowiska i siedliska podmokłe
- ubogie i suche użytki zielone oraz
- obszary odpoczynku i żerowania północnych ptaków wędrownych

Nierozczłonkowane otwarte przestrzenie krajobrazowe mają szczególne znaczenie dla sieci biotopów i są charakterystyczne dla krajobrazu Pomorza Przedniego. Niektóre gatunki zwierząt, które są wrażliwe na niekorzystne czynniki, w szczególności gatunki wymienione w załącznikach do Dyrektywy Siedliskowej i Dyrektywy Ptasiej UE, Federalnego Rozporządzenia o Ochronie Gatunków oraz Czerwonych List, są zależne od zachowania nierozczłonkowanych otwartych przestrzeni krajobrazowych.

6.1.1 Krajobraz

- (1) Różnorodność, charakter i piękno krajobrazu powinny być chronione, utrzymywane i rozwijane. Charakterystyczna rzeźba terenu i struktury definiujące krajobraz, takie jak zbiorniki wodne, niemal naturalne lasy, formy roślinności i uprawy zależne od miejsca i sposobu użytkowania, powinny być zachowane i dalej rozwijane.
- (2) Należy zapewnić zrównoważone użytkowanie rolne i leśne w celu zachowania krajobrazu kulturowego. Preferowane powinny być obszary zapewniające usługi ekologiczne przy jednoczesnym ograniczeniu intensywności upraw.

Typowy krajobraz powinien zostać w dużej mierze zachowany i nie powinien ulegać niekorzystnym zmianom. Znaczące elementy krajobrazu kulturowego powinny zostać zachowane, utrzymane i zintegrowane z rozwojem krajobrazu.

- (3) Typowe struktury krajobrazu powinny zostać zachowane, utrzymane i połączone w sieć biotopów. Krajobrazy z niewielką ilością struktur powinny zostać wzbogacone o elementy krajobrazu, biorąc pod uwagę istniejące zagospodarowanie terenu.
- (4) Lasy powinny spełniać swoje funkcje ekologiczne w sieci biotopów poprzez zrównoważoną gospodarkę leśną. Biorąc pod uwagę istniejące użytkowanie gruntów i charakterystyczne tereny otwarte, udział lasów na Pomorzu Zachodnim ma zostać zwiększony przy pomocy gatunków drzew odpornych na zmiany klimatu.
- (5) Działania w zakresie utrzymania i rozwoju koncentrują się na wodach przybrzeżnych i strefach nadbrzeżnych, torfowiskach wymagających regeneracji, a także jeziorach i ciekach wodnych.

W szczególności obszary z deficytami ekologiczno-funkcjonalnymi powinny zostać objęte działaniami w zakresie utrzymania i rozwoju.

- (6) Środki kompensacyjne i środki na rzecz rozwoju przyrody i krajobrazu mają być wdrażane z uwzględnieniem interesów użytkownika rolniczego i wzmocnienia funkcji rekreacyjnej.

Uzasadnienie

Ochrona, utrzymanie oraz rozwój przyrody i krajobrazu zachowują ich typową regionalną różnorodność, charakter i piękno. Rzeźba terenu, struktury charakteryzujące krajobraz oraz metody budowy osiedli i budynków są również ważne dla poczucia więzi z regionem, edukacji ekologicznej i rekreacji związanej z krajobrazem. Niekorzystne ingerencje w przyrodę i krajobraz muszą być zatem oceniane pod kątem ich konieczności, a ich wpływ ograniczany. O ile jest to wykonalne, wymagają one kompensacji poprzez odpowiednie środki ochrony przyrody i utrzymania krajobrazu.

Krajobrazy kulturowe powinny stanowić podstawę zrównoważonego rolnictwa i leśnictwa, rekreacji na łonie natury i na wsi oraz turystyki zorientowanej na krajobraz (patrz Rozdział 4.7 Kultura i krajobrazy kulturowe). Formy użytkowania i zagospodarowania, które ograniczają intensywność zarządzania częściami krajobrazu ze względu na usługi ekologiczne, wymagają w niektórych przypadkach finansowania publicznego.

Wyspy i wody zatoki, równiny lodowcowe i pagórkowate krajobrazy, wrzosowiska, torfowiska i łąki, niemal naturalne lasy oraz niemal naturalne doliny rzeczne i obszary nizinne należą do najważniejszych obszarów krajobrazu zbliżonego do naturalnego.

Lasy zbliżone do naturalnych w znacznym stopniu przyczyniają się do utrzymania ekologicznych funkcji krajobrazu i ochrony naturalnych podstaw życia. Lasy o charakterze zbliżonym do naturalnego pełnią funkcje użytkowe, ochronne i rekreacyjne. Ponadto lasy są klimatycznie skutecznymi obszarami kompensacyjnymi, siedliskami rzadkich gatunków zwierząt i roślin oraz ekologicznie ważnymi elementami sieci biotopów. Działają jako filtry wody i powietrza, zwłaszcza pod drzewami liściastymi powstaje wiele dobrych wód gruntowych. Celem jest zatem zwiększenie liczby dostosowanych do klimatu lasów liściastych i mieszanych (patrz rozdział 4.5 Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo).

Wody przybrzeżne i strefy nadbrzeżne, torfowiska wymagające regeneracji, jeziora i cieki wodne, a także wrzosowiska, murawy kserotermiczne i słonorośla mają ogromne znaczenie dla równowagi krajobrazowej, jak również znaczenie gospodarcze i społeczne. Są to elementy kształtujące tożsamość w bogatym w wodę i morskim regionie planowania. Obszary priorytetowe dla działań konserwacyjnych i rozwojowych obejmują te obszary, w których przywrócenie i poprawa jakości wody oraz funkcji siedliskowych krajobrazu są pilnie wymagane ze względu na deficyty jakościowe i funkcjonalne.

Ze względu na zmieniające się warunki klimatyczne i wzrost liczby ekstremalnych zdarzeń, kwestie kontroli erozji stają się coraz ważniejsze. Często oczyszczane krajobrazy, brzegi rzek i tereny zalewowe powinny być wzbogacone o elementy strukturalne, biorąc pod uwagę wymagania ochrony przed erozją i użytkowników gruntów. Elementy strukturalne są ważną formą ochrony krajobrazu, szczególnie jako zabezpieczenie przed erozją wietrzną. Struktury roślinne typowe dla krajobrazu powinny być zachowane, utrzymywane i rozwijane.

6.1.2 Wody

- (1) Zrównoważone użytkowanie jednolitych części wód ma na celu utrzymanie lub poprawę jakości wody oraz osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego.

W naturalnych wodach powierzchniowych należy zezwolić na samodynamiczny rozwój.

- (2) Zasoby wód podziemnych powinny być wykorzystywane w ramach naturalnego poziomu zasilania, ich funkcji ekologicznych oraz ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio od nich zależnych.

Należy unikać planowania, środków, przedsięwzięć, funkcji i sposobów użytkowania, które prowadzą do pogorszenia stanu lub trwałego obniżenia poziomu wód gruntowych. **(Z)**

- (3) W miarę możliwości należy eliminować lub minimalizować wprowadzanie substancji odżywczych i zanieczyszczeń do wód powierzchniowych, przybrzeżnych lub gruntowych, zarówno w sposób rozproszony, jak i bezpośredni.

- (4) Należy wzmocnić funkcję jednolitych części wód w ogólnokrajowej sieci biotopów.

Należy unikać planowania, środków, przedsięwzięć, funkcji i sposobów użytkowania, które pogarszają jakość wody i ciągłość wód powierzchniowych jako siedliska rodzimej fauny rybnej. **(Z)**

- (5) Aby zapewnić zasilanie wód podziemnych, uszczelnianie gruntów powinno być ograniczone do minimum i należy podjąć środki w celu podniesienia poziomu wód gruntowych. W miarę możliwości należy unikać planowania i działań prowadzących do obniżenia poziomu wód gruntowych oraz zmian w ich ilości i jakości.

- (6) O ile ze względów funkcjonalnych nie są wymagane wyjątki, budynki na obszarach zewnętrznych powinny być wznoszone lub znacznie rozbudowywane wyłącznie w prawie określonej odległości od linii brzegowej zbiorników wodnych, wybrzeży zewnętrznych i zatok. Plaża, wał brzegowy, wydma i nadbrzeżny las ochronny powinny być wolne od budowli.
- (7) Wody powierzchniowe powinny zostać włączone do sieci biotopów. W szczególności istotne ekologicznie zbiorniki wodne wraz z ich brzegami, starorzeczami i terenami zalewowymi powinny zostać zachowane jako naturalne siedliska zwierząt i roślin, a w razie potrzeby odtworzone. Wody powierzchniowe, które są ważne dla wdrożenia Ramowej Dyrektywy Wodnej, powinny być brane pod uwagę we wszystkich planach.
- (8) Zachowanie i przywrócenie naturalnego wyglądu i funkcji ekologicznych zbiorników wodnych musi być brane pod uwagę we wszystkich planach. Środki kompensacyjne powinny być wdrażane w miarę możliwości w celu osiągnięcia dobrego stanu cieków wodnych.
- (9) Wody w rejonie Darß-Zingster Boddenkette mają zostać ekologicznie zrekultywowane.

Uzasadnienie

Wody i wybrzeża są jednym z najcenniejszych zasobów naturalnych regionu planowania i muszą być rozpatrywane w całości. Mają one ogromne znaczenie ekologiczne dla ochrony dzikich gatunków zwierząt i roślin, ale są również czynnikiem ekonomicznym (szlaki wodne, rybołówstwo, wydobywanie surowców, zaopatrzenie w wodę, woda chłodząca itp.) oraz istotną częścią krajobrazu rekreacyjnego.

Zróznicowane krajobrazy wodne służą jako siedlisko dla typowych zbiorowisk biotycznych oraz do regeneracji i stabilizacji bilansu wodnego. Ze względu na złożone wzajemne powiązania, stanowią one równowagę między wpływem wód powierzchniowych, równowagą gleby i wód gruntowych, retencją wody na danym obszarze i dynamiką cieków wodnych. Wraz z wodami stojącymi, torfowiskami i mokradłami w dolinach rzecznych stanowią ważny regulator bilansu wodnego. Te różnorodne interakcje i rola zbiorników wodnych jako korytarzy migracyjnych i dyspersyjnych prowadzą do najbogatszych gatunkowo siedlisk. Zbiorniki wodne działają jako centralne elementy sieci biotopów. Ciągłość cieków wodnych i możliwe zakłócenia spowodowane przez konstrukcje poprzeczne wymagają zatem większej uwagi. Dalszy rozwój na brzegach utrudniłby również dostęp do cieków wodnych dla ogółu społeczeństwa, a także dla gospodarki wodnej, kontroli katastrof i służb ratowniczych.

Rozwój na obszarach dotkniętych wzrostem poziomu morza oraz na obszarach przybrzeżnych i przeciwpowodziowych jest zatem ograniczony poprzez priorytetowe i zarezerwowane obszary ochrony wybrzeża i przeciwpowodziowej. (patrz rozdział 6.2 Ochrona wybrzeża i ochrona przeciwpowodziowa)

Woda jest istotną podstawą życia społeczeństwa. Dostępność wód gruntowych w wystarczającej ilości i wysokiej jakości jest nieodzownym warunkiem stabilnych dostaw wysokiej jakości, niezanieczyszczonej wody pitnej dla ludności. Nadmierny pobór wody i pogorszenie jej jakości z powodu powszechnego wprowadzania substancji rozproszonych obciążają bilans wodny i zależne od niego siedliska.

Szczególnie w częściach krajobrazu silnie uzależnionych od wody, takich jak torfowiska, bagna, kamieniołomy, mokradła i inne tereny podmokłe, obniżenie poziomu wód gruntowych prowadzi do zmian warunków siedliskowych, a tym samym do trwałych szkód dla flory i fauny zależnej od wysokiego poziomu wód gruntowych.

Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód powierzchniowych (zgodnie z §§ 5 i 6 niemieckiego rozporządzenia w sprawie wód powierzchniowych) oraz dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych (zgodnie z §§ 4 i 7 niemieckiego rozporządzenia w sprawie wód podziemnych) jest kluczowym celem Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) UE i ochrony przyrody. Jednocześnie służą one zapewnieniu zrównoważonego bilansu wodnego krajobrazu, prewencyjnej ochronie przeciwpowodziowej i wsparciu mechanizmów samooczyszczania. Wymaga to zintegrowanego uwzględnienia wszystkich obszarów związanych z wodą. Aby osiągnąć „dobry stan ekologiczny”, ciekły wodne wymagają korytarza rozwoju.

W planowaniu przestrzennym i wykorzystaniu środków publicznych na kompensację i środki zastępcze, szczególną uwagę można zwrócić na jednolite części wód, które są istotne dla wdrożenia Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Odtworzenie wód przybrzeżnych Darß-Zingster Bodden ma ogromne znaczenie. Będzie ono miało pozytywny wpływ na jakość wody, bioróżnorodność, rybołówstwo i turystykę.

6.1.3 Gleba, tereny, klimat i powietrze

- (1) Wydajność i funkcjonalność gleb musi być chroniona i rozwijana jako podstawa życia i ochrony klimatu. **(Z)**
- (2) Gleby powinny być chronione przed zanieczyszczeniami, a zwłaszcza akumulacją zanieczyszczeń.
- (3) Szkodliwa dla klimatu degradacja gleb torfowych, utrata próchnicy i erozja gleby, uszczelnianie i zagęszczanie gleby powinny zostać ograniczone do minimum.
- (4) Należy zachować naturalne funkcje gleby i jej funkcję jako archiwum historii naturalnej i kulturowej.
- (5) Działania wykorzystujące tereny powinny być zgodne z zasadą ekonomicznego wykorzystania gruntów.

Należy wzmocnić środki na rzecz ponownego wykorzystania gruntów, priorytetu wewnętrznego rozwoju obszarów osadniczych, zarządzania terenami zanieczyszczonymi, recyklingu gruntów i łączenia zastosowań.

- (6) Redukcja emisji gazów cieplarnianych ma być zapewniona poprzez odpowiednie środki techniczne i infrastrukturalne, w szczególności w obszarach energetyki, budownictwa, transportu i rolnictwa.

Należy również opracować odpowiednie środki adaptacji do zmian klimatu.

- (7) Naturalne warunki utrzymania i poprawy lokalnych warunków klimatycznych i higieny powietrza mają być chronione przede wszystkim na obszarach osadniczych i uwzględniane we wszystkich istotnych przestrzennie planach, działaniach, projektach, funkcjach i zastosowaniach.

Gdy obszary są wykorzystywane pod inwestycje budowlane, należy unikać negatywnego wpływu na kompensację klimatyczną, a w szczególności na warunki wymiany powietrza.

Duże obszary chronione i obszary turystyczne mają być chronione jako strefy o wysokiej czystości powietrza.

Uzasadnienie

W obszarze konfliktu między zapotrzebowaniem na użytkowanie a potrzebą ochrony, ograniczony i nieodnawialny zasób gleby musi być wykorzystywany w taki sposób, aby mógł spełniać swoje funkcje w sposób możliwie nieograniczony i niezagrożony.

Gleba stanowi podstawę życia ludzi, roślin i zwierząt. Jest podstawą produkcji żywności i, jako obszar bazowy, podstawą rozwoju osadnictwa, infrastruktury i gospodarki. Erozja i niektóre metody upraw mogą prowadzić do zniszczenia lub uszkodzenia gleby. Nadmierne nawożenie zanieczyszcza oraz degraduje gleby i zbiorniki wodne. Z tego powodu należy promować formy uprawy, które mają na celu zwiększenie i utrzymanie żyzności gleby. Niektóre sposoby użytkowania mogą wymagać ograniczenia. Aby zachować żyzność gleby, dobre i produktywne gleby są chronione przez planowanie przestrzenne (patrz rozdział 4.5 Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo).

Uszczelnienie gleby i pogorszona zdolność gleby do zatrzymywania wody prowadzą do zwiększonego i przyspieszonego spływu powierzchniowego wody opadowej, co skutkuje zmniejszonym zasilaniem wód gruntowych, obniżeniem poziomu wód gruntowych i ryzykiem częstszych powodzi.

W interesie przyszłych pokoleń należy unikać masowego uszczelniania i dewastacji dobrych i żyznych gleb. Z tego powodu wykorzystanie istniejących obszarów budowlanych, późniejsze wykorzystanie terenów przemysłowych lub innych nieużywanych już obszarów zabudowanych, wykorzystanie skażonych terenów i zagęszczenie istniejących budynków powinno mieć pierwszeństwo przed wykorzystaniem nowych gruntów. (patrz rozdział 4.1 Rozwój osadnictwa)

Zmiany klimatu stanowią poważne wyzwanie społeczne. Cele i zasady Regionalnego Programu Rozwoju Przestrzennego Pomorza Przedniego zapewniają wsparcie planistyczne dla państwowych koncepcji i środków ochrony klimatu i adaptacji na poziomie regionalnym, pod warunkiem, że są one sformułowane przestrzennie.

Z wyjątkiem większych miast, region objęty planowaniem ma niski poziom zanieczyszczenia powietrza ze względu na niewielką gęstość przemysłu i zaludnienia. Zanieczyszczenie powietrza ma bezpośredni wpływ na zdrowie ludności, może też powodować szkody w rolnictwie i leśnictwie, a także w zbiornikach wodnych. Jest to również kryterium przydatności obszarów dla turystyki i lokalnej rekreacji.

Dla zachowania i poprawy bioklimatu i klimatu lokalnego, lasy, a zwłaszcza rozległe drzewostany, zagajniki i tereny podmokłe na obszarach rolniczych, wody powierzchniowe i wrzosowiska, a także miejskie tereny zielone mają ogromne znaczenie jako czynniki regulujące klimat. Zrównoważone współdziałanie tych elementów krajobrazu może korzystnie wpływać na warunki regeneracji powietrza

(wytwarzanie i dostarczanie świeżego powietrza, utrzymanie czystości powietrza i filtrowanie pyłów) oraz na ochronę przed określonymi szkodami klimatycznymi (burze).

Emisyjne formy użytkowania zanieczyszczają powietrze unoszącymi się w powietrzu zanieczyszczeniami i pyłem. Korytarze świeżego powietrza służą do dostarczania niezanieczyszczonych mas powietrza do obszarów zamieszkałych. Łączą one osiedla z obszarami powstawania zimnego i świeżego powietrza, które są odpowiednie do wzbogacania powietrza w tlen i wodę, filtrowania zanieczyszczeń powietrza i pyłu oraz chłodzenia powietrza. Korytarze świeżego powietrza nie powinny być zamykane przez obszary zabudowane i komunikacyjne ani przez zalesianie, tak by umożliwić wymianę powietrza między obszarami zamieszkałymi a otaczającym je obszarem.

6.2 Ochrona wybrzeża i ochrona przeciwpowodziowa

- (1) Na obszarach priorytetowych dla ochrony wybrzeża i ochrony przeciwpowodziowej należy wykluczyć istotne przestrzenne plany, działania, projekty, funkcje i sposoby użytkowania, które mają negatywny wpływ na ochronę wybrzeża i przeciwpowodziową. **(Z)**
- (2) Na obszarach zarezerwowanych dla ochrony wybrzeża i ochrony przeciwpowodziowej należy przywiązywać szczególną wagę do ochrony wybrzeża i prewencyjnej ochrony przeciwpowodziowej. Należy to uwzględnić we wszystkich istotnych przestrzennych planach, działaniach, projektach, funkcjach i zastosowaniach.

Z wyjątkiem portów i przemysłu morskiego, na obszarach zarezerwowanych dla ochrony wybrzeża i ochrony przeciwpowodziowej nie będzie budowana infrastruktura krytyczna ani obiekty o znaczeniu przestrzennym.
- (3) Niezabudowane obszary, które zostaną trwale zalane przez przewidywany wzrost poziomu morza, powinny pozostać wolne od zabudowy.
- (4) Osady zagrożone powodzią na zewnętrznych i wewnętrznych wodach przybrzeżnych mają być chronione przed skutkami spiętrzeń sztormowych i podnoszenia się poziomu morza za pomocą działań i konstrukcji służących ochronie wybrzeża. W tym celu należy również opracować i wdrożyć strategie mające na celu zmniejszenie potencjału szkód dla wszystkich osób mieszkających na obszarach zagrożonych powodzią w perspektywie długoterminowej.
- (5) Zgodnie z § 3 nr 13 niemieckiej ustawy o gospodarce wodnej (WHG), przestrzeń w zlewniach za budowlami przeciwpowodziowymi i ochrony wybrzeża, która będzie wymagana z punktu widzenia gospodarki wodnej do późniejszego wzmocnienia, musi być wolna od sprzecznych zastosowań i funkcji. W tej samej mierze przestrzeń wymagana do przeniesienia wału przeciwpowodziowego z punktu widzenia gospodarki wodnej musi być wolna od sprzecznych zastosowań i funkcji. **(Z)**
- (6) Tam, gdzie środki ochrony wybrzeża i przeciwpowodziowej nie są wymagane do ochrony obszarów zabudowanych, należy w miarę możliwości zezwolić na naturalną dynamikę wód i wybrzeża. Obszary zalewowe w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego powinny zostać zachowane.
- (7) Wzdłuż cieków wodnych należy utworzyć wystarczające obszary retencyjne. **(Z)**

Uzasadnienie

Obszary priorytetowe dla ochrony wybrzeża i ochrony przeciwpowodziowej obejmują obszary ochrony wybrzeża określone w rejestrze wodnym Meklemburgii-Pomorza Przedniego:

1. Fischland (Heim Lebensfreude Dierhagen do Rehberge/Vordarß); długość wybrzeża: 17,7 km; szerokość obszaru chronionego: teren między linią wody a wydumą lub wałem brzegowym
2. Ahrenshoop/lokalizacja miejscowości (wysoki brzeg do początku wału brzegowego); długość wybrzeża: 1,5 km; szerokość obszaru chronionego: pas 300 m po stronie lądu od linii wodnej
3. Zingst (Bernsteinweg Prerow do Sundische Wiese); długość wybrzeża: 13,4 km; szerokość obszaru chronionego: teren między linią wody a wydumą lub wałem brzegowym
4. Hiddensee (cała wyspa)
5. Dranske (Dranske do Buger Hals); długość wybrzeża: 3,5 km; szerokość obszaru chronionego: pas 200 m po stronie lądu od linii wodnej
6. Schaabe/Rugia (od pola namiotowego Altenkirchen do Glowe); długość wybrzeża: 10,9 km; szerokość obszaru chronionego: cały obszar wybrzeża
7. Lobberort do Thiessow; długość linii brzegowej: 8,2 km; szerokość obszaru chronionego: pas 200 m po stronie lądu od linii wodnej
8. Zinnowitz do Bansin; długość linii brzegowej: 21,5 km; szerokość obszaru chronionego: pas 200 m po stronie lądu od linii wodnej.

Z drugiej strony, obszary zalewowe Trebel (Grimmen) i Uecker (Torgelow) wyznaczone w regionie planowania zgodnie z federalną ustawą wodną są wyznaczone jako obszary priorytetowe dla ochrony wybrzeża i ochrony przeciwpowodziowej. Nie ma to wpływu na ważność przepisów prawnych federalnej ustawy wodnej.

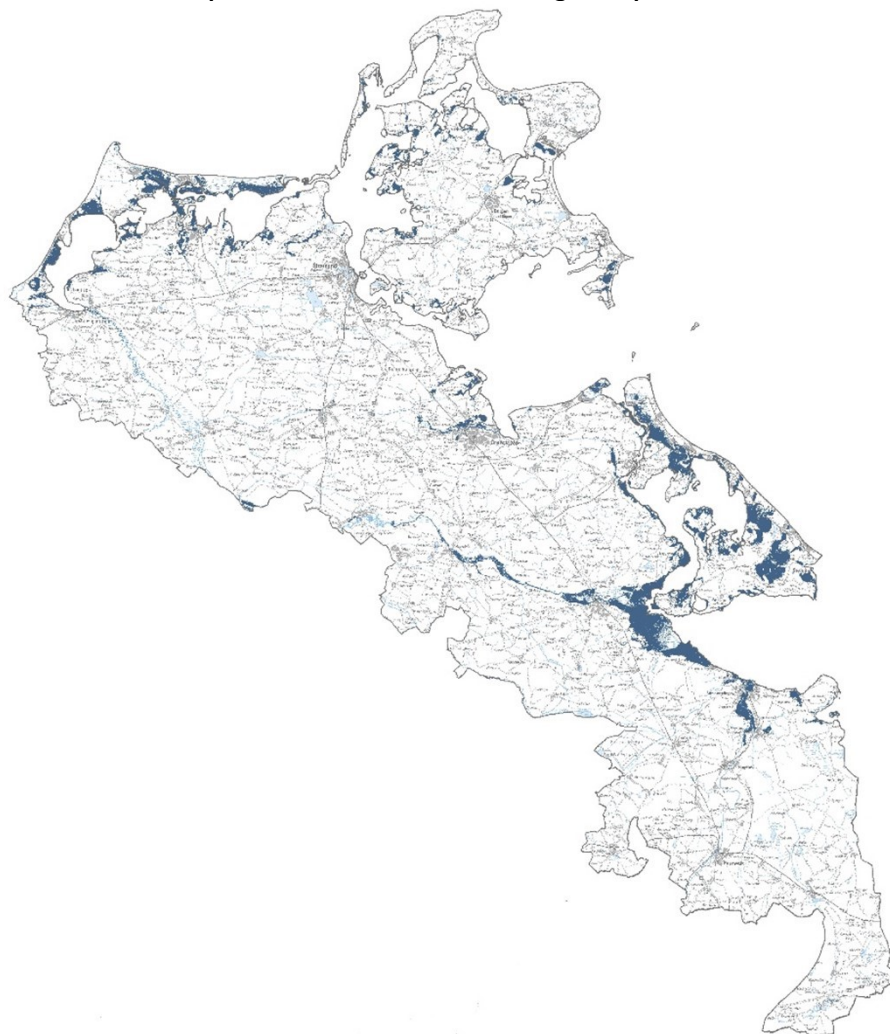
Obszary te mają ogromne znaczenie dla ochrony życia i zdrowia, a także znaczących dóbr materialnych.

W regionie planowania obszary zarezerwowane dla ochrony wybrzeża i ochrony przeciwpowodziowej obejmują obszary, które znalazłyby się pod wodą w przypadku powodzi o niskim prawdopodobieństwie lub zdarzenia ekstremalnego zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego LUNG (2019). W głębi lądu zdarzenie to odnosi się do 200-letniego okresu powtarzalności i założenia, że ochrona przeciwpowodziowa zawiedzie. Na wybrzeżu do tego zdarzenia dodaje się naddatek klimatyczny w wysokości 50 cm do przewidywanego wzrostu poziomu morza. Obszary śródlądowe, które nie są narażone na odpowiednie powodzie, ale są dotknięte wzrostem poziomu morza o 50 cm, są również uwzględnione w obszarach zarezerwowanych dla ochrony wybrzeża i ochrony przeciwpowodziowej.

Obszary te są potencjalnie i faktycznie zagrożone spiętrzeniami sztormowymi i powodziami, nawet przy istniejących i funkcjonujących systemach ochrony wybrzeża i przeciwpowodziowej. Planowanie i działania na tych obszarach muszą zatem uwzględniać zagrożenia dla życia, zdrowia i mienia związane z możliwymi spiętrzeniami sztormowymi i powodziami w procesie planowania i znajdować odpowiednie rozwiązania. Należy zauważyć, że ze względu na podnoszący się poziom mórz na wybrzeżu Morza Bałtyckiego, wydatki publiczne na ochronę obszarów zabudowanych wzrosną, jeśli obawy dotyczące ochrony wybrzeża nie zostaną odpowiednio uwzględnione.

Na Rysunku 11 pokazano, które obszary znajdują się na stałe pod wodą w przypadku podniesienia się poziomu morza o 50 cm:

Rysunek 11: Skutki wzrostu poziomu morza o 50 cm w regionie planowania

Wyznaczenie obszarów zarezerwowanych dla ochrony wybrzeża i ochrony przeciwpowodziowej ma przede wszystkim charakter prewencyjny. Wyznaczenie obszarów zarezerwowanych dla ochrony wybrzeża i ochrony przeciwpowodziowej informuje wszystkie organy odpowiedzialne za planowanie o istniejących zagrożeniach związanych z falami sztormowymi i powodzią oraz daje im możliwość odpowiedniego reagowania na zagrożenia.

To zapobiegawcze podejście wykracza poza podejście oparte na ryzyku zalecane przez Federalny Plan Zagospodarowania Przestrzennego Ochrony Przeciwpowodziowej, ponieważ nie tylko odnosi się do wrażliwości istniejących zastosowań, ale także obejmuje istniejące otwarte przestrzenie, które mają być wolne od nowych zastosowań. Wszystkie istniejące rodzaje użytkowania zagrożone powodzią, które są pokazane na mapach ryzyka powodziowego, są również objęte mapami zagrożenia powodziowego, a zatem są zintegrowane z zarezerwowanymi obszarami ochrony wybrzeża i ochrony przeciwpowodziowej.

Istniejące zabezpieczenia dla obszarów zabudowanych w dolnym biegu cieków powierzchniowych (np. na rzekach Ryck, Piana i Wkra) są zabezpieczeniami przybrzeżnymi, ponieważ chronią przed skutkami fal sztormowych na Bałtyku, które powodują cofanie się wody do rzek płynących z niskim nachyleniem.

Spójne obszary zabudowane to zabudowane miejscowości, w których fale sztormowe mogą stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców tam ludzi, a także powodować szkody w mieniu i dobrach kultury. Obszary te wymagają szczególnej ochrony. Ponieważ poziom Morza Bałtyckiego wciąż rośnie,

zaleca się opracowanie i wdrożenie strategii, które zmniejszą potencjał szkód na tych obszarach w perspektywie długoterminowej.

Zachowanie naturalnej dynamiki wybrzeża i terenów zalewowych na odcinkach wybrzeża, które nie pełnią żadnej funkcji w ochronie terenów zabudowanych, jest zgodne z zasadą oszczędnego gospodarowania środkami publicznymi. Możliwe są w tym wypadku działania renaturyzacyjne, o ile nie powodują one zagrożeń dla terenów zabudowanych położonych w sąsiedztwie. Ponadto linia brzegowa pozostawiona siłom natury ma duże znaczenie ekologiczne i jest ważnym elementem atrakcyjnego krajobrazu. Paragraf 89 ustawy o wodach kraju związkowego Meklemburgia-Pomorze Przednie wyklucza zabudowę na obszarach zagrożonych cofaniem się wybrzeża. Dotyczy to również obszarów śródlądowych.

Przewidywane procesy zmian klimatycznych doprowadzą między innymi do zmian w ilości i rozkładzie opadów. W szczególności intensywne opady deszczu mogą prowadzić do powodzi wzdłuż cieków wodnych. Konieczne jest zatem przeanalizowanie wymaganego drenażu przeciwpowodziowego, który obejmuje również planowanie obszarów retencyjnych.

7 Planowanie pod poziomem gruntu

7.1 Podziemne planowanie przestrzenne

- (1) Podczas planowania i wdrażania działań należy uwzględnić złoża węglowodorów i solanki lub solanki termalnej warte wydobywania, a także na możliwość tworzenia podziemnych magazynów.
- (2) Należy zabezpieczyć podziemny magazyn Moeckowberg. (Z)
- (3) Należy promować projekty wykorzystania głębokiego i średniogłębokiego potencjału geotermalnego, o ile nie jest to sprzeczne z interesem publicznym.

Uzasadnienie

Poszukiwanie, wydobywanie i wykorzystanie surowców podziemnych zajmuje zazwyczaj niewiele miejsca. Oddziaływania przestrzenne mogą wynikać z integracji miejsca wydobywania z infrastrukturą techniczną, z procesów transportowych oraz z emisji hałasu i gazów.

Solanka i solanka termalna mogą również w istotny sposób przyczynić się do zastąpienia paliw kopalnych, szczególnie w przypadku zaopatrzenia budynków w ciepło. Rozszerzenie kompatybilnego przestrzennie wykorzystania solanki termalnej do wytwarzania energii ma zatem ogromne znaczenie dla przemysłu energetycznego.

Po wydobywaniu zasobów soli podziemny magazyn Moeckowberg będzie oferował możliwości logistycznego uzupełnienia istniejących i planowanych ponadregionalnych gazociągów do transportu na duże odległości poprzez magazynowanie gazów. Należy zapewnić wykorzystanie lokalizacji w kontekście transformacji energetycznej.

Należy nadal rozwijać potencjał wykorzystania geotermii głębokiej i średniogłębokiej, zwłaszcza do celów ciepłowniczych. Budowa i eksploatacja instalacji geotermalnych są wskazane tam, gdzie możliwe do eksploatacji horyzonty geotermalne pokrywają się (kartograficznie) z sieciami ciepłowniczymi miast lub gmin.

Szczegółowa analiza wymagana jest w przypadku eksploatacji geotermii przypowierzchniowej w obszarach, które bezpośrednio dotyczą warstw wykorzystywanych do zaopatrzenia w wodę.

7.2 Ochrona zasobów wody pitnej

- (1) Na obszarach zarezerwowanych dla zabezpieczenia wody pitnej (zdefiniowanych na podstawie kryteriów przedstawionych na Rysunek 12) należy przywiązywać szczególną wagę do ochrony wody pitnej. Na obszarach zarezerwowanych dla zabezpieczenia wody pitnej wszystkie plany i działania powinny być koordynowane w taki sposób, aby zminimalizować szczególne znaczenie tych obszarów dla ochrony wody pitnej.
- (2) W całym regionie planowania, a w szczególności w podregionach, w których występuje niedobór wody, należy podjąć działania mające na celu zwiększenie zasobów wód podziemnych.

Uzasadnienie

W celu ochrony zasobów wody pitnej przed szkodliwymi wpływami i zanieczyszczeniem, obszary zarezerwowane dla zabezpieczenia wody pitnej są zdefiniowane i pokazane na mapie Regionalnego Programu Rozwoju Przestrzennego Pomorza Przedniego w skali 1:100 000. Obszary zarezerwowane dla zabezpieczenia wody pitnej mają na celu zarówno bieżące zaopatrzenie, jak i trwałe pokrycie przyszłego zapotrzebowania ludności na wodę pitną. Dzięki ochronie zasobów wód gruntowych, które dotychczas nie były wykorzystywane publicznie, a które charakteryzują się dobrą czerpalnością i jakością, ma zostać zapewnione długoterminowe zaopatrzenie ludności, w tym również zaspokojenie potrzeb turystycznych.

Rysunek 12: Kryteria wyznaczania obszarów zarezerwowanych dla wody pitnej

- Istniejące ujęcia wody wraz z ich zlewniami zgodnie z mapą zasobów wód gruntowych sporządzoną przez Krajowy Urząd Środowiska, Ochrony Przyrody i Geologii Meklemburgii-Pomorza Przedniego (LUNG M-V), o powierzchni od 5 do 500 ha
- Obszary zarezerwowane dla ochrony wody pitnej z planu zagospodarowania przestrzennego LEP 2016 (tereny > 500 ha)
- Obszary z „potencjalnie nadającymi się do wykorzystania zasobami o dobrej czerpalności i jakości” na mapie zasobów wód podziemnych Meklemburgii-Pomorza Przedniego (stan na 2012 r.)

Z obszarów zarezerwowanych dla zabezpieczenia wody pitnej wyłączone są obszary priorytetowe dla zabezpieczenia surowców oraz obszary priorytetowe dla turbin wiatrowych, określone jako cele planowania przestrzennego.

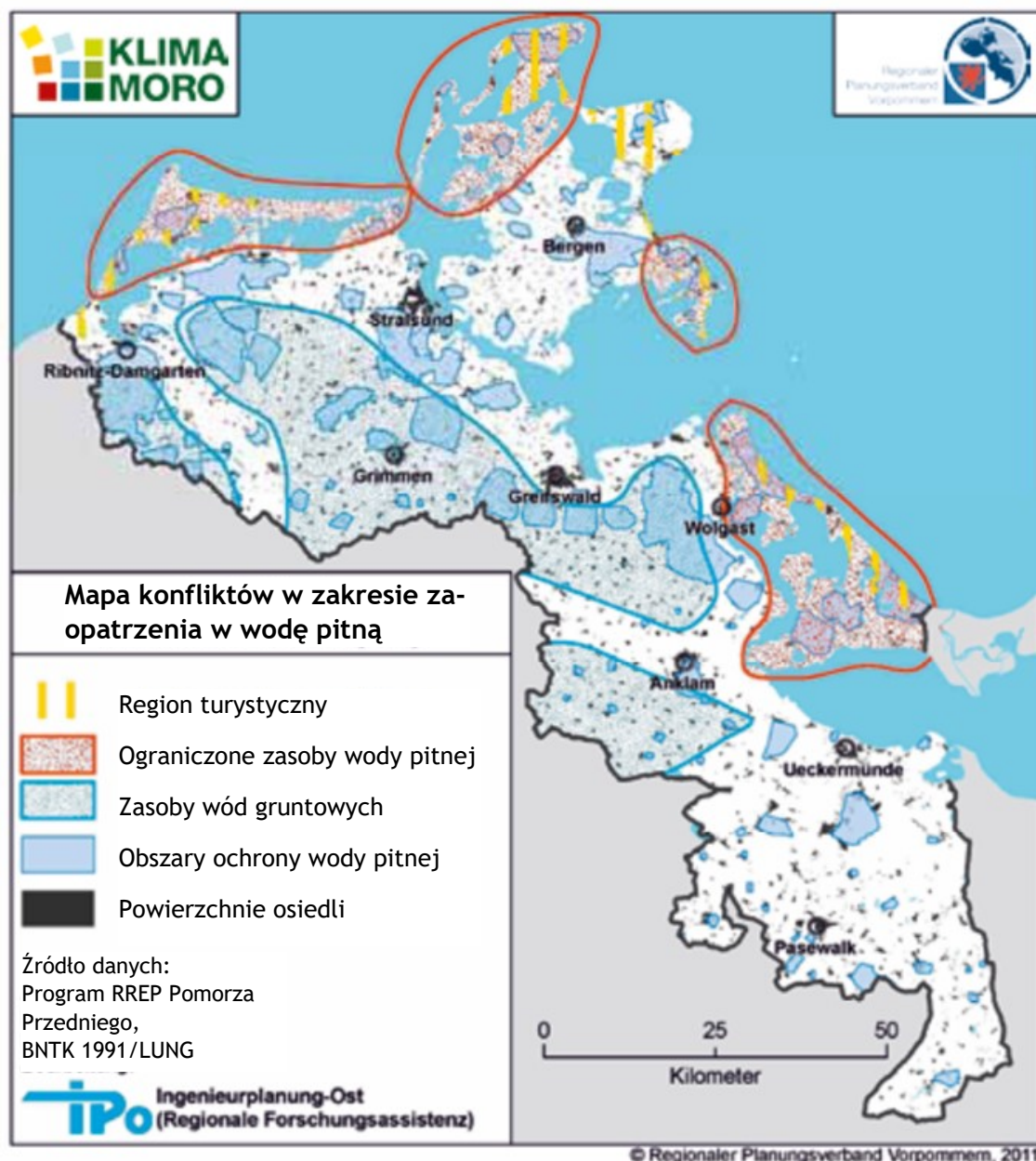
Przewiduje się wyznaczenie obszarów priorytetowych dla zabezpieczenia wody pitnej. Warunkiem jest opublikowanie koncepcji zaopatrzenia w wodę pitną kraju związkowego M-V, część II, wraz z zawartą w niej standardową metodyką.

Ze względu na warunki naturalne i klimatyczne, a także szkody antropogeniczne, w regionie planowania występuje kilka obszarów z problemami z zaopatrzeniem w wodę pitną: obszar Fischland - Darß - Zingst, obszar Franzburg - Grimmen, Hiddensee oraz fragmenty wyspy Rugia, wyspa Uznam oraz obszar Ueckermünde - Torgelow - Eggesin. Zabezpieczenie obecnie udokumentowanych i już eksploatowanych zasobów wody o jakości wody pitnej jest konieczne w celu ochrony ograniczonych zasobów wody pitnej, szczególnie na tych obszarach, ale także w całym regionie planowania pod względem jej dostępności i jakości.

Zasoby wody pitnej wymagają również ochrony we wschodnich częściach regionu planowania i na obszarach przybrzeżnych, gdzie użytkowe warstwy wodonośne nie są lub są tylko w niewielkim stopniu chronione przed zanieczyszczeniami przenikającymi na dużych obszarach przez warstwy wierzchnie.

Mapa z modelowego projektu planowania przestrzennego adaptacji regionu planowania do zmian klimatu (KlimaMORO, 2009–2013) ilustruje to wyzwanie.

Rysunek 13: Mapa konfliktów w zakresie zaopatrzenia w wodę pitną

Zaopatrzenie w wodę pitną w regionie planowania Pomorze Przednie jest zapewnione przede wszystkim przez czerpanie z wód podziemnych. Oszczędne korzystanie z zasobów wód podziemnych w pobliżu punktu konsumpcji, gromadzenie i wykorzystywanie wody przemysłowej oraz pozyskiwanie wody przemysłowej z wód powierzchniowych i filtratu brzegowego może przyczynić się do stabilnego zaopatrzenia w wodę pitną.

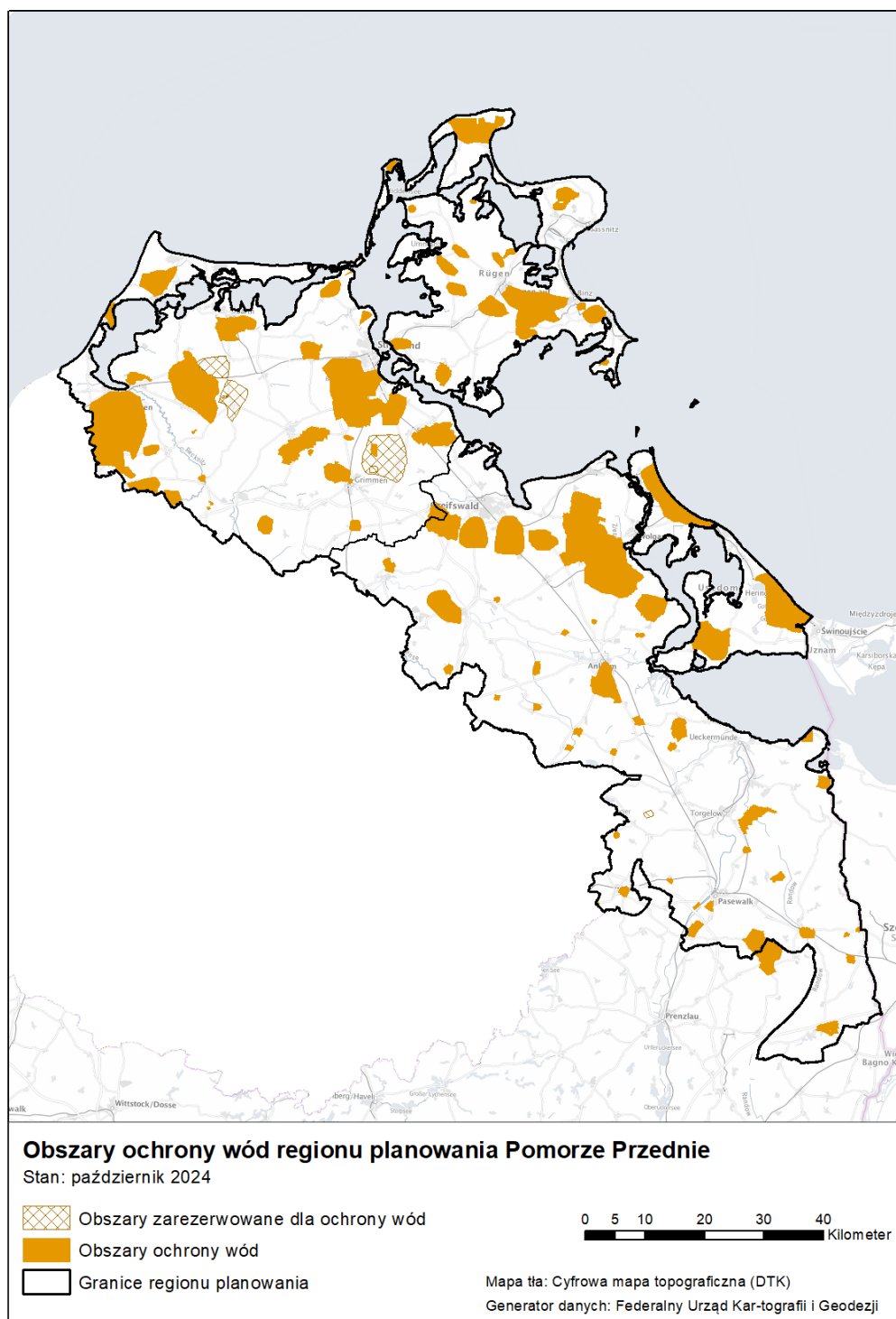
Na obszarach, na których występują problemy z zaopatrzeniem, popyt w sezonie turystycznym powoduje szczególne utrudnienia. Nadmierny sezonowy pobór wody może prowadzić do negatywnych skutków dla ludzi i środowiska. W tym miejscu rozwój osadnictwa osiąga swoje granice, jeśli nie można zagwarantować dostaw wody pitnej za pomocą środków technicznych.

Środki zwiększające ilość wody, które należy podjąć w szczególności na obszarach z niedoborem wody, mogą obejmować na przykład zalesianie lasami liściastymi, ponowne nawadnianie lub renaturalizację wrzosowisk bądź lepsze zarządzanie rowami melioracyjnymi. Więcej informacji można znaleźć w raporcie końcowym projektu badawczego „Regionale Grundwassernutzung im Klimawandel” (Regionale wykorzystanie wód podziemnych w kontekście zmian klimatu, RegWa-Klim, 2016–2018), w

który Stowarzyszenie Planowania Regionalnego Pomorza Przedniego było zaangażowane jako partner projektu.

W ramach mapy dodatkowej przedstawiono obszary ochrony wód (patrz Rysunek 14) oraz ich możliwe nowe wytyczenia w regionie planowania, które częściowo wykraczają przestrzennie poza obszary zarezerwowane dla zabezpieczenia wody pitnej - i które również tam mają wpływ na planowanie przestrzenne.

Rysunek 14: Obszary ochrony wód

7.3 Zabezpieczanie surowców znajdujących się blisko powierzchni ziemi

- (1) Surowce znajdujące się w pobliżu powierzchni (piasek, żwir, glina, wapno i kreda) muszą być zabezpieczone, aby pokryć długoterminowe zapotrzebowanie gospodarki na surowce.
- (2) Na obszarach priorytetowych dla zabezpieczenia surowców (zdefiniowanych na podstawie kryteriów przedstawionych na Rysunek 15) wydobywanie surowców ma pierwszeństwo przed innymi planami, działaniami i projektami o znaczeniu przestrzennym. Na tych obszarach należy wykluczyć zastosowania, które uniemożliwiają wydobywanie.
(Z)
- (3) Obszary zarezerwowane dla zabezpieczenia surowców (zdefiniowane na podstawie kryteriów przedstawionych na Rysunek 16) to obszary o szczególnych funkcjach dla zabezpieczenia złóż o znaczeniu gospodarczym. Wszelkie plany, działania i projekty o znaczeniu przestrzennym muszą być rozważone i skoordynowane w taki sposób, aby obszary te nie ucierpiały w jak największym stopniu ze względu na ich szczególne znaczenie dla długoterminowego zabezpieczenia surowców.

Uzasadnienie

W regionie występują rozległe złoża żwiru, piasku, gliny, wapna, kredy oraz torfu, z których część jest wysokiej jakości. Zabezpieczenie tych zasobów mineralnych do celów gospodarczych wymaga, aby obszary z cennymi złożami nie były zajmowane przez inne rodzaje użytkowania gruntów.

We wszystkich planach i działaniach o znaczeniu przestrzennym w ramach procesu równoważenia z innymi roszczeniami użytkowymi należy dołożyć starań, aby zapewnić uwzględnienie wymagań związanych z poszukiwaniem i wydobywaniem surowców. Program Rozwoju Przestrzennego kraju związkowego Meklemburgia-Pomorze Przednie (LEP M-V 2016) nr 7.3 (1) stanowi, że obszary priorytetowe i zarezerwowane dla zabezpieczenia surowców mają zostać zdefiniowane w celu zabezpieczenia i wydobywania surowców znajdujących się blisko powierzchni. Podstawą techniczną w tym zakresie jest mapa surowców znajdujących się blisko powierzchni ziemi w Meklemburgii-Pomorzu Przednim („Karte oberflächennaher Rohstoffe Mecklenburg-Vorpommern”, KOR 50) opublikowana przez Krajowy Urząd Środowiska, Ochrony Przyrody i Geologii Meklemburgii-Pomorza Przedniego w 2005 roku. Zawiera on obszerne dane na temat przestrzennego rozmieszczenia surowców w Meklemburgii-Pomorzu Przednim. Informacje na temat geologicznego rozmieszczenia surowców, przydatności surowców dla budownictwa, przestrzennego rozmieszczenia przyznanego praw górniczych oraz wartości bezpieczeństwa złóż, wystąpień i obszarów potencjalnej eksploatacji przedstawiono w czterech modułach. Ocena KOR 50 dla regionu planowania Pomorza Przedniego ujawnia następującą sytuację dla poszczególnych surowców:

Żwir i piasek: w regionie planowania występuje stosunkowo niewiele złóż żwiru i piasku, w szczególności niewiele rozległych. Również złoża są bardzo ograniczone. Ze względu na ich znaczenie gospodarcze, złoża i występowanie są zazwyczaj uwzględniane jako obszar zarezerwowany dla zabezpieczenia surowców, pod warunkiem, że nie ma dla nich ważnych powodów przeciwnych.

W regionie planowania istnieją tylko trzy obszary o wysokim potencjale, które należą do klas ochrony 1 i 2. Co więcej, obszary te zajmują stosunkowo niewielką powierzchnię (maksymalnie 50 ha każdy). Oznacza to, że w ostatnich latach w regionie planowania zbadano bardzo niewiele nowych złóż. Trzy

obszary należące do klas ochrony 1 i 2 są również uwzględnione jako obszary zarezerwowane dla ochrony surowców.

Glina: złoża i miejsca występowania gliny są rozmieszczone w regionie w sposób nieregularny. Powierzchnia złóż lub miejsc występowania wynosi zazwyczaj od 30 do 100 ha. W regionie planowania nie wydobywa się obecnie gliny z żadnego ze złóż.

Z jednym wyjątkiem (Hinrichshagen, powiat Vorpommern-Greifswald), obszary klas od 1 do 3 znajdują się bezpośrednio w sąsiedztwie złóż i występowania gliny.

Złoża i miejsca występowania gliny, a także obszary o klasach od 1 do 3 są uwzględnione jako obszary zastrzeżone w celu zabezpieczenia surowców. Nawet jeśli obecnie nie ma widocznej potrzeby wydobycia, wysokiej jakości złoża gliny są cennym zasobem gospodarczym, który należy wziąć pod uwagę przy zagospodarowaniu terenu.

Wapno: w regionie planowania występuje pięć obszarów z wapniem. Są one rozmieszczone w następujący sposób: złoża Promoisel, Wittenfelde i Goldberg/Lancken-Dubnitz (powiat Vorpommern-Rügen), pagórkowaty obszar na wschód od miejscowości Kröslin oraz złoża Löcknitz-Mewegen (powiat Vorpommern-Greifswald). Obecnie eksploatowane są złoża w Promoisel i Wittenfelde. Procedura planowania przestrzennego dla wydobycia złoża Goldberg/Lancken-Dubnitz została pomyślnie zakończona w 2005 roku.

Torf: mapa KOR 50 pokazuje tylko jedno złożo torfu w regionie planowania. Znajduje się ono w pobliżu Bad Sülze (powiat Vorpommern-Rügen) i jest obecnie eksploatowane na podstawie zatwierdzonego głównego planu operacyjnego.

Wydobycie odbywa się wyłącznie do celów balneologicznych w ochronie zdrowia i nie jest przeznaczone do wykorzystania jako surowiec skalny lub ziemny.

Pomimo rozległych obszarów torfowisk, nie ma dalszych praw górniczych ani znanych projektów wydobycia torfu.

Rysunek 15: Kryteria wyznaczania obszarów priorytetowych dla zabezpieczenia surowców zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego landu Meklemburgia-Pomorze Przednie (2016)

Złoża o jakości surowców budowlanych (BWK) klasy 1 i 2 na podstawie mapy surowców znajdujących się blisko powierzchni ziemi („Karte oberflächennaher Rohstoffe” KOR 50) w Krajowym Urzędzie Środowiska, Ochrony Przyrody i Geologii Meklemburgii-Pomorza Przedniego (LUNG M-V)

Złożo wapna Goldberg/Lancken-Dubnitz, które ma zatwierdzony ramowy plan operacyjny, spełnia to kryterium i jest wyznaczone jako obszar priorytetowy dla zabezpieczenia surowców ze względu na jego regionalne znaczenie gospodarcze.

Rysunek 16: Kryteria wyznaczania obszarów zarezerwowanych dla zabezpieczenia surowców zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego landu Meklemburgia-Pomorze Przednie (2016)

Miejsca występowania surowców o jakości surowców budowlanych (BWK) klasy 1 i 2 na podstawie mapy surowców znajdujących się blisko powierzchni ziemi („Karte oberflächennaher Rohstoffe” KOR 50) w Krajowym Urzędzie Środowiska, Ochrony Przyrody i Geologii Meklemburgii-Pomorza Przedniego (LUNG M-V)

Wyznaczenie obszarów zastrzeżonych do zabezpieczenia surowców nie podlega jeszcze ostatecznemu rozpatrzeniu wraz z innymi wymogami dotyczącymi zagospodarowania terenu, ale wskazuje, w szczególności z perspektywy długoterminowego zabezpieczenia złóż wartych wydobycia, że inne plany i działania mogą co prawda uniemożliwić bądź utrudniać wydobycie złóż w perspektywie krótkoterminowej, ale nie na stałe.

Wyznaczenie obszarów priorytetowych i zastrzeżonych w celu zabezpieczenia surowców nie oznacza, że projekty wydobycia nie mogą być zatwierdzane poza tymi obszarami.

Wyznaczenie obszarów zastrzeżonych dla zabezpieczenia surowców nie podlega jeszcze ostatecznemu rozpatrzeniu wraz z innymi wymogami dotyczącymi zagospodarowania terenu, ale wskazuje, w szczególności z perspektywy długoterminowego zabezpieczenia złóż wartych wydobywania, że inne plany i działania mogą co prawda uniemożliwić bądź utrudniać wydobycie złóż w perspektywie krótkoterminowej, ale nie na stałe.

Oddziaływania spowodowane wydobyciem surowców na obszarze kopalni odkrywkowych oraz niekorzystne skutki wynikające z dystrybucji wydobytych surowców mogą obciążać osady, zwłaszcza obszary mieszkalne, pogarszać sytuację rolnictwa i leśnictwa przez osiadanie wód gruntowych, degradację gleby i korzystanie z dróg polnych/leśnych, a także kolidować z interesami ochrony wody pitnej i ochrony przyrody.

Hałas, emisje zanieczyszczeń powietrza i pyłów, degradacja gruntów i zanieczyszczenie ruchu ograniczają się do okresu eksploatacji kopalni odkrywkowej. Możliwy wpływ górnictwa odkrywkowego na wody podziemne jest na ogół trwały i zmienia przynajmniej lokalne warunki wód podziemnych poprzez wcinanie się w warstwy wodonośne, usuwanie warstw ochronnych, zmianę kierunku przepływu wód podziemnych, szybkość parowania lub stosowanie substancji zanieczyszczających wodę (oleje, paliwa). Wymogi ochrony wody pitnej w strefie ochronnej 3 muszą być zatem szczególnie brane pod uwagę przy rozważaniu projektów górniczych na obszarach ochrony wody pitnej.

Kopalnie odkrywkowe zawsze wiążą się z rozległymi zmianami w ekosystemie. Zmieniają one również struktury biotopów i warunki gospodarowania w okresie po wydobyciu. **Rekultywacja i renaturalizacja** (w miarę możliwości w formie naturalnej sukcesji) lub inne wykorzystanie terenów pokopalnianych tak szybko, jak to możliwe, może ograniczyć niekorzystne zmiany w krajobrazie w czasie i zmniejszyć straty, które występują zarówno dla późniejszego zarządzania, jak i dla ekosystemu.

Niezbędne środki kompensujące wpływ na ekosystem mogą polegać na późniejszym wykorzystaniu opuszczonej kopalni odkrywkowej do ochrony przyrody (sukcesja).

Renaturyzacja obejmuje wszystkie środki, które są odpowiednie do wyeliminowania i zminimalizowania istniejących i przyszłych negatywnych skutków eksploatowanej kopalni odkrywkowej dla ekosystemu. Rekultywacja oznacza działania, które przywracają obszar eksploatowanej kopalni odkrywkowej do takiego stanu, że możliwe jest jego gospodarcze wykorzystanie. Pomyślna rekultywacja obejmuje również, przynajmniej częściowo, działania renaturalizacyjne.

Projekty wydobywania surowców mogą mieć znaczący wpływ na zabytki, zwłaszcza archeologiczne. Dlatego podczas prowadzenia wszelkich prac poszukiwawczych i wydobywczych należy przestrzegać ustawowych przepisów dotyczących ochrony zabytków. Zalecana jest współpraca z odpowiednimi organami odpowiedzialnymi za ochronę zabytków.